

WESTERN ROMAN
MASSO

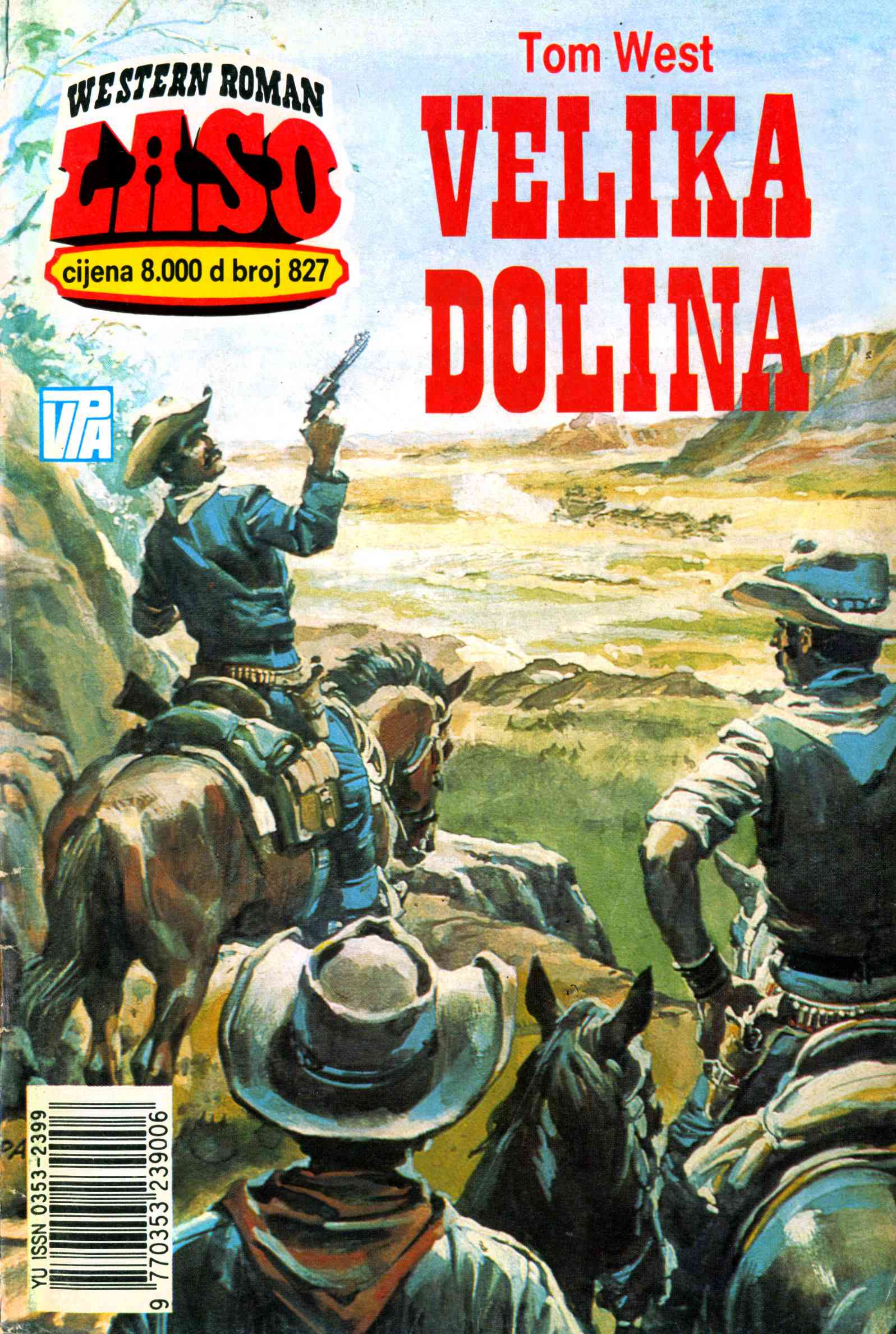
cijena 8.000 d broj 827

VR

Tom West

VELIKA DOLINA

YU ISSN 0353-2399
9 770353 239006

Tom West

VELIKA DOLINA

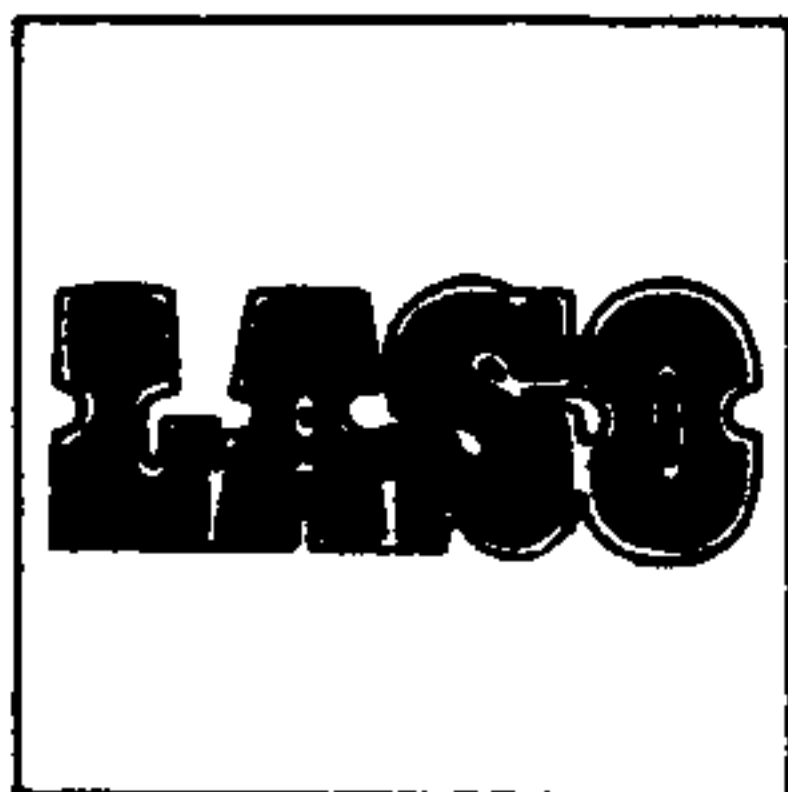

**VJESNIKOVA
PRESS
AGENCIJA**

Glavni i odgovorni urednik: Milivoj Pašiček
Izdavač: NIŠPRO VJESNIK (v. d. predsjednika RO NIŠPRO Vjesnik
Vladimir Slijepčević)
– OOUR Informativno-revijalna izdanja (direktor Božidar Radman)
Predsjedavajući Savjeta: dr. Ivan Krtalić
Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i
jedinstva 4
Telefoni: 041/526-099, 515-555 i 519-555
Telex: 21 121 YU VSK
Kolegij redakcije: Berislav Grabušnik (graf. ur.), Marija Jurela (ured-
nica), Pavle Lugarić (zamjenik gl. i odg. urednika), Milivoj Pašiček, Bi-
serka Pupavac (pomoćnik gl. i odg. urednika)
Tisak: OOUR Štamparska proizvodnja

Urednik: Ana Hrastović
Grafički urednik: Ivica Bartolić

Tom West: Velika dolina
Naslov originala: Battling Buckeroos
Copyright: VPA

Recenzija: Marijan Krmpotić

Prijevod: Sonja Budak

Laso broj 827 izlazi 18. 8. 1989.
u nakladi od 60.000 primjeraka

I

Svjetlo zore obojilo je sivlom kuće Buffalo Forka. Grad je mirno spavao. Na Glavnoj ulici nije bilo ni žive duše. Nije postojalo mirnije mjesto od saluna »Usamljena zvijezda«. Na jednom kraju saluna odmarao se barmen, zijevajući i prelistavajući stranice nekog časopisa. Prljavi stolovi bijahu nezaposjednuti, a stolice raštrkane po drvenom podu. Na zidu je jednomjerno kucao sat. Jedini zvuk koji je prekidao tišinu bijaše hrkanje jahača nalegnutog na jedan od stolova.

Vrata se otvoriše i šepajući uđe uđe čovjek imenom Šepavko. Bijaše to momak ograničena uma. Nepodšišana kosa kovrčala mu se, a oči s crvenim kapcima gledale su u svijet onako kako gleda prebijeni pas.

Čovjek za šankom podigne glavu, kimne i nastavi čitati.

Šepavko počeo čistiti salun. Struganje metle po podu probudi jahača. Podigne glavu i počeo se protezati. Nesigurno se ogledavao, podbočivši glavu rukama. Pogleda sat na zidu.

— Pet i po! — šapne, kao da to ni sam ne može povjerovati.

Poduprijevši se rukama o stol, čovjek ustane. Bijaše to visok mlađić, iako ne previsok za Teksašani-
na. Imao je kratko ošišanu crvenu

kosu, ispranu košulju i hlače pune mrlja. Tijelo mu bijaše mišićavo. Lice, opaljeno suncem, odavalo je čovjeka koji se zna nasmijati.

Svi su ovdje znali da Sam Benson, u cijeloj Velikoj dolini Sweetgrass, zna najbrže potezati revolver. Sam bijaše mlađi sin Bensona zvanog »Bika«. Uvijek se ponašao tako, kao da nema nikakvih briga. Bio je dobrodušan, ali i vrlo odlučan čovjek. Privlačio je neprilike, iako ih sam nije tražio. Ljudi su voljeli Sama.

Ovog trenutka nije bio najbolje volje. Krene kroz salun prema šanku i sjedne uz njega.

Barmen baci časopis i primakne mu se.

— Osjećam se tako, kao da mi se u glavi rita pastuh! Vjerojatno ste me sinoć opili sokom zvečarke — proštenje. — Nikada se u životu nisam osjećao tako bijedno.

— Bit će da si dobro potegnuo — primijeti sućutno konobar. Iz nekoliko boca počeo ulijevati piće u čašu, sve to dobro promiješa i pruži Samu. — Ispij ovo! — reče.

Sam zgrabi čašu, pogleda je s gađenjem i naglo isprazni.

— A sad mi daj dva prsta viskija, kako bih isprao svoj ogavan okus — zahtijevao je.

Barmen gurne bocu pred njega. Mladić se iznenada prestrašeno trgne.

– Novac! – zavikne Sam.

Potrči prema stolu za kojim je sjedio, sudarajući se pri tom sa stolicama. Kad je stigao do stola počne očajnički nešto tražiti. Ugleda vreću od grube jute i podigne je. Odmahne glavom kao da ne može vjerovati.

Barmen za šankom promatrao ga je kao da ništa ne razumije.

– Sam, jesi li nešto izgubio? – dovikne mu.

– Dvanaest tisuća dolara! – odvrati jahač, promatrajući još uvijek praznu vreću u svojoj ruci. – Neki prokleti razbojnik oteo mi je novac! – Vukući praznu vreću jednom rukom, a drugom trljajući čelo, Sam se vrati do šanka.

– Jesi li vidio ikoga da se vrati oko stola? – zapita zabrinuto konobar.

Ovaj odmahne glavom.

– Nisam! U ponoć sam zamijenio Debeljka, a ti tada više nisi bio prisaban. Gosti su počeli odlaziti, a mogu se zakleti da ti se nitko nije primakao.

Sam se spusti na najbližu stolicu nastojeći očajnički sabrati misli.

– Dojahao sam kad je sunce počelo zalaziti – promrmlja. – Konja sam ostavio u staji i došao ovamo utući nekoliko sati do dolaska poštanske kočije. Trebala je stići u osam sati. Naručio sam čašicu viskija... ili možda dvije. Dovraga, nisu mogle tako djelovati na mene!

– Vjerojatno si – opomene ga konobar – prestao brojiti čaše.

– Nisam, jer sam imao dvanaest tisuća dolara sa sobom – odvrati Sam, gledajući iznenađeno barmena. – Znaš mog starog! Odlučno je zahtijevao da ne pijem, dok ne predam novac trgovcu stoklom iz Mule

Creeka. Otac je htio kupiti čistokrvne bikove. Doista nisam bio raspoložen za piće.

Pažljiv barmen radije nije ništa rekao. Šepavko, na trenutak prekinu posao, promatrajući Sama koji mu je očigledno bio drag.

– Gospodine Bensone, bili ste vrlo bolesni – primijeti Šepavko.

– Osjećam se i sada poput prebijena psa – promrmlja Sam. – Daj mi moj revolver! – obrati se barmenu. Ovaj izvuče revolver iz pretinca ispod šanka i gurne ga preko ploče od mahagonija. Sam ga zlovoljno dohvati i krene prema vratima saluna.

* * *

Zvijezde su počele blijediti, a udaljeni vrhunci planina bijahu obasjani zlatnom svjetlošću izlazećeg sunca. Ali grad je još uvijek bio u sjeni. Na ulicama nije se micalo ništa osim štakora koji su trčali oko kante za smeće.

Sam zlovoljno krene prema šerifovom uredu. Još uvijek ne shvaćaju sasvim što se dogodilo, počne se uspinjati kamenim stubama sudske zgrade. Krene dugim, širokim hodnikom osvijetljenim samo jednom zidnom svjetiljkom.

S obje strane hodnika nalazile su se sobe službenika, a ispod jednih je prodirao trag svjetlosti. Sam otvori vrata i uđe u ured šerifa Mikea O'Della.

Soba bijaše oskudno namještena. Po zidovima su visjele potjernice. Uljana je svjetiljka gorjela šireći dim oko sebe.

Neki je čovjek mirno spavao položivši noge na stol. Na njegovoj košulji od flanela bijaše pričvršćen znak »zamjenik šerifa«.

Probudio se kad ga je nestrpljivi Sam udario po ramenu. Spusti noge i uspravi se. Bijaše to koščat čovjek, imenom Nichols. Zamjenik šerifa

zijeajući pogleda svog posjetitelja.

– Napokon si se ispavao! – primijeti Nichols.

– Jesam! – ljutito će Sam. – Ali ovo ne mogu ispavati! – Pruži Nicholsu praznu vreću.

Nichols je pogleda namrštivši čelo.

– Što je to? – zapita.

– U toj je vreći bilo dvanaest tisuća dolara – objasni mu Sam.

Zamjenik šerifa tiho zazvižduka.

– Nemoj reći! A tko ti ih je ukrao?

– Ne znam! – prizna Sam sav očajan. – Bio sam pijan!

– To je istina – složi se Nichols.

– Bit će najbolje da pođem po šerifa.

Sam se spusti na stolicu, a zamjenik šerifa stavi šešir na glavu. Upravo kad je htio prići vratima, začuše se koraci na hodniku, a vrata se naglo otvoriše. Pojavi se čovjek širokih ramena. Bijaše odjeven u tamne hlače, košulju i kožnati kaput. Očigledno se odjednom na brzinu. Ispod šešira provirivala mu je nepočesljana kosa, a košulja mu je bila razdrljena. Prijateljski se nasmiješi Samu. Bio je to šerif Mike O'Dell. Nije odavao da se ljuti što su ga nedjeljom u zoru digli iz postelje.

Otkako se Sam sjećao, Mike je bio šerif okruga Sweetgrass. Bijaše to sposoban čovjek, uvijek dobro raspoložen. Imao je dovoljno smisla za red i mir a i da zatvori oči kad je to bilo potrebno. Bio je u godinama kad je mjesto za pisaćim stolom bilo za njega udobnije od konjskog sedla.

Šerif objesi šešir o vješalicu pa sjedne.

– Barmen mi je javio što se dogodilo – obrati se Samu.

– Imat ću velikih neprilika – primijeti Sam. Šerif odgrize vršak cigare, gurne je među snažne zube i

pripali. Dok je pušio slušao je mirno Samovu priču.

– Sam, nemoj se uvrijediti – nasmiješi se šerif kad je mladić ušutio. – Ali čudi me da ti je otac mogao povjeriti dvanaest tisuća dolara.

Sam se također nasmije. Znao je kakav ga glas bije:

– Otac je kupio te čistokrvne bikove – počeo objašnjavati Sam. – Znaš da ne voli banke i papirnati novac. Kupuje za zlato i prodaje za zalto. Otac zna da se Mark nikada ne služi revolverom, pa je odabrao mene da zlatnika predam trgovcu.

Šerif pomisli da to baš i nije bio najpametniji izbor. Svi su u okolici znali da Sama saluni privlače snažnije nego što magnet može privući čelik.

– Posve je jasno što se dogodilo – reče šerif. – U subotu navečer salun je bio krcat kao obično. Neki razbojnik oteo ti je zlatnike. Bio si odveć pijan da bi obratio pažnju na njega. S kim si pio?

– Ni s kime! – odgovori Sam. – Ušao sam u salun želeći sprati prašinu iz grla i pričekati poštansku kočiju. Tko je mogao pomisliti da nosim zlatnike u jutenoj vreći?

– Možda si odao nekome? Voliš razgovarati.

Sam odmahne glavom:

– Prokletstvo, Mike, ničeg se ne sjećam!

– Bio si mrtvo pijan kad sam obišao salun – primijeti Nichols. – Vjerojatno si se dobro nalio.

– Nema smisla više razgovarati o tome – reče šerif. – Ogledat ćemo se, pozabaviti strancima i vidjeti da li netko pretjerano troši. Možda ćemo nešto otkriti.

Sam napusti ured malko utješeno. Glavna ulica još je uvijek bila pusta kad se spustio stubama, ali iz prozora restorana »New York« prodirala je žućkasta svjetlost. Sam je

popio dvije šalice kave, ali glava mu je još uvijek bila teška kao da je ispunjena otopljenim olovom. Pomisli kako viski nikada ranije nije tako djelovao na njega. Polagano krene prema staji po svog konja. Potom krene natrag na ranč.

Sunce je već bilo visoko kad je stigao do ranča »Box B«. Oko glavne kuće smjestilo se nekoliko daščara, štagalj i kovačnica. U blizini se okretala vjetrenjača. Nad pašnjakom visio je oblak prašine kojeg je podigla stoka.

Sam ujaha u dvorište, povede konja do napajališta, a potom ga priveže za ogradu korala. Kauboji su poput vrana čučali na gornjoj prečki korala, promatrajući ga znatiželjno. Nitko osim »Bika« i Samova brata Marka nije znao da je on trebao odnijeti novac u grad. Sam se i nehotice ukoči zapazivši visokog, košcatog kauboja naslonjenog na vrata sjenika. Stari šešir prekrivao mu je lice. Bijaše to predradnik Tod Turman. U to je vrijeme radio na nekom pomoćnom ranču blizu planina Blackwater. Nedjeljom bi dolazio na ranč po nove naredbe, a »Bik« bi se pobrinuo da se on i Sam ne sretnu, jer bi to obično završavalo tučnjavom. Tako je to bilo od njihovog prvog susreta. Postojala je opasnost da jedan od njihovih susreta završi pucnjavom. Stoga je Benson premjestio Turmana na ranč West Fork, naredivši Samu da se kloni planina.

Za Turmana su govorili da je opasniji od košare pune zmija. Imao je u sebi indijanske krvi, što su odavale njegove isturene jabučice. Bijaše to bezobziran čovjek, pravi revolveraš, ali »Bik« se mogao osloniti na njega. Ma kako težak posao bio, Turman ga je prihvaćao, nikada ne prigovarajući. Uvijek bi ga izvršio. Bio je tvrdoglav poput mazge, pa

stoga »Bik« nije obraćao pažnju na to što se govorilo o njegovom predradniku.

Dok je Sam prolazio, Turman mu izazovno dovikne:

– Kako si, Same?

Mladić kimne, ne želeći se upustiti u razgovor.

– Toliko si spustio usnicu da ćeš stati na nju! – nastavi Turman.

Sam se brzo okrene pa pride predradniku. Bijahu slično građeni, ali je Turman bio stariji i snažniji.

– Ne tiče te se kako izgledam! – izdere se Sam. Izlivši sav bijes koji se nakupio u njemu posljednjih sati.

U predradnikovim očima zaiskri zloban smiješak.

– Otrovniji si od zmije otrovnice – nastavi izazivati Truman.

Istog trenutka baciše se jedan na drugoga. Kauboji se trgnuše. Skočiš s ograde korala i vičući okružiše dvojicu protivnika.

Oko njih se dizala prašina. Bespoštedno su se udarali šakama snažnim poput malja. Krv poče teći sa Samovih usana. Turman ga udari još jače. Sam zatetura, ali se ponovo uspravi. Turmanovo lijevo oko je nestalo iza tamne otekline. Brzo ispljune zub kojeg mu je Sam izbio snažnim udarcem. Divljački su udarali jedan drugoga.

Iz kuće se začu odlučan glas:

– Prestanite, prokleti glupani!

Kauboji se počеше razilaziti dok se mjestu borbe približavala gora od čovjeka. »Bik« Benson bijaše niži od dvojice boraca, ali snažan i širok poput medvjeda. Crte lica bijahu mu odlučne i ponosne, bez traga slabosti.

Odlučno razdvoji dvojicu kokota. Promatrajući Sama svojim prodornim pogledom, zapita ga:

– Što radiš ovdje?

Sam obriše krv s raspuknutih usnica.

– Objasnit ću ti u kući – odgovori kratko.

»Bik« se obrati predradniku.

– Što tebe još zadržava ovdje? – napadne ga. – Odlazi!

Bez riječi Turman se okrene i pođe do svog konja.

Rančer se počeo vraćati prema kući a Sam pođe za njim.

Udoše u veliku sobu za dnevni boravak. Svjetlost je prodirala kroz prozore ugrađene u debele zidove od opeka. Soba je bila lijepo namještena, ali je odavala da tu nema ženske ruke. Opušci cigareta ležali su na sagu a posvuda uokolo stare novine i katalozi preplavili su stolove i police. U jednom kutu ležala su nagomilana sedla, a u drugom vinčesterka. Iznad kamina na zidu bila je pričvršćena glava bika širokih rogova.

Teško dišući Bik sjedne na stolicu za ljuljane.

– Slušam te! – promrmlja.

– Oče, ovo što ćeš čuti neće ti biti drago! – započne Sam, osjećajući se nelagodno.

Bikove oči prodriješe u njega poput noža.

– Što mi neće biti drago? – zapita.

– Ukrali su mi zlato! – prizna Sam.

II

Samove oči, jednako tako plave kao i one njegova oca. Gledao je u oca očekujući što će ovaj reći na tu vijest. Očekivao je da će »Bik« bijesniti, ali na njegovom licu nije se pomaknuo ni mišić. Mladić počeo pričati o tome kako je ušao u salun gdje je namjeravao pričekati dolazak poštanske kočije i kako se probudio u zoru.

– Dakle, opet si se napio! – progunda. Prodorno pogleda zbunjelog Sama pa glasno pozove: – Mark!

Vrata se otvoriše tako naglo da je Sam povjerovao da je njegov polubrat osluškivao pred vratima. Mark uđe.

»Bikov« stariji sin iznenadivao je svojim izgledom. Bio je potpuno različit od svog oca i brata. Djelovao je više poput knjigovođe koji je iz nekog grada slučajno zalutao na ovaj ranč.

Bijaše niži od Sama snažan i samouvjeren. Uvijek dobro odjeven. Nosio je bijelu košulju i lijepu kravatu. Hlače mu bijahu besprijekorno izglačane, a cipele uredne. Lice mu bijaše blijedo, kao da nikada nije osjetilo sunce na sebi. Imao je oštar nos koji se nadvijao na usta stisnuta poput novčanika škrcu.

Djelovao je mlađe od svojih dvadeset i osam godina. Jedini znak sličnosti s rodacima bijahu ledeno plave oči, gotovo bez topline. Bijahu tvrde poput staklene boce. Mark je mrzio nasilje. Pogotovo ako se ticalo njega. Nikada ne bi dohvatio revolver niti dirnuo karte, iako su mu ruke bile meke i bijele poput nekih kartaša. Otac je osjećao veliko zadovoljstvo zbog tog svog uspješnog sina, ali ovaj nije obraćao pažnju na to. U posljednje vrijeme odnosi između Marka i njegova brata Sama nisu bili najbolji. Mark je bio nezamjenjiv na ranču, jer je obavljao knjigovodstvene poslove, a za to nisu bili sposobni ni Bik, a ni Sam. Mark se bavio i nabavkama robe, te nadgledavao sve pravne poslove.

»Bik« je stigao u Veliku dolinu Sweetgrass prije jedne generacije ili čak nešto više. Pratila ga je družina dugokosih Teksašana. Usprkos Komančima, odmetnicima i pljačkašima stoke, uspjelo mu je tvrdoglavošću i hrabrošću izgraditi ranč »Box B«. Sada je stoka s njegovim žigom pasla po cijeloj dolini.

Kad se obogatio, htio se oženiti, ali žene su bile rijetkost u ovim krajevima. I tako je »poštanskom narudžbenicom«¹ dobio zaručnicu iz Chicaga, hladnu, vitku ženu koja je pristala na to da zamijeni udobnosti grada za kralja stoke. Nije živjela dovoljno dugo da bi unovčila taj posao. Ipak je Biku rodila sina Marka. Kasnije se rančer ponovo oženio s djevojkom s obližnjeg ranča. Ubrzo je umrla od boginja, ali mu je rodila sina Sama.

U dolini se pričalo da je Sam pravi rančarov sin. Nije to bio Mark, jer kome je ovdje već bio potreban knjigovođa nježnih ruku? Nije bilo teško krivo procijeniti lukavog Marka.

– Pozvao si me? – zapita Mark, koji se nezamjetnije od vrapca zaustavio na vratima, ne obraćajući pažnju na Sama.

– Mislim da bi trebao čuti što ću reći Samu – obrati mu se otac. – Taj je mladić izgubio zlatnike. – Pogledavši bijesno Sama, rančer nastavi: – Moram priznati da sam od tebe stvorio beskorisna glupana. Nikada nisi ništa vrijedio. Tele od jednog dana ima više mozga od tebe. Uzmi konja i revolver! To je posljednje što ćeš ikada dobiti od mene. Nestani!

Sam je zaprepašten zurio u oca. Očekivao je da će ga otac napasti, ali ovo doista nije očekivao.

– Poslušaj... – započne Sam.

– Gubi se!

– Ako to doista misliš, neka te vrag nosi! Što se mene tiče, možeš završiti u paklu – zavikne Sam.

Benson nešto promrmlja, ustane i krene prema vratima.

– Sam, čuo si što je otac rekao – hladno ga upozori Mark. – Ima mnogo razloga... ima pravo...

Sam pride svom polubratu pogledavši prijetećim pogledom:

– Kako to misliš? – zapita ga.

– Mislio sam na to kako si se ponovno napio i pri tom izgubio dvanaest tisuća dolara – odvрати mirno Mark.

– Ipak postoje izvjesne granice. Mlađi brat grčevito stisne pesnice.

– Trebao bih te razderati, ti podla mala krojačka lutka! – procijedi Sam. Potom slegnuvši beznadno ramenima okrene se i pođe u dvorište.

Krene do korala i odveže svog konja. Još potpuno omamljen nemilim događajima tog dana, popne se u sedlo.

Stigavši u Buffalo Fork, konj se po običaju zaustavi ispred saluna. Sam sjaši, priveže konja i sjedne na klupu ispred saluna. Ovog puta nije imao ni najmanje volje nešto popiti. Dugo jahanje od ranča »Box B«² pružilo mu je priliku za razmišljanje o tome gdje se iznenada našao. Što je dulje razmišljao obuzimala ga je sve veća beznadnost.

Nije krivio oca. Razmišljajući o svemu što se dogodilo, spoznao je da se ponašao ludo i neodgovorno. Njegov se život sastojao od mnogo jahanja, pijančevanja i mnogo tučnjava. Nikada nije razmišljao o tome što će se dogoditi za tjedan dana. A nije mu bilo važno ni što će se zbiti sutra. Sve se to gomilalo na hrpu, dok nije izgubio tih dvanaest tisuća dolara. To je bio posljednji čavao u njegovom lijesu. Što sada? Nije znao, ništa drugo do li jahati i bacati laso, a to je znao i svaki drugi kauboj. Za to je u najboljem slučaju mogao dobiti trideset dolara, a još je morao biti sretan dobije li taj posao. Pa dobro, odluči ako se već mora baviti govedima, napustit će Veliku dolinu i krenuti nekamo gdje neće prstom pokazivati na njega.

Iz saluna prodre do njega zvuk nekog visokog glasa. Prisjeti se De-

beljka, barmena koji je posluživao protekle večeri. Možda bi on mogao baciti neko svjetlo na krađu.

Bilo je rano poslijepodne. Kad je Sam ušao u salun zatekne samo nekoliko kauboja. Stanovnici Buffalo Forka radije su odlazili u »Alamo« na drugom kraju ulice. Zapazivši kako ga prisutni znatiželjno promatraju, Sam zaključi da se je vijest o krađi brzo proširila.

Debeljko bijaše ogroman čovjek, mekanih crta lica. Imao je male, prodorne očice, nalik crnim pucetima. Nabori mesa visjeli su mu s podvaljka, kao u purana. Trbuh mu se poput balona isticao ispod pregače.

– Zdravo, Same! – zavikne visokim glasom. Suprotno njegovom tijelu, glas mu je zvučio kao u školarca. – Vjerojatno želiš dlaku psa koji te je ujeo. – Podbradak mu počeo podrhtavati od smijeha. Iznenada se uozbilji. – Zaista je šteta za taj novac.

– Jest! – složi se Sam. – Daj mi čašu viskija!

Kad je konobar gurnuo bocu i čašu prema njemu, Sam nastavi:

– Slušaj, Debeljko, sjećaš li se da si me sinoć posluživao?

– Dakako da se sjećam – zahihće Debeljko. – Bio si vrlo marljiv. Umalo što nisi ispraznio cijelu bocu.

– Kad sam ušao u salun naručio sam dva prsta viskija – primijeti Sam.

– Tako je! – složi se konobar. Bocu si naručio kasnije.

– Kad sam se probudio boca nije bila na stolu – upozori ga Sam!

Debeljko se na trenutak zbunio, a zatim slegne ramenima:

– Šepavko obično pobire prazne boce.

– Je li mi netko pomogao pri pražnjenju boce? – raspitivao se Sam.

– Nitko! – odvrati Debeljko vrlo odlučno.

– Vjerojatno je salun bio dobro posjećen? – raspitivao se Sam!

– Krcat poput stočnog sajma.

– Da li je bilo i stranaca?

– Neki stranci uvijek prolaze kroz grad. Sam, to znaš i sâm – odgovori Debeljko.

Sam isprazni čašu i okrene se. Debeljko mu nije pomogao, a on se nije mogao sjetiti da je naručio bocu viskija.

Izašao je iz saluna i neodlučno zastao. U to se pred njim zaustavi konj okupan znojem. Jahala ga je djevojka crne kose. Šešir joj je skliznuo na leđa. Bila je odjevena u sivu košulju i plave traperice. Oko vrata svezala je žutu maramu. Odjeća, i takva kakva je bila, otkrivala je njezine obline. Imala je crvene usne, meke crte lica i tamne, prekrasne oči. Za Milly Walker govorili su da je »eksplozivna poput bačve baruta«. Njezina je majka umrla pri porodu. Tom Walker, njezin otac, vlasnik ranča »Kornjača« nikada nije skrivao da je želio sina. Stoga ju je odgojio poput momka. Znala je goniti stoku, jahati na svemu što je imalo četiri noge i bacati laso poput najboljih. Mnogi muškarci nastanjeni u dolini, željeli su zauzdati to klupko ponosne ženstvenosti, ali jedini udvarač koga je Milly prihvatila, bio je Sam Benson.

Ugladavši Sama, Milly brzo sjaši. Uzbudeno požuri do njega.

– Oh, Same! – zavikne Milly. – Tako mi je žao!

– Znači da smo dvoje kojima je to žao – složi se Sam.

– Čuli smo ujutro za tu krađu – nastavi bez daha Milly. – Požurila sam na vaš ranč. Mark mi je ispričao što se dogodilo. Kakva sramota, kakva užasna sramota! Posve sam

sigurna da će tvoj otac promijeniti mišljenje!

– On da promijeni mišljenje? – gorko se nasmiješi Sam. – Nikada!

– Što ćeš poduzeti?

– Otići odavde i potražiti posao – odgovori Sam.

Milly ga zgrabi za ruku.

– Nemojte napustiti dolinu!

– Moram!

– To ne možeš učiniti! – bunila se Milly. – Same moj je otac star. Potreban mu je predradnik. Mi...

– Neću se oženiti rančom! – prekine je odlučno Sam.

– Onda me povedi sa sobom! – zahtijevala je Milly.

Sam se usprkos svemu morao nasmijati.

– A kamo bih te poveo? Ne posjedujem ništa osim konja.

– I ja bih mogla raditi – upozori ga Milly. – Znam jahati, bacati laso...

– Zaista divan par! – Sam gurne ruku u džep pa izvuče dva dolara. – Evo na što možemo računati ovog trenutka.

– Moj je otac započeo ni od čega.

– A ja sam započeo sa svime, a sad sam ostao bez ičega. Ne, Milly! – odluči tužno Sam. – Od toga neće biti ništa.

Djevojka se povuče nekoliko koraka. Stajala je ukočena pred Samom, promatrajući ga žarkim pogledom.

– Zašto ne priznaš da me ne želiš? – napadne ga.

– Ne radi se o tome! – pobuni se Sam.

Milly pride svom konju i uzjaši ga, dok ju je Sam promatrao kame-
na izraza lica. Konj pojuri a prašina obavije njega i jahačicu. Sam na trenutak osta nepomično stajati promatrajući konja koji mu se gubio iz vida. Nakon toga, slegne ramenima kao da se pomirio s neizbježnim,

pride ogradi i odveže svog konja. Zajaši ga pa pogleda uperena pred sebe krene prema jugu, napuštajući grad i Veliku dolinu Sweetgrass.

III

Kad je Sam Benson napustio dolinu nije razmišljao o tome da će proći pet godina prije negoli će opet ugledati njezine suncem obasjane pašnjake. Sudbina, ili možda slučajnost, doveli su ga natrag. Kad je njegov konj ušao u Buffalo Fork, pričinu mu se kao da uopće nije napuštao grad. Kao da se ništa nije izmijenilo. U Glavnoj ulici još se uvijek uzdizala siva zgrada suda, a sučelice njoj brijačnica »Bon Ton«. Žene u dugim suknjama zaustavljale su se ispred izloga Kaufmanove trgovine, a konji bijahu privezani za ogradu pred salunom »Usamljena zvijezda«.

Postojala je ipak neka razlika koju je Sam više osjećao nego vidio. Nabra čelo nastojeći shvatiti o čemu se zapravo radi. Napokon odluči da je vjerojatno sâm kriv za taj čudan osjećaj, a da krivica nije bila na gradu.

Moralo se priznati da se Sam Benson izmijenio tokom pet godina. Gotovo jednako tako neopazice, kao što se promijenio i Buffalo Fork. Čovjek koji se vratio u grad bio je čvršći, snažniji i trezveniji od onog mladog kauboja koji je pet godina prije odjahao prema jugu. Iako se dobro raspoloženje još uvijek zrcalilo u Samovu pogledu, nestalo je one ranije bezbrižnosti. Pogled mu bijaše hladniji i pažljiviji. Usne je čvršće stisnuo a bore od smijeha postale su nevidljivije.

Život uz granicu punu odmetnika, pljačkaša i drugih razbojnika, predstavljao je za Sama strogu životnu školu. Naučio je taj bogati nasljednik što je pravi život. Hoće li preživjeti ili neće, ovisilo je o tome

da li čovjek zna brzo potezati revolver. I da li posjeduje odlučnost i hrabrost. Sam Benson je sve to preživio.

Sjahao je ispred »Usamljene zvizde« i privezao konja. Noge su mu se ukočile od dugog jahanja. Otvorio je vrata saluna i zastao gledajući u polumrak prostorije. Prvo što je zapazio, nakon što su mu se oči privikle na mrak, bijaše Debeljko koji je stajao iza šanka. Barem se debeli barmen nije izmijenio. Bio je deblji nego ikada ranije!

Dok je Sam prolazio između stolova do šanka, Debeljko je brisao čaše podignuvši glavu. Na trenutak njegove crne oči iznenađeno zasjaše, a zatim mu se na licu, nalik mjesecu, pojavi prijateljski smiješak.

— Nije li to Sam Benson? — vikne. — Ovo zavređuje čašu na račun kuće.

— Zdravo, Debeljko! — nasmije se kratko Sam. Pride šanku, otvori opasač i pruži Debeljku svoj revolver da ga spremi.

Debeljko ga iznenađeno pogleda. Iznenada se prisjeti i glasno nasmije. Gurne revolver preko šanka Samu i veselo ga upozori:

— Same, u ovom gradu već tri godine ne treba predavati oružje u salunu.

— Zaista? — iznenadi se Sam. — Nije li Mike O'Dell više šerif?

— Jest, šerif je! — odgovori Debeljko.

Sam ga brzo pogleda. Mogao se zakleti da je Debeljkov glas zvučio vrlo zadovoljno. Sam slegne ramenima, pa pričvrsti opasač oko struka.

— Daj mi čašu pive! — reče.

— Pivo! — ponovi Debeljko, koji je upravo namjeravao gurnuti bocu viskija prema Samu. Iznenada ga pogleda svojim svinjskim očicama.

— Jest, to sam naručio! — odvrati

Sam. Stisne usne zapazivši čuđenje na barmenovom okruglom licu.

Debeljko slegne ramenima i pruži mu vrč.

Držeći vrč u ruci, Sam krene prema jednom od stolova. Tamo sjedne i opusti se. Zapravo nije bilo razloga zašto se uvijek ponovno naljutio na Debeljka kad bi ga ugledao. Pripalivši cigaretu, poče razmišljati o tome zbog čega je šerif iznenada postao tako popustljiv. Nije to bilo nalik na njega. Otkako se prihvatio posla šerifa, Mike bijaše odlučan u tome da nitko u gradu nije smio nositi oružje. Svaki stranac koji bi ujahao u grad morao je oružje predati u najbližem salunu ili u šerifovom uredu. Ako bi nekoga uhvatili u Glavnoj ulici s oružjem, taj je morao provesti noć u kavezu. Nikakva isprika nije bila moguća.

Sam počne polagano piti pivo promatrajući ljude oko sebe. Tu je sjedilo nekoliko vlasnika rančeva, ali su i oni djelovali nekako izmijenjeno, kao i cijeli grad. Brzo je shvatio razlog zašto je bilo tako.

U stara vremena znao je popiti koju čašicu s dobro raspoloženim, veselim ljudima, a sada su svi oko njega imali mračna, namrštena lica. Lica opaljena suncem odavala su veliku napetost i oprez. »Mačje oči«, pomisli Sam bijaše izraz koji je najbolje odgovarao tome. Takvi su ljudi živjeli uz granicu. Bijahu bolje upoznati s revolverima nego s željezom za žigosanje stoke. Njih je privlačio rat, kao što lešinare privlače leševi. Samu se pričinilo da su se u dolini Sweetgrass zbile velike promjene.

Poče osluškivati što govore ljudi oko njega. Dva kauboja, koji su ispijali bocu viskija blizu njegova stola, govorili su:

— Čuo sam da Trojica nude posao revolverašima.

– Koliko plaćaju?

– Kao obično, stotinu dolara.

Sam zamišljeno ispije ostatak pive i napusti salun, krenuvši prema šerifovu uredu.

Kad je ušao, ugledao je šerifa O'Della. Sjedio je za svojim pisaćim stolom. Čuvši da je netko otvorio vrata, šerif polagano podigne glavu. Sam tek teškom mukom uspije sakriti iznenađenje zbog njegova izgleda. Šerif je djelovao poput prazne vreće žita. Iz njega je nestalo sveg ranijeg žara. Kao da se uvukao u sebe. Ranije tako živahne crte lica, odavale su nešto nalik strahu. Kaput, nekoć dobro ispunjen, sad je visio na njemu. Na čelu su mu se pojavile bore. Kad je progovorio, glas mu bijaše promukao.

– Nije li to Sam Benson? – rekle. – Ljudi su vjerovali da si već odavno pod zemljom.

– A i ti izgledaš tako kao da si jednom nogom u grobu – primijeti Sam. Privuče stolicu i spusti se na nju, promatrajući pažljivo šerifa.

O'Dell slegne ramenima. Taj pokret odavao je duboko beznade i bespomoćnost.

– Čovjek stari – odgovori šerif. Izvuče cigaru kretnjom, Samu tako dobro poznatom od ranije, odgrize jedan kraj i gurne je među zube.

Sam pripali šibicu, prinese je šerifovoj cigari, a potom i sam pripali cigaretu.

– Zašto si se odrekao toga da treba predavati oružje? – zapita Sam.

– Vremena se mijenjaju – odgovori šerif. – Trojica upravljaju dolinom.

– A tko su, dovraga, ta trojica? – zapita Sam.

Šerif ga na trenutak upitno pogleda, a potom mu licem prede smiješak.

– Zaboravio sam da te nije bilo

pet godina. Ta su trojica Mark, Turman i Deuce Durkin. Oni sada upravljaju svime.

– Mark! – zavikne Sam. – Zar moj otac više nema što reći?

– On je mrtav. Srce ga je izdalo. Šest mjeseci nakon što si otišao, on je završio svoje.

Sam se prisjeti da je liječnik Heaton upozorio oca neka izbjegava napore. Ali stari kauboj je samo slegnuo ramenima bacivši u košaru za smeće lijek kojeg mu je liječnik ostavio.

– Dakle, starac je sjahao sa svog sedla! – primijeti Sam mirno. – A Mark upravlja »Boxom B«. Tod Turman je još uvijek njegov predradnik?

– Tod je postao vlasnik ranča »Lazy E«.

Sam iznenađeno pogleda šerifa.

– Znači, Eisner mu ga je prodao. Dovraga, odakle Turmanu toliki novac?

– Ne znam! – ovrati šerif, očigledno izbjegavajući odgovor.

– Mark, Turman i Deuce! – promrmlja Sam. To nije imalo nikakva smisla! Okrene se prema O'Dellu:

– Mike, rekao bih da su obrlatili i tebe. Kako se to moglo dogoditi?

Šerif slegne ramenima:

Bijaše jasno da O'Dell ne želi govoriti i objasniti Samu kako je toj trojici uspjelo steći vlast nad njim.

Trojica! Samove usne nesvjesno prošapću tu riječ.

Mark, knjigovoda koji se grozio revolvera, Tod Turman, grubi i neotesani revolveraš, te Deuce Durkin, kartaš nježnih ruku. Kakva čudna momčad!

Kako je Turman, koji je redovno trošio svu svoju zaradu na pokeru u salunu »Usamljena zvijezda«, uspio steći toliko novca da kupi ranč od Eisnera? A kakve je veze imao Mark s Deuceom Durkinom, vlasni-

kom »Usamljene zvijezde«? Kako je toj neobičnoj trojici uspjelo popeti se na sam vrh? I kako to da su ljudi u dolini dopustili da se to dogodi?

Sam pogleda šerifa koji je zlovoljno pušio cigaretu. Namjeravao mu je postaviti tucе pitanja, ali ih ipak proguta. O'Dell bijaše skutren poput premlaćena psa. Nikada neće saznati pravu istinu od njega.

– Mislim da ću otići – primijeti Sam.

Šerif ga je promatrao dok je ustajao, pa se nakašlje:

– Sam, nemoj se upuštati ni u što, jer ćeš stradati. Nitko ne može učiniti ništa protiv Trojice.

Visoki mladić se nasmije.

– Dovraga s Trojicom! – odvrati izazovno. – Mike, saberi se, tako ti svega!

O'Dell je mirno žvakao cigaru gledajući za Samom dok je izlazio iz ureda.

Utonuo u misli, Sam side stubama pa krene Glavnom ulicom. Mark, Turman i vlasnik saluna očigledno su uspjeli u životu, a Mike O'Dell ponašao se kao da je iz njega iscurio sav životni sok. Rančeri su zapošljavali revolveraše, kao što su pričala ona dvojica u salunu. U gradu je doista vladala prava zbrka. Što se dogodilo u dolini Sweetgrass? Nitko je ipak morao znati odgovor na to pitanje.

Sam ugleda u daljini oniskog Juliusa Kaufmana na vratima njegove trgovine. Bijaše to čovjek od oko pedeset godina, mirna ali ipak i lukava pogleda. Imao je guste obrve i snažan nos iznad čvrste brade. Sam se sjećao Kaufmana kao najuglednijeg čovjeka u Buffalo Forku. Tridesetak godina ranije, Kaufman se pojavio u gradu vodeći sa sobom mulu natovarenu lijekovima, posuđem i drugom robom. Uporno je godinu za godinom donosio robu ran-

čerima i stanovnicima gradića. Napokon je otvorio malu trgovinu u Buffalo Forku, koji je u to doba bio samo stanica poštanskih kočija. Sada je bio vlasnik najveće trgovine u gradu i predsjednik banke. Skupio je veliko bogatstvo. Neki su govorili za Kaufmana da je škrtac, ali Sam je znao da mnogi rančeri podno planina Blackwater žive od zajma tog trgovca. Godinu za godinom, s vrlo malo nade, prenosio je njihove dugove u svojim poslovnim knjigama, ne znajući hoće li mu taj novac ikada biti vraćen. Nitko tko je upao u bijedu nije uzalud tražio pomoć od Kaufmana.

Trgovac i »Bik« bijahu dobri prijatelji. Ukoliko će itko objasniti Samu što se ovdje doista događa, bit će to Kaufman.

– Sjećate li me se, ja sam Sam Benson? – obrati se trgovcu prilazeći mu.

Kaufman pažljivo pogleda visokog momka pred sobom.

– Zar je to povratak sina razmetnoga? – zapita, a Sam nije znao da li mu je trgovac bio naklonjen, neprijateljski raspoložen ili samo oprezan.

* * *

– Morat ću se zaposliti u najskorije vrijeme – govorio je Sam, dotičući svoj revolver. – Tko unajmljuje ljude i zašto? – zapita trgovca.

Kaufman ga je pažljivo promatrao, a sad mahne glavom prema ulazu u trgovinu.

– Uđi! – pozove Sama.

Sam je prolazio između dugih stolova iza kojih su stajali prodavači brinući se za kupce. Police sve do strpa bijahu pune najraznovrsnije robe: satova, nakita i oružja. Sa stropova visjele su svjetiljke. Sam pomisli da je trgovina kao i obično, nudila više robe od kataloga koji su dolazili poštom.

Vlasnik trgovine uđe u mali ured, ograđen staklenim zidom. U jednom je kutu stajala čelična blagajna, a ormar za spise u drugom. To, zajedno s policama kataloga, te pišaćim stolom uprljanim mrljama od tinte nije ostavljalo mjesta ni za što drugo osim za dvije stolice.

Kaufman sjedne na jednu i pokaže rukome na drugu. Ponovno pogleda Samov revolver.

– Dakle, netko bi mogao unajmiti tvoj revolver?

Sam se nasmiješi.

– Možda – prizna. – Ali prije nego učinim nešto nečasno moram saznati kakva se igra ovdje igra.

– Sam, razočarao si me! – mirno primijeti trgovac. – Zar si postao čovjek koji živi od svog revólvera? Tvoj je otac bio jedan od najznačajnijih ljudi u dolini, a i ti si posjedovao mnogo vrlina.

Samove se usne raširiše, kao da se smije u sebi. Kaufman se nije promijenio. Uvijek je bio iskren i govorio je ono što misli.

– Nama ovdje nisu potrebni revólveraši – nastavi trgovac. – Nama je potreban pošten šerif!

– Zar nemate Mikea O'Della i njegove zamjenike? – O'Dell! – vikne prezirno Kaufman. – On je slabić! U dolini Sweetgrass više nema zakona.

Sam ga iznenađeno pogleda.

– Nemojte mi to reći!

Trgovac se udobnije namjesti na stolici.

– Jest! – nastavi. – Znam da to zvuči neobično, ali istina je. Jedina istina! Nakon smrti trgovca započeli su s pljačkama. Najviše je stradao Jack Eisner na ranču »Lazy E«. Sve su mu opljačkali. Pričalo se da se iza toga skriva Tod Turman, predradnik na ranču »Box B«. Navodno ga je Mark podržavao. Eisner je

predao ranč Turmanu, za malu svotu novca.

– Odakle Turmanu novac? – prekine ga Sam. – Nije znao sačuvati ni jedan jedini dolar.

Kaufman se lagano nasmiješi.

– Zasigurno ga nije dobio u banci! Svi smo mi podcjenjivali tvog brata Marka. Razvio se u hladnokrvna, bezobzirna, ali vrlo sposobna, čovjeka. On je mozak iza Turmana. Mark se povezao s vlasnikom saluna, Deuceom Durkinom, pa je tako stekao kontrolu nad cijelim dolinom. Svi zaposleni postali su njegovo oružje. Za sve je to dakako bilo potrebno dosta vremena, ali kad su se ljudi napokon osvijestili ta trojica – Mark, Turman i Durkin – već su sve imali u svojim rukama. Mark je čak preuzeo i jedine ovdajšnje novine »Stražu Sweetgrassa«!

– Ali kako to da su ovdje potrebni revólveraši? – raspitivao se Sam.

– Kao pojačanje! – odvrati zagonetno Kaufman. – Dakako da su se toj Trojici neki pokušali suprotstaviti. Uglavnom vlasnici velikih rančeva. Turman, sa svojim ljudima, otima im stoku i pljačka ih. Ima najmanje četrdesetoricu naoružanih kauboja sa sobom. Cijela dolina vrije.

– A rančeri unajmljuju revólveraše za obranu? – zanimao se Sam.

Kaufman kimne.

– Tako je, ali on nisu organizirani. Bore se pojedinačno, svaki za sebe. Trojica ih uništavaju jednog po jednog. Položaj je očajan!

– Rekao bih da se hrabrost stanovnika Velike doline istanjila poput žica violine – primijeti Sam. Trgovac se lagano nasmije.

– Tko može zaustaviti Trojicu? U njihovim su rukama novine, šerif,

uprava i sud. Mogu uništiti svaki otpor.

– A nitko nema dovoljno snage da nešto poduzme? – Samov je glas odavao koliko mu se sve to gadi.

– Što već mogu učiniti ti ljudi? – Kaufman glas odavao je beznade. – Otputovao sam čak u glavni grad i tamo sve ispričao guverneru. Svi su me saslušali s velikim zanimanjem, ali nitko nije ništa poduzeo. Vjerojatno su mislili da sam luckasti starac. Uz to, Mark ima svoje ljude i u Austinu. Taj hladnokrvni razbojnik misli na sve.

Zvaćući naupaljenu cigaretu, Sam je upijao Kaufmanove riječi. Činilo se nevjerojatnim da bi ta Trojica mogla iskorištavati cijelu dolinu. Iznenada Sam zapita:

– Kako im je uspjelo skinuti robove Mikeu O'Dellu? – Mora ih slušati ili dati ostavku – odvratilo mirno trgovac. – Mike ima ženu i petoro male djece. I odveć je dugo šerif, a da bi to sada sve odbacio.

– Znači, svezali su mu ruke? A što je s vama?

– Meni nitko neće naređivati – odvratilo trgovac tvrdim glasom. – Trgovac sam! Bavim se svojim poslom, a ne politikom. Ali siguran sam u jedno, ako Trojicu ne zaustavimo, cijela dolina pretvorit će se u još veći pakao u kojem će moći živjeti samo razbojnici. – Pogleda Sama. – Ne znam nisam li govorio odveć iskreno.

– Mislim da ste mi napokon sve objasnili – odvratilo Sam. – Rekao bih da Mark drži sve karte u svojim rukama.

– Naša je jedina nada bila da uspijemo nagovoriti guvernera neka pošalje ovamo Teksaške rančere i očisti svu tu prljavštinu. Ali vremenom sam spoznao da je to izgubljena nada.

Sam ustane.

– Hvala vam na objašnjenju! – promrmlja. – Dolina se doista pretvorila u pakao. – Dodirne svoj revolver. – Slutim da me čeka mnogo posla.

– Da, ovo je raj za revolveraše! – odvratilo trgovac, okrenuvši mu leđa.

Izašavši iz trgovine, Sam je oklijevajući zastao. Razmišljao je o onome što mu je Kaufman ispričao. Prisjeti se da je njegov konj još uvijek privezan pred salunom, pa krene onamo. Odveže konja, zajaši ga i pođe do Wigginsovih staja.

Kad je ujahao u dvorište nikoga nije zatekao. Walt Wiggins je po običaju spavao poslijepodne, kao i nekoć ranije. Sam napoji konja, skinje sedlo s njega i povede ga do korita s žitom. Dok je konj jeo, Sam ga počeo trljati vrećom brišući s njega znoj i prašinu nakupljenu putem.

Kad je obavio taj posao, prebaci bisage preko ramena i pođe do hotela »Buffalo«. Kožnati naslonjači u predvorju hotela bijahu još istrošeniji nego prije. Prozori prema ulici vjerojatno nisu bili oprani otkako je Sam napustio grad. Bacivši dolar na pult, Sam dohvati ključ sobe kojeg mu je službenik s naočalama pružio, pa se popne stubama na kat.

Napustivši ponovno sobu i silazeći stubama, Sam zapazi da je u jednom od kožnatih naslonjača sjedila neka žena. Krv mu brže poteče žilama, kad je prepoznao Milly Walker, djevojku koju je napustio prije pet godina.

Još je uvijek bila lijepa, ali nije više bila nalik živahnoj, odlučnoj djevojci koja je dojurila na konju niz ulice onog tužnog dana. Kao da se smirila. Crna kosa bila je uredno počesljana. Na glavu se stavila malu kapu, a tamna haljina dopirala joj je sve do cipela. Izrez oko vrata zatvarala je zlatna kopča. Djelovala

je nekako starije, poput ozbiljnije učiteljice, iako se njezine rumene usne, nježne obilne i tamne oči nisu izmijenile.

Kad je Sam stigao do dna stubišta, Milly podigne oči i sretne njegov pogled. Sam istog trenutka promijeni svoje mišljenje. Milly Walker se potpuno izmijenila. Stisnute usnice odavale su napetost. Lice joj bijaše mršavije i tvrde. Vragoljasti pogled crnih očiju zamijenila je dosada. Ovo nije bila vesela, neobuzdana djevojka koju je ranije poznavao.

– Milly! – zavikne Sam. – Kakvo lijepo iznenađenje!

Milly brzo ustane. Njezine su oči odavale da ga je prepoznala. Smijesak joj preleti licem izbrisavši s nje ga tragove godina.

– Dobro došao natrag, Same! – nasmiješila mu se, pružajući obje ruke prema njemu.

– Dojahao sam prije kratkog vremena – reče Sam, uhvativši njezine vitke ruke. – Kako si saznala da sam ovdje?

– Slučajno! – odgovori kratko Milly. – Bila sam u gradu pa sam posjetila trgovinu gospodina Kaufmana. Rekao mi je da si upravo otišao od njega.

Sam iznenada shvati da još uvijek stišće njezine ruke. Službenik hotela pažljivo ih je promatrao kroz debela stakla svojih naočala, osluškujući što govore. Sam oslobodi Millyne ruke pa primijeti:

– Sjetila si se da sam krenuo u hotel. Prošlo je dugo vremena otkako se nismo vidjeli.

– Pet godina - pet stoljeća! – uzdahne Milly.

Sam pogleda službenika hotela pa brzo reče:

– Upravo sam pošao u restoran »New York«.

– I ja umirem od želje za šalicom kave.

– To znači da će Ah Wing dobiti dva gosta - veselo reče Sam, pa krene za njom na ulicu.

Oboje šuteći prodoše put do restorana. Sam je bio svijestan osjećaja koje je Milly probudila u njemu, a ona se zadubila u misli.

Sam odvede Milly do stola po strani restorana, tako da su mogli razgovarati u miru.

– Znači, Mark je postao veliki šef doline – primijeti Sam kad su sjeli za stol.

– Veliki! – Milly prezirno podigne obrve. – Tako veliki! – Podigne ruku, a palac i kažiprst skoro su se dodirivali.

Sam se nasmije.

– Jesu li Trojica uznemiravala i tvog oca?

Milly se bolno nasmiješi.

– Neće valjda uznemiravati svog tasta!

Sam se smrzne shvativši značenje tih riječi. Potom mirno zapita:

– Što si to rekla?

– Zar ne znaš? Udala sam se za Marka godinu dana nakon što si napustio dolinu.

IV

Milly se udala za Marka! Sam se osjećao tako kao da ga je neka mula iznenada ritnula u trbuh. Nije mogao učiniti ništa drugo nego zuriti u Milly. Znao je da je Mark nekoć bio jedan od njezinih mnogo-brojnih obožavaoca, ali ona nikada nije obraćala pažnju na njegovog polubrata. Nikada ne bi pomislio da bi se mogla udati za njega.

– Iznenaden si? – zapita Milly. Sam odmahne glavim, tražeći riječi.

– Nikada ne bih pomislio... započe, ali se prekine.

– Nije ti se isplatilo da zbog me-

ne ostaneš ovdje – primijeti Milly gorkim glasom:

Milly – brzo je prekine Sam. – Ništa nisi shvatila:

– A što sam drugo mogla misliti? – zapita Milly, pogledavši ga izazovno. – Čekala sam šest mjeseci nakon što si otišao. Nadala sam se. Uto je tvoj otac umro. Mark je želio da se vratiš i zahtijevaš svoj dio nasljedstva. A ti nisi obraćao pažnju na to. – Millyn je glas drhtao od uzbuđenja. – Bila sam luda od boli. A Mark je u to vrijeme bio vrlo nježan sa mnom. Zamolio me neka se udam za njega. Nemoj misliti da nisam požalila zbog svakog sata našeg braka!

Samove su misli proradile. Nabrao je čelo slušajući što Milly govori. Nešto u svemu tome nije razumio.

– Što si rekla? Mark je želio da se vratim? – zapita.

– Naredio je odvjetniku, gospodinu Snodgrassu, da objavi u novinama oglase u kojima te traži. Otac je ostavio pola ranča tebi. Kad nismo ništa čuli o tebi, sud je dosudio ranč Marku. – Milly pogleda u Samov revolver. – Vjerojatno si bio odveć zaposlen ubijanjem.

Nakon što je Sam otpratio Milly do njezine kočije, vratio se u hotel. Želio je ostati sam i razmišljati na miru. Ispružio se na krevetu zatvorivši oči. Razmišljao je o prošlosti. Nakon što je napustio dolinu, motao se oko granice. Zaposlio se na ranču Del Rio za slaninu i grah. Novine iz San Angela i San Antonia stizale su redovito na ranč. Svi su ih čitali, i čitali tako dugo dok se ne bi raspale. Sam je uvijek tražio novosti iz doline, ali nikada nije pronašao oglas u kome bi ga pozivali da se vrati. Ako ga on slučajno i nije zapazio, sigurno bi ga netko od njegovih prijatelja s ranča upozorio na to.

Nakon osam mjeseci krenuo je dalje. To bijaše dva mjeseca nakon što su po Millynim riječima objavili taj oglas. I to navodno u svim novinama. Sam počeo sumnjati u to. Mark je ukrao njegovu djevojku. Nije li mu oteo i ranč?

Sam je odvjetnika Snodgrassa poznavao samo po viđenju. Nije bio oduševljen njime. Snodgrasse bijaše onizak, podebeli čovjek, malih crtica koje je Sama podsjećalo na trbuh mrtve ribe. Odijevao se u crni kaput, bijelu nabranu košulju i crnu kravatu. Jedino što je kod njega bilo napadno bijaše njegov glas. Dubok i zvučan poput bubnjanja. Bavio se politikom i bio poznat govornik. Nije bio očev odvjetnik. Pa zašto ga je onda Mark odabrao da upravlja njegovim posjedom? Zašto?

Drugog jutra u devet sati, Sam se uspinjao drvenim stubama koje su vodile do odvjetnikova ureda iznad brijačnice.

Snodgrass je sjedio za pisaćim stolom i zijevao. Kad je čuo da su ulazna vrata zaškripila, istog je trenutka dohvatio neke spise i tobože se udubio u njih.

Sam uđe u sobu i počeo se ogledavati. Prvi put je posjetio ured nekog odvjetnika. Pisaći stol za kojim je Snodgrass sjedio bijaše prepun spisa, nijemih dokaza njegova velikog posla. Ali zrake sunca koje su prodirale kroz prozor umanjile su značaj svega toga, otkrivajući debeli sloj prašine na papirima. U ormaru sa staklenim vratima bijahu poredane požutjele pravne knjige. Odvjetnikov kaput visio je na vješalici. Osim ovoga u sobi su bile samo dvije stolice. Otrcani sag na podu dopunjavao je tu tužnu sliku. Utisak koga je soba ostavljala bilo je propadanje.

Snodgrass napokon podigne pogled sa spisa i pogleda svog posjeti-

oca. Sam bi se mogao zakleti da je taj pogled odavao nelagodu.

– Zar je to doista mladi Benson?

– začuđeno će odvjetnik.

– Jest, to je on – promrmlja Sam, spustivši se na stolicu.

Odvjetnik se nasmiješi otkrivajući požutjele zube.

– Što mogu učiniti za vas? – zapita.

– Zasigurno nešto možete! – odlučno izjavio Sam.

– Recite što! – pozove ga Snodgrass. – Kao što možete vidjeti vrlo sam zaposlen čovjek. – Mahne rukom prema gomili spisa na stolu.

– Želim znati što je s očevom oporukom! – zatraži mirno Sam.

Bez vidljiva razloga odvjetnik izvuče bijeli rupčić i počne brisati čelo. Kad je progovorio, glas mu je zvučio mirno:

– To je vrlo jednostavna oporuka. Posjed su trebala dobiti oba sina na jednake dijelove. Ukoliko kroz neko razumno vrijeme jedan od njih ne bi mogao biti pronađen, posjed bi u cjelosti pripao drugom sinu.

– I tako je Mark dobio »Box B«? Snodgrass raširi ruke.

– Dakako! – Nakašlja se. – Svi su naši pokušaji bili bezuspješni.

– Kakvi pokušaji? – mirno ga zapita Sam.

– Objavili smo oglase u najvećim novinama jugozapada – odgovori odvjetnik.

– Znači i u »Novinama San Angela« i u »Tjednim vijestima San Antonia«?

– Dakako!

– Lažac ste i varalica! – napadne Sam odvjetnika.

Crvene se mrlje pojaviše na blijedim odvjetnikovim obrazima.

– Kako se usuđujete! – krikne i poskoči. – Gubite se iz mog ureda! I to odmah!

Samova desna ruka spusti se na

držak revolver, izvuče ga i uperi u odvjetnika.

– Snodgrasse! – zavikne Sam.

– Iscijedite sve iz sebe, ukoliko nećete postati plijen lešinara!

Odvjetnik polagano spusti ruke gledajući u revolver. Bez riječi padne na stolicu i počeo stenjati.

Sam klimne u smjeru ormara sa spisima.

– Izvadite spise u vezi ostavštine Bensona!

Odvjetnik je još uvijek oklijevao, ali Sam mahne revolverom.

– Meni je posve svejedno hoću li vas ostaviti ovdje živa ili mrtva – primijeti Sam.

Promatrajući ga prestrašenim očima, Snodgrass pride ormaru. Oklijevajući okrene leđa Samu pa otvori ormar i izvuče spise svezane crvenom vrpcom. Vрати se do pisaćeg stola i baci spise na njega.

– Povucite se do zida! – naredi mu Sam. Odvjetnik ga poslušao.

Sam gurne revolver natrag u korice. Razveže crvenu vrpцу i raširi pred sebe spise Benson. Prvo je ugledao očevu oporuku. Makne je na stranu pa obrati pažnju na novinski oglas objavljen u »Straži Sweetgrassa«. Pročita:

»Sto dolara nagrade bit će isplaćeno onome tko može dati obavještenja o Samu Bensonu, sinu pokojnog »Bika« Bensona iz doline Sweetgrass. Obavijestiti Secunda Snodgrassa, odvjetnika u Buffalo Forku, Teksas.«

Sam makne izrezak iz novina na stranu i nastavi dalje pregledavati papire. Bijahu tu inventar ranča, potvrde o plaćenom porezu, osmrt-nica i sudska presuda.

– A gdje su izresci iz drugih novina? – zapita Sam odvjetnika.

Snodgrass polize usnice:

– Sačuvao sam samo ovaj oglas kao dokumentaciju – procijedi kroz zube!

Sam pomisli da je taj odvjetnik sitna varalica. Krivnja se ocrtavala na cijelom njegovom licu. Sam glasno zapita:

– Ne posjedujete li potvrde o plaćanju objavljivanih oglasa?

Odvjetnik nije odgovorio, već se samo obilno znojio.

Sam ustane i zaobide stol. Snodgrass se skupio u sebe zapazivši silnu srdžbu u Samovim očima.

– Objasnit ću vam što ste učinili – procijedi Sam. – Objavili ste oglas samo u »Straži Sweetgrassa«, znajući da ga neću pročitati. Potom ste na sudu izjavili da ste oglase objavili u svim novinama, dobivši na taj način pravo da Marku predate cijeli ranč. Koliko vam je platio za to?

– Ništa! – odgovori odvjetnik. – Dobio sam samo uobičajeni honorar.

Sam zamahne desnom rukom udarivši odvjetnika posred lica. Snodgrass zatetura. Prije nego se mogao sabrati, Sam ga uhvati za košulju i poče ga tresti tako snažno da je odvjetnik napokon klonuo. Kad ga je Sam ispustio, odvjetnik padne na pod i poče stenjati.

– Koliko? – ponovi Sam. – Ili vam ovo nije bilo dovoljno?

– Tisuću dolara! – šapne Snodgrass promuklim glasom.

– Vjerujem da ste povezani s Trojicom – nastavi Sam – pa stoga neću nigdje dobiti pravnu pomoć. Morat ću... pruži ruku za revolverom.

– Ne, ne! – preklinjao ga je odvjetnik pa grčevito zgrabi Samove noge.

– Nisi vrijedan da zbog tebe uprljam ruke! – Samov je glas odavao gađenje. Okrene se i pođe prema vratima.

Te večeri, kad je otvorio vrata »Usamljene zvijezde« dočekaše ga

glasovi gostiju saluna. Zrak bijaše pun dima. Očigledno je posao u salunu cvao. Žuta svjetlost svjetiljaka obasjavala je gruba lica gostiju koji su stajali naslonjeni na šank, ili se okupili oko stolova. U jednom je kutu za stolom vlasnik saluna Deuce Durkin igrao poker.

Sam pomisli da su se u gradu vjerojatno okupili Turmanovi momci. Zapazio je suncem opaljena lica nekih momaka koji su uza se imali reвольere. Debeljko nije radio, a njegov zamjenik, znojeći se, nastojao je zadovoljiti goste trčeći s jedne strane šanka na drugu. Sam je pokušavao privući njegovu pažnju, kad mu se iznenada na rame spusti teška ruka.

– Zdravo, stranče! – začu nečiji glas.

Sam se okrene. Iza njega stajao je momak u sivoj košulji, trapericama i s crvenom maramom oko vrata. Imao je crnu kosu koja mu se kovrčala, a oči mu bijahu nalik ugljenu. Njegovim licem, snažnih crta, preleti veseli osmijeh.

– Proklet bio! – zavikne Sam. – Cherokee, pravo si osvježenje za moje oči.

Oduševljeno se zagrliše.

Sam je ranije često boravio u društvu mješanca koji je radio na ranču »Box B«. Volio je tog visokog, odvažnog kauboj.

Noseći vrčeve pive u rukama, oni krenuše do praznog stola i počeše živahno razgovarati.

Sam je čuo mnogo toga od mješanca. Cherokee nije bio zadovoljan, iako je njegova plaća bila mnogo veća od one prije.

– Nismo više kauboji – objašnjavao je mješanac – već smo se pretvorili u revolveraše. Mnogi momci, koji su ovdje ranije radili, napustili su dolinu. Ranč je pun stranaca.

Pričajući s mješancom, Sam je štošta doznao. Turman se uglavnom bavio otimanjem stoke rančera koji su bili njegovi protivnici, kao što je Sam i sumnjao. Trojica su skrivala otetu stoku u pustim kanjonima duboko u planinama Blackwatera. Tamo su i preradili njihove žigove. Kad bi stado postalo dovoljno brojno, tjerali bi ga na jug preko granice. Upravo u ovo vrijeme, Turman se spremio odvesti veliko stado.

– Prokleti krivotvoritelji žigova! Zar se ne plaše zakona? – zapita Sam.

– Zakona! – promrmlja Cherokee, veselo zahihotavši. – Momče, u ovoj dolini više nema zakona!

Sam pažljivo pripali cigaretu, razmišljajući o tome kako bi mogao izvesti svoju namjeru.

– Potreban mi je novac – izjavi napokon. – Uzima li Turman nove momke?

Mješanac odlučno odmahne glavom.

– Tebe zasigurno neće! Tod te iskonski mrzi.

– To znam – reče Sam. – Voliš li ti raditi za njega?

Cherokee ne odgovori, već samo pljune.

– Znaš li nešto o otimanju stoke? – zapita Sam.

– Radim to već mjesecima – jednostavno odgovori Cherokee.

– Znaš dakle i to gdje i kome ćete prodati stoku?

– Predat ćemo je u brdima San Dominga, osam kilometara od Santa Anite. Po glavi stoke dobit ćemo deset dolara – odvratila Cherokee.

– Tvoj dio?

– Nema mog dijela. Dobivamo mjesečnu plaću od stotinu dolara, radili ili ne.

– Pretpostavimo – počeo tumačiti Sam – da bih pronašao pet do šest momaka, nabavio stado od sto-

tinu komada stoke i prebacio je preko granice. Podijelili bismo novac na jednake dijelove. To bi iznosilo oko tisuću i petsto dolara po čovjeku. Ne zvuči loše, zar ne?

– Dakako da ne zvuči – promrmlja Cherokee. – Ali kako bi ti uspjelo nabaviti toliku stoku?

– Nisam ni pomišljao na to da stoku sam sakupim – odgovori mu Sam. – Što bi me moglo spriječiti u tome da otmem Turmanu njegovo stado i potjeram ga na jug?

V

Cherokee je zurio u njega. Pogled mu iznenada postane vrlo uzbuđen.

– Prokletstvo, Same! – krikne.

– Dovoljno si hrabar da to učiniš!

– Nema ništa jednostavnije – odvratila Sam. – Računam na tvoju pomoć. Bit će nam potrebno još nekoliko momaka. Vjerojatno ćeš ih moći pronaći.

– Mislim da postoje neki koji još ne rade za Turmana. Ranije su radili na ranču, a sada za njih nema mjesta u dolini.

– Nudim im nešto što, u usporedbi sa stotinu dolara, izgleda poput pilećih nogu – reče Sam. – Skupi te momke. Za dva dana dovedi ih ovamo. Tada ću vam reći što ćemo poduzeti.

– Slažem se – odgovori Cherokee. Poznavajući ga dobro Sam je znao da se može osloniti na njega.

Razmišljajući o Samovom planu promatrao je Šepavka koji je odnosio prazne boce sa stolova. Kao i većina vlasnika saluna i Deuce se brinuo za to da sa stolova nestanu prazne boce, jer su one postajale opasno oružje, ako bi se zametnula tučnjava.

Šepavko im uto pride želeći odnijeti vrčeve.

– Kako si, Šepavko? – zapita ga Sam.

Šepavko ga pažljivo pogleda, a potom se prisjeti.

– Gospodine Sam, vratili ste se? Znači onaj vas je lijek izliječio, kao što je Debeljko rekao.

Sam se nasmiješi.

– Šepavko, nisam uzeo nikakav lijek.

– Jest, jest! – ozbiljno odvraća Šepavko. – Debeljko vam ga je stavio u piće. Govorio je da ste vrlo bolesni. Bilo je to one noći kad ste izgubili zlato. Dobro se sjećam.

Sam se ukoči, prisjetivši se kako se teško razbudio onog jutra. Nikada ranije piće nije tako djelovalo na njega. Kao da mu je glava bila puna užarena željeza.

– Dakle, o tome se radilo! – zavikne Sam uzbuđeno, skočivši sa stolice.

Cherokee ga je iznenađeno promatrao, a Sam se okrene prema njemu.

– Debeljko, ta smrdljiva vreća balege, otrovao me i ukrao očevih dvanaest tisuća zlatnika.

Sam požuri prema šanku, gurajući ljude oko sebe i ne obraćajući pažnju na njihove ljutite kletve. Zapita oznojenog zamjenika Debeljaka:

– Gdje je Debeljko?

– Ne znam, gospodine! – odgovori barman. – U zoru je napustio posao.

Sam se odmakne pa pride Durkinu, koji je još uvijek sjedio za stolom i kartao.

Deuce Durkin bijaše podebeli potomak nevrijednih roditelja. Uvijek se odijevao u crno odijelo i besprije-korno čistu bijelu košulju. Brilljant je sjao na njegovoj kravati. Imao je blijedo, izbrijano lice. Anđeoski se smiješio, ali njegove oštre sive oči odavale su varljivost tog izgleda.

Kad se Sam probio do kartaškog stola, Deuce je upravo dijelio karte. Sam ga zgrabi za desno rame, ali

Deuce nastavi dijeliti ne obraćajući pažnju na njega, osim što je pristojno rekao:

– Momče, pazi što radiš!

Sam ga bijesno okrene prema sebi. Nitko nikada nije vidio da bi s Deuceova lica nestalo smiješka, a to se nije dogodilo ni sada. Dok su kartasi okupljeni oko stola, ljutito promatrali Sama, Deuce ga mirno promjeri pogledom.

– Zar to nije Sam Benson? – zapita. – Same, dugo te vremena nisam vidio.

Sam olabavi stisak svoje ruke.

– Gdje je ona smrdljiva svinja, Debeljko?

– Smiri se – opomene ga Deuce.

– Što želiš od Debeljka?

– Taj lopov me omamio i ukrao mi očevih dvanaest tisuća zlatnika prije pet godina.

Netko se za stolom nasmije, a netko dobaci:

– Izbacite tog glupana! Pijan je! Ali Deuce se samo blago nasmiješio:

– Zašto napadaš mene? – zapita. Šerif se bavi onima koji krađu i krše zakon.

– Ovime ću se sam pozabaviti! – vikao je Sam. – Gdje mogu pronaći tog nitkova?

Deuce slegne ramenima.

– Vjerojatno u njegovoj kolibi. To je kraj Whisky Flata!

Sam pojuri prema vratima saluna. Kad je izašao ugleda mješanca koji ga je čekao. Krenuše zajedno Glavnom ulicom, a Cherokee upozori Sama:

– Ne obraćaj pažnju na ono što je Šepavko rekao. Već nekoliko godina nije potpuno pri sebi.

– Jednom je ipak pogodio usred mete – odvraća Sam, pa požuri dalje.

Whisky Flat bijaše zemljište puno šipražja, između Glavne ulice i rijeke Medicine. Tu su živjeli samci i

oni koji nisu imali drugi dom. Stanovali su u daščarama. Pošteni građani izbjegavali su Flat. Broj ubojstva je ovdje bio velik, a stanovnici su se sumnjivo ponašali.

Sam i Cherokee krenuše uskim puteljkom punim smeća. Prolazili su kraj odbačenih kutija i drugih otpadaka, krenuvši prema svjetlu koje je dopiralo iz neke kolibe. Otvorivši vrata kolibe, ugledaše četvoricu skitnica kako upravo prazne boce. Ni jedan od njih nije znao gdje Debeljko živi.

Nastaviše put, a vrijeme je proticalo dok su se raspitivali još u tri kolibe. Ali mjesto Debeljkova boravišta još je uvijek ostalo tajnom. U to naletješe na nekog starca. On im je rekao da zna gdje je Debeljkova koliba. Ali nije pokazivao ni najmanju namjeru da im to otkrije i odvede onamo.

Sam mu nestrpljivo gurne u ruku srebreći dolar, a starac ustane i povede ih vijugavom stazicom prema rijeci. Stigavši do obale, starac kimne prema kolibi u blizini.

— Eno je! — promrmlja i nestane u mraku.

Ponovno su prolazili šipražjem, dok nisu stigli do čvrsto sagrađene kolibe. Ležala je u mraku. Sam izvuče revolver i udarcem noge otvori ulazna vrata, prodrijevši u kuću. Ništa se nije pomaknulo. Cherokee pripali šibicu i prinese je uljanoj svjetiljci smještenoj na malom stoliću.

Žuta svjetlost obasja unutrašnjost kolibe. Koliba je bila skromno namještena. Tu je stajao stol, stara stolica za ljuljanje i nekoliko stolica. Pod je bio sklepan od dasaka. U jednom se kutu smjestio mali željezni štednjak, a odjeća je visjela obješena o čavle na zidu. Umjesto kreveta na podu su ležali pobacani pokrivači.

Sam im pride i popipa ih. Bijahu topli.

— Debeljko je spavao ovdje do prije pet minuta — izjavi s gađenjem u glasu. — Netko ga je upozorio da dolazimo.

— Nije mogao otrčati daleko — primijeti Cherokee. — Siguran sam da ćeš ga uloviti u zoru.

Sam ugasi svjetiljku a oni krenuše natrag prema Glavnoj ulici.

Cherokee se popne na konja i odjaha, a Sam se uputi u svoju sobu u hotelu. Nije imalo smisla progoniti Debeljka po noći. Postojala su mnoga mjesta gdje se mogao sakriti. Po danu će pročešljati grad, odlučivši zlovoljno Sam. Ukoliko je Debeljko pokušao odjahati, on će tog tvora progoniti sve dok ne padne mrtav sa sedla.

Vrativši se u svoju sobu, skine čizme i pride prozoru. Promatrao je Glavnu ulicu koja je ležala u mraku. Pomirio se s time da će morati pričekati do zore. Da je Šepavko progovorio onog jutra, nakon što je zlato nestalo, pomisli Sam, tih posljednjih pet godina proteklo bi posve drugačije. Sada bi polovica »Bixa B« pripadala njemu. Sam se iznenada trgne. Kako je Debeljko saznao da je on spremio te zlatnike u običnu vreću? Nitko ne bi mogao pomisliti da se u njoj nalazi nešto vrijedno. Sam nikome nije odao što nosi. A bio je i potpuno trijezan dok nije popio onaj viski kojeg mu je Debeljko pružio. Netko je Debeljku morao odati što Sam nosi sa sobom.

A taj »netko« nije mogao biti nitko drugi nego Mark. Nitko osim njega i oca nije znao da Sam nosi sa sobom dvanaest tisuća u zlatu. Pa dobro, pomisli Sam bijesno, istrest ću istinu iz Debeljka čim zora svane.

Napokon je odložio opasač, objesio ga na krevet i ispružio se. Te je noći spavao vrlo nemirno. Probudi-

la ga je ruka koja se spustila na njegovo rame. Svjetlo koje je prodiralo kroz prozor obasjavalo je čovjeka. Stajao je uz krevet, a drugi je ostao stajati na otvorenim vratima sobe. Sam se razbistri istog trenutka. Brzo je sjeo želeći dohvatiti revolver.

Čovjek koji je stajao nad njim progovori:

– Same, navuci čizme! Vodim te u zatvor!

Sam je znao da to govori šerif O'Dell.

– Zašto se tako glupo šališ, Mike? – promrmlja i ustane. Kakva je to ludost, pomisli. Je li ga možda Snodgrass tužio zbog toga što ga je udario?

– Nema baš mnogo šale u ubijanju – odvratila šerif. Potom dohvati Samov opasač i dobaci ga čovjeku na vratima.

Sam ga iznenađeno pogleda.

– U ubijanju? – zapita, iznenađeno.

– Pronašli smo jutros Debeljkovo tijelo u njegovoj kolibi. Glava mu je razbijena. Imamo svjedoka koji tvrdi da si ga sinoć tražio. Može se zakleti na to. Pronašli smo i čovjeka koji te odveo do Debeljkove kolibe. Same, završit ćeš na vješalima.

* * *

Debeljko mrtav! Sam u prvi trenutak nije osjetio ništa do razočaranja. Bijaše očigledno da su Debeljka ubili stoga da ne bi nešto odao. Čovjek, ili ljudi, koji su ga iskoristili kao svoje oružje, prestrašili su se da bi mogao progovoriti. Tek potom se Sam zgrozi shvativši u kakvom se položaju našao.

– Mike, lud si! – reče šerifu. – Dakako, htio sam uhvatiti tu debelu ništariju, ali mi je pobjegao. Njegova je koliba bila prazna. Imam svjedoka!

– Sačuvaj ga za suca – zlovoljno odgovori šerif.

U pratnji O'Della i njegova pomoćnika, optuženi je praznom Glavnom ulicom krenuo prema zatvoru. Prolazili su pokraj zatvorenih trgovina i popeli se kamenim stubama u sivu zgradu suda.

U šerifovom uredu, Sam je morao isprazniti džepove. Zatvoriše ga i optužiše kao «osumnjičenog za umorstvo».

– Poslušaj, Mike! – pokuša Sam urazumiti šerifa. – Znaš i sam da sam upao u klopku. Zar nećeš slušati ono što ti ja imam reći?

– Dakako – promrmlja šerif. – U tvom slučaju sve je već dokazano, ali i ti imaš pravo govoriti.

Sam mu ispriča što je čuo od Šepavka i da je potom u društvu Cherokeea okrenuo u potragu za Debeljkom.

– Pozovi mješanca – završi. – On će potvrditi svaku moju riječ.

– Možda i hoće – prizna O'Dell – ali tko može posvjedočiti da se nisi kasnije opet vratio u Debeljkovu kolibu, nakon što te mješanac napustio? Zatekao si Debeljka kako hrče u kolibi i razbio mu glavu.

Uhapšenik osta šuteći stajati. Nakon nekog vremena mirno zapita:

– Vjeruješ li da bih bio u stanju razbiti glavu čovjeku koji spava?

– Debeljko je mrtav! – ustvrdi šerif. Pri tom se očigledno osjećao vrlo nelagodno.

Sam bespomoćno slegne ramenima.

– Kad bi imao barem toliko mozga kao bumbar – primijeti Sam – shvatio bi da sam upao u klopku. Prije pet godina nitko nije znao da nosim zlato sa sobom. Nitko, osim Marka! Mark se povezao s Deuceom i Turmanom. Jedan od njih platio je Debeljku da stavi pilulu u moj viski i omami me. Namjeravao sam ispitati Debeljka, a oni su se uplašili da bi mi on mogao sve odati. Stoga su ga udesili.

– Ali sve još ukazuje na tebe – odvrati šerif. Otvorivši pretinac svog stola, izvadi ključeve i pruži ih svom zamjeniku.

– Zatvori ga! – naredi.

Zamjenik šerifa zgrabi Sama za nadlakticu i okrene ga prema sebi.

Ispred debelih vrata na kraju hodnika gorjela je svjetiljka obješena o strop. Zamjenik šerifa je skine i kimne Samu neka siđe stubama koje su vodile u tamnu rupu.

Dok je Sam silazio stubama, sjene su pred njim plesale čudan ples. Vrata od čeličnih šipka zatvoriše se za njim i Sam ostane u mraku.

Poče teturati zemljanim podom i pronade klupu na kojoj je ležala strunjača napunjena sijenom. Sjedne na nju osjetivši užasan umor.

Tisuću mu se misli počese vrtjeti po glavi. Nikada u životu nije se našao u goreм položaju. Nastojao je da se sabere. Pričini mu se da za njega nema izlaza. Debeljko je bio mrtav. Mnogi su čuli da ga želi pronaći. Prst pravde ukazivao je na njega. Ništa ne sumnjajući, slijepo je uletio u smrtonosnu klopku.

Ako ga objese, neće više postojati mogućnost da se sazna za Snodgrassovu prevaru, a Mark neće trebati predati polovicu ranča. Na taj način zauvijek će ostati pokopana i tajna o nestanku onih dvanaest tisuća dolara. Trojica će ga se riješiti zauvijek. Nije mogao poduzeti baš ništa.

Sam je proveo dva dana u osami koju je prekidao samo dolazak zamjenika šerifa dva puta na dan. Donosio je Samu jelo. Za njega je svaki sat trajao vječnost. Njegov zahtjev da mu nabave odvjetnika, zamjenik šerifa je prihvatio kame-na izraza lica. Kaufman nije lagao tvrdeći da je zakon izgnan iz doline Sweetgrass.

Trećeg dana oko podneva nešto prekinu tu jednoličnost. Sam, prola-

zeć nestrpljivo ćelijom poput zarobljena tigra, začu otvaranje teških vrata na kraju hodnika. Kroz rešetke ugledao je zamjenika šerifa. Pratio ga je neki čovjek kojemu su zveckale struge na čizmama.

Cherokee pride vratima ćelije i poče promatrati zatočenika svojim tamnim očima. Njegov pogled nije ništa odavao.

– Dakle ti si uklonio Debeljka?

– ustanovi mirno, Cherokee.

– Vraga sam to učinio! – odvrati bijesno Sam. – Uхватili su me u klopku!

– Govore da ćeš visjeti.

– Prije nego si ušao bio sam tužan poput bolesna psa – odgovori Sam. – A sad osjećam uže oko vrata.

– To je samo kratak pad i vrlo brz – objasni mirno mješanac. Mahne glavom da bi ukazao na zamjenika šerifa koji je ledena izraza lica stajao iza njega. Potom namigne Samu.

– Prestani, pravi si podlac! Uspjet ćeš mi slomiti srce – zagrmi Sam.

Cherokee se okrene od njega.

– Ljut je poput zmije otrovnice – obrati se zamjeniku šerifa.

Ostavši opet sam u ćeliji, Sam osjeti nešto nalik nadi. Ovo nije bio običan posjet. Cherokee je namjeravao nešto poduzeti, nastojeći ga upozoriti na to.

Noć se spustila a mrak postade još gušći. Sam je čekao napetih živaca. Vjerovao je da će se ono što je mješanac namjeravao učiniti, dogoditi prije zore. Začu se škripa šarka. Svjetlo se pojavi na stubama, a zatočenik zapazi obrise dvojice muškaraca. Jedan je držao u ruci svjetiljku. Potrčaše brzo do ćelije. Prvi od njih bijaše Cherokee koji je držao u ruci prsten s ključevima.

Ljutito je pokušavao otvoriti vrata isprobavajući jedan ključ za drugum, ali bez uspjeha. Iznenada se ipak začu glasan zvuk, a Sam brzo otvori vrata i izađe iz ćelije.

– Dobro došao, Djedu Mrazu! – pozdravi Cherokee.

Ne gubeći vrijeme oni požuriše uz stube. Slaba svjetlost otkrivala je nekog momka koji je čuvao stražu na ulaznim vratima. Druga dvojica čekala su ispred šerifova ureda.

Sam uđe u ured. Zamjenik šerifa ležao je naslonjen glavom na pisaći stol. Zatočenik dohvati svoj opasač i revolver i brzo ga pričvrsti oko struka. Zatim pretraži ladicu pisaćeg stola. Pronašao je stvari koje su mu pripadale.

Napolju, osvijetljeni sjajem zvijezda, stajahu sedam konja. Jahači oko Sama brzo uzjahaše, a to učini i on, teškom mukom suzbivši nagon da ne krikne glasno od oduševljenja. Krenuli su kasom niz Glavnu ulicu. Za njim se dizao oblak prašine.

Prošla je ponoć i nikoga nije bilo na ulici. Svjetlo nije gorjelo nigdje, osim u salunu »Usamljena zvijezda«. Pred salunom stajala su privezana tri konja.

Deuce je vjerojatno opet dijelio karte, pomisli Sam. Bez ikakva razloga izvuče revolver i zapuca u prozor saluna, dok je projašio kraj njega. Zvuk pucnja prodre kroz noćnu tišinu, a staklo se rasprši. Iza Sama zapucaše i drugi jahači. Salun osta bez stakla na prozorima. Uto su jahači već napustili grad galopirajući drvenim mostom preko rijeke.

Sam uspori svog konja, a Cherokee se nađe uz njega.

– To je doista lijepa otmica – reče Sam. – Što si učinio sa zamjenikom šerifa?

– Udario sam ga revolverom po glavi – promrmlja. – Mislim da bi

trebao zahvaliti šerifu što si uspio pobjeći – nastavi Cherokee, dok su jahali jedan kraj drugoga, ispred drugih momaka.

– Šerifu? – Sam se okrene prema mješancu, promatrajući ga iznenađeno.

– On me je sjetio na to – prizna Cherokee. – Kad sam došao u njegov ured i zapitao ga kako može i pomisliti da bi ti ubio čovjeka na spavanju, priznao je da je već i sam razmišljao o tome. Nadometnuo je kako je vrlo zabrinut stoga što noću stražu čuva samo jedan od njegovih zamjenika, a ti si tako očajan da bi mogao pokušati bilo što. To je bio jasan znak i za slijepog konja. Tako sam te izvukao.

Zar je bilo moguće da mu je šerif, koji se u svemu pokoravao Trojici i činio ono što oni traže, ipak nastojao pomoći? Sam odluči ne razmišljati o tome.

– Jesu li momci pristali na moj prijedlog? – zapita.

– A što bi inače došli po tebe? – odvrati Cherokee protupitanjem.

– Mogli bi pri tom progutati i olovo – upozori ga Sam.

– Ne plaše se pucnjave – odvrati ovaj krakto.

Neko su se vrijeme penjali zavojitim putem do West Forka, vrhunca koji se uzdizao nad dolinom. Sam nije bio odveć zabrinut stoga da bi ih mogli progoniti. Poznavao je taj kraj, pa je znao da će se prije zore zateći duboko u brda Blackwatera. U svojoj mladosti često je lutao ovuda, otkrivajući kanjone u kojima bi se mogla sakriti cijela vojska.

Zora je zatekla jahače u napuštenom, kamenitom kraju. Vrhunci planina oko njih sjali su crvenom i smeđom bojom rađajućeg dana.

Cherokee skrene u neki uski prolaz, a iznenada se pred umornim jahačima pojaviše zeleni travnjaci.

Oko njih začu se cvrkut ptica. Sam sjaši kraj malog jezera kojeg je napajao izvor izbijajući iz stijena iznad njih.

Konji su se primakli vodi, dok su se jahači ispružili na travi i ubrzo zaspali. Bijaše blizu podneva kad je Cherokee probudio Sama, dodirnuvši ga vrškom čizme. Sam sjedne promatrajući usnule jahače, namjeravajući ih probuditi, ali ga mješanac zadrži.

– To ćemo obaviti sami – šapne.

Uzjahavši svoje konje krenuše labirintom među planinama. Sam se počeo čuditi kamo ga to Cherokee vodi. Mješanac zaustavi i priveže konja za smreku zatim požuri do stijene ispred njih, a Sam pođe za njim. Penjali su se kamenim obroncima rdavo crvene boje. Teško dišući Sam je slijedio mješanca.

Približivši se ogoljenom vrhu brjega, mješanac se sagne i počeo puzati naprijed. Sam se privlačio na laktovima rubu visoravni. Iznenada iznenadeno zazvižduče. Ispod njega pružala se dolina zatvorena sa svih strana brdima. Djelovala je poput kaveza.

Dolina bijaše zelena, a njezinom sredinom tekao je potočić. Razasuto stado paslo je po cijeloj dolini.

– Životinje su ugojene poput lešinara nakon bitke – šapne Sam. Kraj uskog izlaza iz doline zapazi malu daščaru, a uz nju koral. Dok je promatrao taj prizor daščari se primicao jahač. Projahao je kraj nje i ne žureći se nestane u uskom prolazu među stijenama.

– Turman drži ovdje dvojicu kauboja – primijeti Cherokee. – To je posve dovoljno.

– Kakvo skrovište! – uzdahne Sam. – Voda, trava i koral, a sve to skriveno na mjestu na kojem je bog rekao laku noć.

– Ne vidim ništa do deset tisuća u zlatu, ili možda čak i više, kad stoku prodamo u Coahuilu – primijeti mješanac.

– A to ćemo posve sigurno učiniti – potvrdi Sam.

– Ti si šef! – dobaci mu Cherokee.

VI

Neko je vrijeme Sam ostao mirno ležati pažljivo promatrajući prizor pred sobom. Ovdje je bilo dovoljno stoke da se opskrbi ranč srednje veličine. A ovo je bilo samo jedno od skrovišta Trojice. Tumaran je već mjesecima odvodio stoku iz doline. Kad jednom svi rančeri propadnu, Mark će preuzeti sve u svoje ruke. Sam je morao priznati da se počeo zapravo diviti svom vještom polubratu!

Tad ga obuzme hladan bijes, prisjetivši se što mu je sve Mark nanio. Vrlo vjerojatno je Markova zamisao bila krađa ovih dvanaest tisuća dolara. Time je Sama otjerao iz doline. Molly Walker udala se za njega, iako ga nije voljela. Potkupio je odvjetnika Sanodgrassa i natjerao ga da izvrši prevaru s oglasima. Sad je pokušavao učvrstiti svoju vlast nad cijelom dolinom.

Cherokee ga gurne laktom u rebra prekinuvši ga u razmišljanju. On se počeo šuljati natrag, a Sam krene za njim. Zajedno se spuštali niz padinu.

Kad su uzjahali, Sam se okrene mješancu zapitavši ga:

– Na kakav bi ti to način obavio? Cherokee slegne ramenima:

– Postoji samo jedan način. Imamo sedam momaka, a oni dvojicu stražara. Udesit ćemo ih i očistiti kanjon.

– A tada će pred nama biti dva, tri dana jahanja – opomene ga Sam.

– Tri dana! Dva dana će sve biti

lako, a zatim ćemo stići do pustinje. Čeka nas desetak kilometara jahanja kroz pustinju bez vode.

– Jedno je sigurno, nećemo opljačkati ovaj kanjon - izjavi odlučno Sam.

Cherokee se ukoči.

– Jesam li te dobro čuo? – zapita, kao da ne može vjerovati u Samove riječi.

– Dobro si me čuo! – Sam prinese šibicu cigareti pa je pruži mješancu – Evo, smiri se! Znaš i sam kako se polagano napreduje tjerajući stado. Prije nego zora prvi put zarudi, Turman i njegovi momci će nas stići poput jata obada. Misliš li da bismo se mogli obraniti od deset, petnaest ili možda čak i više revolveraša. Dovraga, gruda snijega bi u paklu imala više mogućnosti da oстане cijela.

Cherokee zašuti neko vrijeme, pa pažljivo pogleda Sama.

– Ukoliko se dobro sjećam, govorio si nešto o tome da će to biti jednostavan posao.

Sam zašutio.

– I hoće, ali ne na tvoj način, već na moj!

– A kakav je taj tvoj način?

– Pripazit ćemo što se zbiva u kanjonu. Kad Turman potjera stado, krenut ćemo za njim. Napast ćemo ga kod izvora Mesquite. Dok o tom napadu saznaju na »Boxu B«, mi ćemo već uspjeti izručiti stoku i pokupiti novac.

Cherokee kimne, osjetivši veliko olakšanje.

– Prokleti Sam! – prizna. – Uspjelo ti je da me uznemiriš. To si dobro smislio.

Kad su stigli do momaka, Sam naredi tko će čuvati stražu i kako će se momci izmjenjivati u tome. Oni drugi su se kroz to vrijeme mogli odmarati u logoru. Sam je vjerovao da neće morati dugo čekati. Po tvrd-

nji Cherokeea, Turman je ovog puta skupio dvostruko više stoke nego inače, pa su životinje vjerojatno već popasle travu sve do korijena u dolini.

Oko podneva drugog dana, momak koji je osmatrao dojuri natrag u logor, javljajući da se pojavilo dvanaest ili možda i više jahača. Sam i Cherokee brzo krenuše do doline. Kad su stigli do uzvisine travnjak pod njima bijaše već poluprazan. Prašina na kraju kanjona odavala je kamo je stado krenulo. Sad su već i posljednje životinje nestajale kroz izlaz iz doline. Do njih dopriješe uzvici goniča.

U osvit zore, sedmorica jahača napustiše logor kraj jezera predvođeni mješancem. Krenuše prema jugu. U podne pojavi se u dolini oblak prašine. Jahači polagano krenuše za stadom.

Planine Blackwatera gubile su se u daljini. Na zapadu uzdizale se prema nebu Sierra Madre sa svojim moćnim vrhuncima okruženim bijelim oblačićima.

Pred njima pružala se pusta dolina ukrašena pustinjaškim raslinjem. Prašina koja se polagano pomicala naprijed odavala je kretnje stoke.

Sedmorica jahača šuljali se prostranstvom poput mrava, slijedeći trag kojeg je stado ostavljalo za sobom. Jahali su kroz finu prašinu, a ona im je punila oči i uši. Prodirala je kroz njihove košulje, dražeći im kožu.

Cherokee dojaha do Sama, dodirne mu ruku i upozori:

– Izvor Mesquite!

Sunce je zalazilo za vrhunce toneći u žarkocrveni ocean. Sumrak počeo prikrivati grubu površinu pustinje i okolna brda. Noć je progutala prašinu koju je stado podizalo.

Na nebu se pojaviše zvijezde. Sam sjaha. Momci su protezali uko-

čene noge, usuvši u lonac za kuhanje kave vodu preostalu u mjehovima.

– Mogao bih pljuvati pamuk! – uzdahne Cherokee.

Jahače je okružila tišina osamljenog mjesta. Zvijezda u padu projuri nebeskim svodom poput užarena jantara i izgubi se u daljini. Momci su šutjeli znajući da će uskoro progovoriti revolveri.

Pojeli su skroman obrok za kojeg je Cherokee tvrdio da mu nije ispunio prazninu u trbuhu. Nakon toga, Sam je ugasio vatru. Zatim su uzjahali.

Do njih dopre mukanje stoke. Sam podigne ruku i zaustavi jahače. Domahne Cherokeeu pa zajedno s njim krene naprijed.

Oprezno su prolazili kroz velike nakupine lave, zaostale nakon neke davne provale vulkana. Napokon se primakoše stijeni koja se uzdizala iznad izvora.

Do njih su doprijeli glasovi kauboja. Sam je sjahao i svezao konja. Zatim se njih dvojica počеше šuljati poput Indijanaca.

Napredujući od jedne stijene do druge, primakoše se vatri. Dva su čovjeka počivala kraj nje podvukavši se pod pokrivače. Treći je jahač pušio naslonjen na stijenu.

– Turman – šapne Cherokee Samu.

Nastaviše put do stada.

Dva su jahača polagano jahala oko nemirnih životinja.

– Nema ih više od pet! – zaključio Sam. – Turman ne pretpostavlja da bi mu se nešto moglo dogoditi.

– Da, nikada nije imao neprilika – složi se Cherokee. – Što još čekamo?

Sam se nasmiješi osjetivši nestrpljenje u mješančevu glasu.

– To ti reci meni! – odvrati Sam.

– Hajde da udesimo te momke!

Laso poleti i spusti se oko glave i ramena jednog od noćnih čuvara. Prije nego li je uspio kriknuti, užega stegne tako snažno da je pao sa sedla. Grubi mu prsti stisnu grlo.

S druge strane stada, njegov drugar doživio je sličnu sudbinu, ali on bijaše čovjek koji je brže mislio, pa je uspio zapucati i upozoriti druge na ono što se događa, prije nego je cijev revolvera završila na njegovoj glavi.

Turman, začuvši pucanj, razbudi krikom onu dvojicu pa se otkotrlja iz kruga svjetla kojeg je vrata širila oko sebe. Jedan od kauboja izvuče se ispod pokrivača, okrene se i padne pogođen udarcem. Onaj drugi krikne i zapuca.

Pucnjevi počеше odjekivati od stijena šireći se po pustinji. Metak pogodi jahača koji je klečao, vidljiv u svjetlu vatre.

Turman kuneći ponovo napuni revolver i poče širiti oko sebe crvenu smrt.

Samovi pomagači, koji su također čuli pucnjavu uspjeli su stići. Jedan od njih, imenom Harwinter, koji je jahao sa Samove lijeve strane, krikne kad ga je Turman pogodio. Krv mu navre iz grla. Jahači se bacše na zemlju i počeshu pucati prema Turmanu.

Sam, koji je jahao uokolo, ugleda svog starog protivnika i uperi revolver u njega. Začu Turmanov krik. Krenuvši prema njemu, zapazi da je Turman bacio revolver i uhvatio se za nogu.

– Dohvati revolver! – krikne Sam, krenuvši prema predradniku. Ovaj krvavom rukom ugrabi revolver, ali Sam se našao iznad njega prije nego ga je uspio podići. Sam zamahne nogom i ostrim vrškom čizme udari Turmana po ruci. Turman pokuša ustati. Sad su se već i drugi okupili oko njih. Cherokee za-

mahne pa lupne Turmana po glavi. Turman padne na zemlju i ostade nepomično ležati.

– Povijte mu nogu i svežite ga! – naredi Sam obrativši pažnju jahaču koji se upravo pojavio, dovodeći sa sobom ona dva zarobljenika koja su čuvali stado.

– Boldy čuva stado! – obavijesti Sama. – Ali potrebna mu je pomoć. Životinje su vrlo uznemirene.

Netko baci drva na vatru. Sam pošalje jednog od momaka do stada pa poče razgledavati što se sve dogodilo oko njega. Sukob je bio kratkotrajan i žestok. Plamen je osvjetljavao dvojicu mrtvih jahača. Turman je ležao na zemlji, ruku svezanih za leđima. Desna noga bila mu je povijena crvenom maromom. Ležeći na leđima slijedio je očima svaki pokret. Dvojica zarobljenika stajala su u blizini i šutjela.

Cherokee bijaše dobro raspoložen. Mahne glavom prema zarobljenicima:

– Što ćemo s tom dvojicom? – zapita. – U okolici nema stabla na koje bismo ih mogli objesiti.

– Kako bi bilo da sami odaberu – predloži Sam. Ili će nam pomoći oko stoke, ili ćemo ih ustrijeliti.

Cherokee okrene svoje tamne oči prema Turmanu.

– Ovaj nam neće moći pomoći.

– Prokleti bili, zašto me ne ubijete? – poče izazivati zarobljenik. – Nemojte misliti da ćete se izvući. Trojica će udesiti svakoga od vas.

Mješanac dohvati revolver:

– Same, on nam neće više koristiti – reče.

– Dosta je ubijanja – oštro

primijeti Sam. – S Turmanom ću se ja pozabaviti.

U zoru prikriše kamenjem dvojicu mrtvaca. Turmana su sjeli na njegova konja koga su otjerali natrag prema sjeveru. Potom krenuše sa stadom prema granici. Cherokeeu doduše nije bilo drago što su Turmana pustili, ali Sam je bio vrlo odlučan:

– Možda se i varam – složio se – ali odluka o tome hoćemo li nekoga ubiti ili nećemo bit će moja.

Dok je Cherokee jahao uz stado, zadovoljno je promatrao dobro uhranjene životinje i razmišljao sav sretan, kako će svaka od njih vrijediti deset dolara u zlatu.

– Rekao bih - primijeti gledajući u Sama – da smo Trojicu pogodili tamo gdje ih najviše boli.

– Dovraga – nasmije se Sam – pogodit ćemo mi njih još jače.

* * *

Svjetlo je obasjavalo suncem opaljena lica šestorice muškaraca koji su se smjestili uz logorsku vatru. Sam i njegovi momci vratili su se u svoje staro skrovište u planini Blackwater. I kao što je Cherokee govorio „bili su sretniji od izgubljenih duša kad se u paklu dogodi poplava“.

Kraj Sama ležale su dvije bisage. On izvadi iz njih uredno posložene novčanice. Sve su oči slijedile njegove pokrete, dok je pažljivo slagao novčanice na šest kupova.

– Momci, znate koliko smo zaradili – govorio je Sam. – Bilo je 1264 životinja, svaka po deset dolara, što čini 12.640 dolara. Četrdeset dolara dao sam

Turmanovim momcima da mogu kupiti hranu. Za svakog od nas ostalo je dakle 2.100 dolara.

– Neće nam biti teško prihvatiti taj novac – promrmlja Cherokee:

– Pošteno ste to zaradili – nastavi Sam i gurne novčanice prema momcima koji su sjedili oko vatre.

– Sam – primijeti mješanac – imaš li još kakav posao za nas? Mogu ti jamčiti da će te podržati pet dobrih revolvera.

Pet para očiju promatralo ga je s velikim očekivanjem.

Sam, nakon što je i posljednjem momku pružio njegov dio, pripali cigaretu.

– Vjerujem da smo Trojicu zasad dobro udesili – reče.

Steve Roberts, mršav momak divljeg izgleda, hrapavo se nasmije. Ali Sam, na obraćajući pažnju na njega, nastavi mirnim glasom:

– Dosad su se penjali sve više i više, a od sada će padati sve niže i niže. – Pogleda kauboje oko sebe, zapazivši sumnju u njihovim očima.

– Oni, dakako, još uvijek upravljaju dolinom – složi se Sam s njihovim mišljenjem. – Ali zašto? Stoga, jer se rančeri nisu povezali. Nije teško udesiti jednog po jednog rančera.

Pogleda momke želeći se uvjeriti jesu li ga razumjeli.

– Jednog po jednog – nastavi objašnjavati. – Na taj način Trojica mogu uništiti svakog rančera u dolini. Ali kad se oni jednog dana slože i krenu za jedno, bit će to kraj Trojice.

– Ali tko će ih povezati? – zapita Sad Salborne, gora od čovjeka, čije je naboreno lice nevjerojatno sličilo buldogovom.

– Ja ću to učiniti – odgovori brzo Sam. – A kad Trojica jednog dana propadnu, tad će svi koji rade za njih postati otpadnici pa će posvuda tražiti mjesto gdje bi se mogli sakriti.

Cherokee pljune u vatru.

– A što će u tom slučaju biti s nama?

– Bit ćete na strani pobjednika – odgovori Sam. – Plaćat ću vam stotinu dolara ostanete li uz mene. Uz to još pet stotina dolara i siguran posao, kad jednog dana preuzmem ranč »Box B«.

– Da to postignemo voljni smo se spotaknuti preko vlastite brade – promrmlja Roberts.

– Mogao bih se okladiti – nastavi Sam – da će s Trojicom biti savršeno prije nego snijeg padne na Santa Mariu – a to će se dogoditi za šest mjeseci. – Poče se ogledavati. – Dakle, tko je sa mnom?

Momci se počеше vrtjeti kao da im je nelagodno, ali mu ništa ne odgovoriše.

Cherokee prekine tišinu.

– Sa mnom možeš računati – izjavi odlučno.

Sam ponovno pogleda zamišljena lica oko sebe.

– Razmislite! Prožvačite sve to! – predloži im. – Svi koji bi u zoru rado uzjahali svog konja i otišli, neka to učine. Neću se ljutiti ni na koga.

Kad je drugog jutra Cherokee počeo kuhati kavu i pripremati doručak, svi su momci bili na mjestu.

Sunce je obasjavalo vrhove planina, kad su jahači krenuli prema Window Sashu, jednom od pet račeva smještenih sa sjeverne strane West Forka. U blizini nalazio se i Turmanov ranč »Lazy E«. Tom Walker, Milly otac, posjedovao je ranč »Kornjaču«. Sam je vjerovao da taj snažan čovjek podržava svog zeta.

Stoga su preostala samo trojica vlasnika rančeva u tom kraju: Gus Heger na ranču »Sash«, Bil Manton na »Užarenoj tavi« i veliki ranč Udruženja stočara, čiji je direktor bio Englez Leighton Langstrom. U stadu, kojeg su oteli Turmanu, našli su životinje sa sva tri ranča. Njihovi su žigovi na brzinu bili prerađeni, ali su stari tragovi ipak bili vidljivi.

Hegerov ranč bijaše vrlo zapušten. U to nije bilo sumnje, razmišljao je Sam kad su mu se šestorica jahača približavala. Kuća na ranču bijaše stara i siva prizemnica. Tu je stajao štagalj zbit od dasaka i koral iznad kojeg je vjetrenjača dizala krila nalik paukovim nogama.

Ispred kuće stajalo je nekoliko starih stolica za ljuljanje. Na jednoj od njih sjedio je Gus Heger sumnjičavo promatrajući jahače koji su ulazili u njegovo dvorište. Heger bijaše onizak, snažan čovjek, lica izbrazdana borama. Tanka kosa provirivala mu je ispod šešira. Zbog neprekidnih briga čelo mu bijaše namršteno.

Dok su Cherokee i drugi jahači odveli konje da se napiju vode, Sam krene do Hegera. Znao je da je Gus Heger u svoje vrijeme bio vrlo vješt kauboj, koji se ponekad natjecao i s njegovim ocem. Ovo što je Sama sada očekivalo, neće biti lako. To je dobro znao.

– Zdravo, Gus! – pozdravi Sam.

– Sjećaš li me se?

– Zar bih te mogao zaboraviti?

– promrmlja Heger. – Pljunuti ste otac. Makni se iz sunca i odmori noge.

Sam se popne do Gusa na verandu, zbaci sa stolice za njihanje staro sedlo i sjedne.

Na vratima kuće pojavi se kuhar u prljavoj bijeloj pregači i izbaci u dvorište kabao prljave vode. Nekoli-

ko mršavih kokoš razletješe se po dvorištu.

– Ovdje je vrlo mirno – primijeti Sam.

Heger se naljuti:

– Dovraga je mirno! Ona Trojica stisnula su mi prste oko grla tako čvrsto da umalo što se ne ugušim.

– Vjerojatno si bijesan – reče Sam s velikim razumijevanjem:

– Bijesan! – zavikne rančer. – Pucaju na moje ljude, otimaju mi stoku!

– A ti se ovdje sunčaš zadovoljan poput psića na suncu – iznenadi se Sam. – Gus, doista si upao u neprilike.

– U neprilike! – zavikne rančer.

– Ostrigli su me! Trojica raspolažu s trideset do četrdeset revolveraša. Ja imam samo šestoricu kauboja, i dvojicu koji ranjeni leže u kući.

– Znači, udesili su te! – Sam otpuhne dim. – Sjećaš li se Jacka Eisnera? Turman je pljačkao njegov ranč »Lazy E«, sve dok Eisner nije potpuno propao, a zatim je preuzeo njegov ranč. – Sam je koristio svoju maštu, ali je i sâm vjerovao da je to bila prava istina. – Gus, i ti si krenuo tim putem.

– Ništa ne mogu poduzeti da to spriječim – uzdahne rančer.

– U tome se prokleta varaš.

– Kako to misliš? – iznenadi se Heger.

– Poslušaj! – Samov glas iznenada postade vrlo oštar. – Turman je predvodnik Trojice. Njegov je plan potpuno jasan. Udesit će jednog rančera za drugim i preuzeti sve rančeve. Ako se složite, vi ćete udesiti njega.

– To je glupo brbljanje! – Rančer prede pogledom preko doline.

– Tom Walker je na strani Trojice. Ostaje dakle samo Bill Manton koji raspolaže s osam momaka. Znači, oni i ja zajedno imamo petnaest re-

volvera. — Heger beznadno slegne ramenima.

— Nemoj zaboraviti da sam ja doveo petoricu. Zajedno s mojim revolverom to čini dvadeset.

— Kako bih mogao platiti tu petoricu, kad sam ostao potpuno bez novca? — zapita Heger.

— A tko je rekao da ćeš morati nešto platiti?

Heger pogleda svog sugovornika, kao da mu ne vjeruje.

— A što vam to onda donosi?

— Udesit ću svog lopovskog polubrata — kratko odgovori Sam. — Zaboravio si na ranč Udruženja stočara. Oni imaju najmanje dvadesetoro ljudi koje plaćaju.

— Ali direktor tog ranča neće surađivati ni s kime — upozori ga Heger.

— Možda bismo ga uspjeli uvjeriti — veselo odvratila Sam. — Ukoliko pristane, u našim će rukama biti velike snage.

Heger je šutio. Zlovoljno je pušio svoju cigaru.

Sam prekine dugotrajnu tišinu.

— Gus, na ovaj ćeš način brzo propasti. Ili ćeš se početi boriti, ili se predaj. Kako bi bilo da obojica odjašimo do Mantona, a potom do ranča Udruženja stočara. Ili si možda preslab da napustiš tu stolicu za ljuljanje?

Stolica se zanjše, kad je Heger odlučno skočio na noge.

— Krenimo! — pristane. — Daka-ko da ću se boriti. Ionako bih i bez borbe iskrvario. Neka momci smjeste svoje stvari u kuću.

U sumrak stigoše njih dvojica do »Užarene tave«. Ranč se prostirao osam kilometara na sjever, ispod planina.

Bill Manton, vlasnik »Užarene tave« bijaše postariji čovjek. Mirno je saslušao Sama, a da pri tom izraz njegova lica nije odavao ništa. Kad

je Sam dovršio, Manton pogleda Hegera.

— Gus, pridružit ćeš mu se?

Heger kimne.

— Moram to učiniti, ili odustati od svega! Odveć sam se dugo bavio tim poslom da bih ga sada napustio.

Manton obrati pažnju Samu.

— Trojica nas napadaju poput obada — izjavi. — Mislím da ću ti se i ja pridružiti.

— Sjajno! — nasmije se Sam. — Dvojica su pristala a jedan još ostaje. Krenimo zajedno do ranča Udruženja stočara — predloži.

Ranč Udruženja stočara nije bilo moguće usporediti s onim Mantona i Hegera. Ovdje je sve bilo uredno i čisto. Kuća, hangar i spremište bija-hu obojadisani snježno bijelo. Nekoliko je konja paslo na travnjaku, a posvuda je cvalo šareno cvijeće. Taj je ranč bio jedan od najljepših koje je Sam ikada vidio.

Kad su njih trojica privezali konje, na vratima kuće pojavi se žena, čije je svježije lice odavalo da je odrasla negdje drugdje gdje je vladala svježija klima.

Sam joj pride i predstavi sebe i svoje pratiocice. Zapita mogu li razgovarati s direktorom Langstromom.

— Ja sam gospoda Langstrom — nasmiješi se žena. Pokaza na naslonjače smještene na verandi. — Pozvat ću Leightona, on radi u svom uredu.

Leighon Langstrom, koji je radio za to udruženje, bijaše odlučan čovjek od oko četrdeset godina, hladnih sivih očiju i uredna brka.

Pozdravi svoje goste ukočenom pristojnošću.

Za njim je na verandu izašla njegova žena donoseći poslužavnik na kojem su stajale četiri čaše pune neke svjetle tekućine i tanjur prepun kolača.

– To je limunada – objasni žena. – Vjerojatno ste žedni – primijeti. Stavivši poslužavnik na stol, ona se povuče.

Langstrom im pruži čaše, a njegovi ih gosti prihvatiše svojim crvenim, grubim rukama. Sam se mogao okladiti da Heger i Monton nisu popili barem jedno desetljeće neko bezalkoholno piće. On zagriže kolačić, pomislivši da je gospoša Langstrom sjajna kuharica. Potom oprezno ispije gutljaj limunade. Na trenutak nije znao kakva je to nevjerojatno blijeda tekućina, da bi je zatim popio s ogromnim užitkom. To je piće bilo pojačano, i to obilno, dobrim dinom. Zaključi da je direktorova žena bila doista puna razumijevanja.

Langstrom počne puniti lulu, oslušujući Samove riječi.

Kad je Sam završio, direktor ranča šuteći je pušio. Nakon nekoliko trenutaka odlučno odmahne glavom.

– Gospodo – izjavi vrlo mirno – suosjećam s vama. Ali moj je zadatak da uzgajam stoku, a ne da gubim ljude i dobra u prepirkama. Sve je ovo za mene svada među rančerima i ništa više.

– Ali oni vam krađu stoku! – prekine ga Sam.

Direktor slegne ramenima.

– To se neprekidno događa u ovim krajevima. Mi nismo izuzetak. Naši gubici nisu veći od očekivanih.

– Izgubit ćete vremenom i više – upozori ga Sam. – Trojica su već uništila ranč »Lazy E«. Ovog trenutka to namjeravaju učiniti s »Užarenom tavom«. Doći ćete na red i vi, jednako tako sigurno kao što sunce izlazi.

Langstrom se kiselo nasmije.

– Kad dode trenutak, pobrinut ćemo se i za to. Gospodo, ranč

Udruženja stočara smatrajte strogo neopredijeljenim.

Ništa, što mu je Sam govorio, nije tog Engleza moglo razuvjeriti.

Kad su njih trojica odjahala, Heger bijesno reče:

– Taj otmjeni klippan! Najradije bih ga čizmom udario u guzicu!

– On je Englez, a tako se i ponaša – odvрати mirno Sam. – Vidjet će da se prevario. Momci, kako vam je prijala limunada? Ne izgleda do duše najprimamljivije, ali morate priznati da je jaka.

– Ona žuta tekućina da je jaka?

– iznenadi se Manton.

– Dakle, nisi svoju ni okusio – nasmije se Sam. – Mogao bih se okladiti da je u mojoj limunadi bilo najmanje 80 posto alkohola.

– Proklet zmijin soj! – naljuti se Manton.

– Moram priznati da smo pogriješili – izjavi sad i Heger.

– Uz to, sve nam je izmaklo iz ruke – reče Manton.

Ukoliko brzo nešto ne poduzmem, to će se i dogoditi, pomisli Sam.

– Vraga nam je izmaklo! – reče veselo. – Nemojte sumnjati u ono što namjeravam poduzeti.

VII

Sjene se počеше spuštati nad ravnicu kad su Sam i Heger dojahali na ranč. Prodirući kroz sumrak poput varnica vršci cigareta označavali su mjesta na kojima su sjedili kauboiji nanizani na gornjoj prečci ograde korala. Oba jahača sjašu protežući ukočene noge.

Heger je ogradio jedan kraj svoje kuće, tako da je imao odvojenu sobu za sebe. Služila mu je kao ured i soba za boravak. Prolazeći verandom ispred kuće, Sam krene za njim.

Rančer privuče svjetiljku obješenu o strop i pripali je šibicom. U

blagom žutom svjetlu Sam se počeo ogledavati. Uz pregradu stajao je stari krevet od mjedi, a pokraj njega stolica. Iznad olinjala pisaćeg stola visio je uprljani kalendar. Četverouglasti stol bijaše natovaren starim novinama, katalogima i knjigama. Odjeća je visjela s vješalica. K tome dvije stolice za ljuljanje, koje su stajale nasred sobe na zemljanom podu, bijahu sav namještaj.

— Jedan od momaka donio je poštu iz grada — primijeti uto Heger.

Priđe stolu pa dohvati nekoliko pisama i novine. Bijaše to »Straža Swettgrassa«. Zazviždi kad je pogledao naslovnu stranicu. Bez riječi pruži novine Samu. Članak bijaše napisan na dva stupca!

OPTUŽENI UBOJICA POSTAO PLJAČKAŠ

Sam nastavi mirno čitati:

»Sam Benson, optužen za umorstvo Debeljka, barmena u salunu »Usamljena zvijezda« vrti se oko planina Blackwatera. Za njim je izdana potjernica koju je potpisao Mark Benson, vlasnik ranča »Box B«.

Mark tvrdi da njegov polubrat vodi bandu odmetnika, koji su napali Toda Turmana, ranije predradnika na »Boxu B«, a koji je sada vlasnik ranča »Lazy E« i još četvoricu kauboja, dok su gonili stado s »Boxa B«.

U prepadu je Turman ranjen u desnu nogu, ali sad se opet dobro osjeća. Dva kauboja s »Boxa B« su poginula.

Turman je posvjedočio da je stado krenulo prema jugu i da su dvojica njegovih kauboja bila prisiljena pomoći odmetnicima pri gonjenju stoke. Ukradena stoka je vjerojatno prodana preko granice.

Sam, kako se dobro sjećamo, na lošem je glasu. Napustio je dolinu prije pet godina, nakon što je nesta-

lo dvanaest tisuća dolara u zlatu koje mu je predao njegov otac »Bik« Benson, kako bi isplatio trgovca stokom. Sam se ponovno pojavio u dolini prije kratkog vremena, a govori se da je za sobom uz granicu ostavio trag nasilja.

Mark Benson raspisao je nagradu od tisuću dolara za onoga tko uhvati njegova polubrata mrtva ili živa.

— Sranje! — bijaše sve što je Sam rekao pružajući novine Hegeru. — Ovo je djelo Trojice.

— Bit će bolje da pripaziš što se zbiva iza tvojih leđa — upozori ga Heger. — Neki lovac na ucjene mogao bi to pokušati iskoristiti. Tisuću dolara i nije mali novac.

* * *

Nebo bijaše puno zvijezda kad su Sam i Cherokee napuštali ranč krenuvši prema planinama Blackwatera. Po noći su prešli planinu, jašući kroz usjeke. Cherokee bi mogao naći svoj put i zavezanih očiju.

Zora ih je zatekla na visoravni iznad doline. Sam je ležao na zemlji promatrajući kako dugi prsti svjetla polagano brišu zvijezde s neba. Sunce je obasjavalo udaljene vrhunce zlatnom bojom. Dolina je još bila u sjeni, koja je polagano nestajala kako se sunce dizalo.

Cherokee lupne Sama po rameu i pokaza prstom na nešto. Poprimajući čvršće oblike, pred njima se počеше ocrtavati zgrade nekog ranča.

Sam pogleda kroz svoj dalekozor. S krova kuće, posivjele od vremena, dizao se dim. Ali ono što je privuklo njegovu pažnju bijaše stoka koja je pasla na južnoj strani ranča. Stado! Dva jahača jahala su oko njega.

Sam zahihoće, pa pruži dalekozor melezu.

— Dobro smo pogodili — primijeti. — Turman skuplja novo stado

pred svojim vratima. Vjeruje da bi skrovište u planini bilo i odveć opasno. Misli da mu ovdje nećemo moći naškoditi.

— Ali ništa ne ukazuje na to da ne bismo mogli pokušati — nadometne Cherokee.

* * *

Te večeri, Sam je sjedio u stolici za ljuhanje posred Hegerove sobe, razgovarajući s njim o otmici stoke. Rančer je nemirno hodao prostorijom. Iznenada ispali pitanje:

— Jesi li posve siguran da Turman na ranču ne drži više od dvanaest kauboja?

— Ništa nije sigurno osim smrti i poreza — prizna Sam. — Ali zdrav razum mi govori da, ako Mark plaća četrdesetoricu ljudi, onda sigurno ne drži na »Lazy E« više od dvanaestak. Mark sigurno razmišlja o tome da bih mogao napasti »Box B«. Za svaki slučaj drži tamo dovoljno momaka.

— Za nas takav napad predstavlja veliku opasnost — primijeti rančer. — Ukoliko si krivo prosudio, Turman će me zbrisati s lica zemlje, a ja sam cijeli svoj život posvetio svom ranču.

— Otkad izbjegavaš opasnost? — zapita tvrdim glasom Sam. — Guse, nemoj mi reći da se plašiš.

— Ne plašim se! — pobuni se rančer. — Samo razmišljam.

— Trojica su te uspjela zaplašiti — nasmiješi se hladno Sam. — Hajde, smiri se!

Sam je pitao samog sebe može li računati s Hegerom. Plašio se da bi mogao naljutiti Trojicu. Jedino saznanje da će propasti ukoliko Trojicu ne zaustave, natjeralo ga je da se prikloni Samu. Ukoliko se Heger povuče, učinit će to i Manton.

Jedina mogućnost da te ljude priveže uza se bila je da dokaže kako će im Turman isisati krv. Da će im

oteti svu stoku. Njih dvojica bijahu rančeri koji su cijeli svoj život posvetili uzgajanju stoke, a nisu voljeli revolvere. Pridružit će mu se ukoliko Samu uspije dokazati da je najveći dio stoke koju je Turman sakupio potjecao s njihovih rančeva. Ukoliko mu to ne uspije, oni će ga napustiti.

Mjesec se ukazao iza oblaka ispunivši dolinu sjenama, kad su Sam i njegova četiri jahača projahala njome. Jahali su u tišini. Nije se čulo ništa do škripanja kože sedla.

Sat dva jahali su prema zapadu. Potom su se pojavili pred njima brežuljci. Cijeli je kraj ličio na uzburkani ocean. Cherokee preuzme vodstvo, a jahači krenu u redu, jedan za drugim.

Ponoć je prošla kad su se našli blizu stada. Kroz noćnu tišinu dopre do njih mukanje. U daljini pojavili su se osvijetljeni prozori kuće na ranču.

— Poslušajte! — reče Sam, a jahači se okupiše oko njega. — Ukoliko pogriješimo, Turmanovi momci pretvorit će nas u kosano meso. Ovo moramo dobro izvesti, jer je to tako lako kao pojesti slatkiše. Zaboravite na straže! Spustite se i obidite stado! — Sam pokaza rukom na travnjak ispod njih. — Kad zapucam, potjerajte stoku. Nemirna je, jer se nalazi na nepoznatom tlu. Potrčat će poput prestrašenih zečeva. Potjerajte ih u onom smjeru. — Pokaza prstom na prolaz kroz brda s istočne strane doline. — Cherokee, Steve, Tex i ja sjahat ćemo i zadržati Turmanove momke. Ted i Cheyenne potjerat će stoku na Hegerov ranč. Kasnije ćemo krenuti za vama. A sad, pođimo!

Ne sumnjajući da im prijeti opasnost, oba su noćna čuvara opušteno jahala oko stada. Drijemali su na

svojim konjima. Ponekad bi tiho zapjevali kako bi smirili stoku. Zvuk pucnja prodre kroz noć, a nakon toga se začu pucnjava iz revolvera šestorice koji su urlajući jurili niz bijeg. Istog trenutka stado se pokrene, a zemlja se poče tresti pod njihovim kopitima. Jedan od čuvara našao im se na putu. Prije nego li je shvatio kakva mu opasnost prijeti, biko-
vi divljih očiju našli su se iznad njega. U sekundi su se konj i jahač pretvorili u bezličnu masu.

Onaj drugi čuvar, oko kojeg su le-
tjeli meci, okrene svog konja i potje-
ra ga prema ranču.

Stado pojuri prema prolazu kroz
planinu. Jahači su urlali obavijeni
gustom prašinom tjerajući stado u
još brži bijeg.

Poput tamne rijeke stado provali
kroz tjesnac. Uskoro četvorica jaha-
ča, koji su sve dovde divlje jurili, za-
ustaviše svoje konje i sjahaše. Troji-
ca izvukoše vinčesterke, a jedan od
njih povede konje do skrovišta me-
đu stijenama. Oni, koji su sjahali,
nadoše skrovište iza stijena.

Sam legne pokraj Cherokeea,
obrisavši prašinu sa svog znojnog
lica. Nastojao je pogledom prodrije-
ti kroz mrak.

– Mogao bih se okladiti da je
Turman bijesan poput pijane žene
– promrmlja.

– Još se nismo izvukli – šapne
Cherokee. Pritisne uho na zemlju,
pažljivo osluškujući.

– Dolaze! – upozori Sama.

U daljini se gubio zvuk odlazećeg
stada, a Sam postade svjestan no-
vog zvuka koji se primicao. Dok je
čekao, držeći spremno pušku, uda-
ranje konjskih kopita po zemlji po-
stade sve glasnije. Kroz mrak je
ugledao nekoliko jahača koji su im
se približavali. Nije bilo moguće ra-
zaznati koliko ih je, ali Sam zaključi
da ih nije moglo biti više od dvana-
est, a možda čak i nešto manje.

Tri puške zagrme, kao jedna. Ja-
hači oklijevajući usporiše konje, pa
se zbunjeni raspršiše.

Pucnjevi momaka skrivenih iza
stijena osvijetliše noć. Momci s ran-
ča »Lazy E« iznenada okrenuše svo-
je konje i nestadoše. Tišina ponovno
obavije kanjon. Udaranje konjskih
kopita po zemlji brzo se gubilo u
daljini. Čulo se jaukanje ranjenog
čovjeka koji je ležao negdje u mra-
ku.

Sam ustane i poče se ogledavati.
Pred njim su na zemlji ležala tri ti-
jela, a kraj njih i dva uginula konja.
Sam oštro zazviždi, a onaj čovjek
koji je odveo konje brzo se vrati.
Trojica momaka zajahaše i krenuše
za stadom.

– Rekao bih – primijeti Sam –
da će se Trojica ovog puta pomalo
prestrašiti.

– A ja mislim – nadoveže Che-
rokee – da će nas uskoro početi sli-
jediti, a oči će im biti krvavo crvene
od bijesa.

– Ali to neće učiniti prije zore –
reče Sam.

Dostigoše stado kad se ono našlo
u dolini. Životinje su polagano na-
predovale. Mnogi su u toj trci polo-
mili rogove, ali su im ih odbili. Sam
nije bio uznemiren zbog toga. Nije
se plašio ni toga da će potjera od-
mah krenuti za njima. Turmanovi
momci odbit će da ponovno krenu
po mraku za njima.

Sam dojaha do Cherokeea i oni
krenuše zajedno dalje kroz prašinu.

Kreći prema »Užarenoj tavi«! –
naredi mu Sam. Mantonovi momci
moraju nam pomoći. Manton to
zna, ali ništa ne smijemo prepustiti
slučaju.

Nešto pred zoru, stado je stiglo
do ograđena pašnjaka Hegerova
ranča. Petorica jahača požuriše do
kuhinje gdje progutaše kipuću ka-
vu, dok su se znatiželjni momci s

ranča okupili oko njih, postavljajući im bezbroj pitanja.

– Dobro sam pogodio – govorio je Sam vlasniku ranča. – Turman nije na svom ranču imao više od dvanaestak kauboja. Udesili smo četvoricu. Možda će nabaviti još šestoricu, pa će sigurno stići ovamo oko podneva. Stado je ostavilo trag kojeg bi i slijepa mula mogla slijediti.

* * *

Pregledom stoke nestalo je svake sumnje u ono čime se Turman bavio. Pregledavši umorne, zaprašene životinje Sam i Heger nisu pronašli ni jednu s žigom ranča „Lazy E“. Veći broj bijaše obilježen žigom ranča Udruženja stočara. Bilo je čak i nekoliko komada s ranča „Kornjača“, koji je pripadao Markovom tastu, ali najveći broj poticao je s rančeva Hegera i Mantona.

Bijes se pojavi u zabrinutim Hegerovim očima kad je pronalazio sve više i više životinja obilježenih žigom svog ranča.

– Taj me Turman doista namjerava iskrvariti – procijedi kroz zube stari rančer.

Poziv s vjetrenjače, na kojoj je jedan od Hegerovih kauboja čuvao stražu, odvede Sama i Hegera natrag do kuće. Osmatrač je pokazivao prema zapadnoj strani doline. Na plavetnilu neba ocrtavali su se oblaci prašine koji su se brzo približavali. Uskoro se pojaviše i jahači, poput tamnih mrlja. Ponekad bi se gubili iz vida utonuvši u uleknuća u zemlji.

Heger je sve dobro objasnio svojim momcima. Predradnik ih počeo raspoređivati na određena mjesta.

U kući su već poduzeli sve pripreme za opsadu. Maknuli su krevete kako bi omogućili prolaz kroz sobu. Pokrivače i posteljinu poslagali su u jedan kut. Dva su kauboja još uvi-

jek probijala rupe u zidovima koje su trebale posluživati kao puškarnice. U sredini sobe stajala je bačva puna vode. Najveći dio stvari iz kuhinje, koje su se mogle maknuti, nalazile su se u Hegerovoj sobi. Ulaz u tu prostoriju probili su kroz zid koji je dosad razdvajao dvije prostorije. Kuhar je već skuhao veliki lonac kave. Ljudi su pripremali revolvare i puške.

Sam je zadovoljno razmišljao o tome kako su njih četrnaestorica mogla izdržati opsadu iza debelih zidova kuće, sve do sudnjeg dana. Ili barem toliko dugo koliko će potrajati meci. Manton i njegovi momci trebali bi stići prije no što sunce zade i udariti s leđa na Turmanove ljude. Okruženi između Hegerovih momaka i onih s ranča „Užarena tava“, Turmanovi revolveraši neće moći ništa učiniti.

Sam je kroz jedan od malih četverouglastih prozora promatrao približavanje Turmanovih ljudi. Moglo ih je biti najviše četrnaest. Uto se četvorica jahača odijeliše, krenuše prema pašnjaku, a drugi se počеше razilaziti oko kuće. Za minutu, Sam više nije vidio ni jednog od njih.

Sam krene do Hegerove sobe. Kuhar je tamo slagao namirnice. Sam prekorači vreću krumpira, kutije pune hrane, lonce i tave. Rančer je stajao kraj prozora i gledao što se događa pred kućom. Sam pride i stane mu iza ramena.

Kauboji su prerezali žičanu ogradu pašnjaka i počeli tjerati umornu stoku. Stoka krene u dugoj povorci kroz dolinu, vijugajući se poput šarene vrpce.

– Odlaze naši dokazi! – uzdahne Sam.

Hegerov glas bijaše nalik jecaju.

– Da, odlazi!

– Glavu gore! – poče ga Sam tješiti. – Nije posljednji put što vidimo te životinje, bude li onako kako to zamišljamo.

– Ukoliko krivo zamišljamo, ostat ću bez oko dvije stotine komada stoke – upozori ga Heger.

Do njihovih ušiju dopre pucnjava. Potom oštar krik koji ih natjera da krenu u drugu sobu. Držeći se za nadlakticu jedan od kauboja je oterao dalje od prozora. Krv je natapala rukav njegove košulje. Pucnjevi su se čuli sa svih strana. Uto dimnjak, koji je izbijao iz krova, zadrhta i sruši se.

– Odmaknite se od prozora! – zavikne Sam požurivši dio ranjenika. Metak mu je probio ruku. Netko je pronašao čistu košulju, a Sam je rastrga i poveže ranjenika.

Potom krene od jednog prozora do drugog, nastojeći pogoditi namjere protivnika.

– Opkolili su nas i vjerojatno će ostati ovdje dok Turman ne javi Marku što se dogodilo. Vjerujem da će se Manton pojaviti prije toga – govorio je Sam Hegeru.

Kroz cijelo to dugo, toplo poslijepodne samo bi se ponekad čuo pucanj. Predveče još je jedan od Hegerovih ljudi bio onesposobljen. Metak mu se zabio ispod rebara. Sam osjeti da ljudi u kući postaju sve nemirniji. Patili su zbog toga što nisu mogli ništa poduzeti i što su pucali na nevidljive protivnike. Do sto vrugova, pitao se Sam, što se dogodilo s Mantom i njegovim momcima.

Kad je pala noć, pucanje prestade. Ljudi u kući motali su se uokolo po mraku. Svjetlo bi značilo trenutačnu smrt, jer bi jasno ocrtavalo metu onima koji su se skrivali u mraku.

Sam je stajao kraj prozora promatrajući dio doline ispred sebe. Bila je pusta i obasjana slabom svje-

tlošću zvijezda. Kraj sebe je čuo kretanje ljudi. Nisu znali što bi radili, spoticali su se preko raznih predmeta, sudarajući se i glasno kuneći. Sama iznenada obuzme nemir. Turman nije bio čovjek koji bi dugo besposleno čekao. Osobito ne, ako je postojala mogućnost da nešto poduzme. Ali što bi mogao učiniti? Branitelji ranča bijahu sigurni poput kukaca u oklopu. Kuću nije bilo moguće zauzeti. Turman nije mogao učiniti ništa, nego škripati zubima i čekati.

Ali da ipak nije bilo teško nešto poduzeti, ubrzo se dokazalo. Začu se prasak koji je Sama odbacio na zid. Cijela se kuća zatresla u temeljima kao da se zbio zemljotres. Sam začu da je nešto udarilo po krovu. Ljude u tamnoj kući obuzme panika. Počeše vikati i sudarati se. Kroz dimnjak u kuću poče prodirati gust dim pomiješan s mirisom baruta. Posrćući kroz sobu prema Hegerovom skloništu, Sam iznenada ugleda iznad sebe nebo puno zvijezda, uokvireno ostacima krova. Meći počese letjeti sa svih strana stvarajući još veću zbrku.

Gurajući se, Sam pokuša probiti put, posrćući preko ostataka zidova.

Tek je sada spoznao koliko je toga bilo uništeno. Turman je postavio barut ispod jednog kraja zgrade i tako je digao u zrak.

Sam vikne, upozoravajući ljude oko sebe:

– Svi na pod! Svi na pod!

Nakon nekog vremena opet je bilo uspostavljeno nešto slično redu. Ljudi se smiriše, osim ranjenika koji je jaukao u mraku. Puzeći uokolo, Sam naredi ljudima da podignu barikadu na mjestu gdje je soba ranije bila pregrađena. Počeše je podizati svime što im je bilo pri ruci, pokrivačima, jastucima, strunjačama, vrećama brašna i klupama. Iza ba-

rikade je Sam smjestio momke koji su još mogli pucati. Dobro je znao da će biti teško uspostaviti red prije nego svane. A tek će se tada moći pobrinuti za ranjenike i razgledati pričinjenu štetu. Uto naiđe na Hege-
ra.

– Turman koristi eksploziv – re-
če mu. – Mogao bi dignuti u zrak
cijelu kuću. Izaći ću i ogledati se.

– Gdje je Bill Manton? – zapita
tužno rančer. Djelovao je zbunjeno i
prestrašeno. Ali Sam se već povu-
kao.

Primaknuvši se momcima iza ba-
rikade, objasni im što namjerava
učiniti, a potom se počeo probijati
kroz razbacane kutije, prosutu hra-
nu i nagomilane opeke.

Našavši se pred kućom, počeo pu-
ziti uza zid. Iz smjera pašnjaka crve-
ni plamenovi obilježavali su odakle
pucaju Turmanovi revolveraši.

Korak po korak, Sam se povlačio
uza zid i tako stigao do drugog kra-
ja kuće. Zaviri oprezno iza ugla. Oči
mu se još nisu bile potpuno privikle
na svjetlost zvijezda, ali je ipak za-
pazio dvije sjene kako leže na zem-
lji. Jedan je čovjek nožem kopao ne-
što u zidu, dok je drugi držao u ruci
dva cilindrična predmeta.

Sam nije trebao pogađati što je
to.

– Štapine dinamita! – šapne.

Potom izvuče revolver i nacilja
hladnom odlučnošću. Prvi pucanj
pogodi u grudi čovjeka s štapinama.
On ih baci i počeo se koturati po
zemlji, cvileći poput praseta koga
kolju. Čuvši to, onaj drugi poskoči
pokušavajući pobjeći poput ustraše-
nog miša. Samov drugi metak pogo-
di ga u leđa. Čovjek padne i osta le-
žati ne pomaknuvši se.

Sam ustane, potrči i dohvati ona
dva štapina. Brzo se opet povuče u
mrak. Na laktovima i koljenima po-
čeo se povlačiti uza zid. Tamo gdje je

zid završavao u ruševinama, dovik-
ne svoje ime čovjeku skrivenom iza
barikade. Posrćući preko ostataka
zida, uđe u kuću i baci se na zemlja-
ni pod teško dišući.

Kroz mrak dopre do njega Hege-
rov glas.

– Sam, vratio si se?

– Jesam! – odgovori Sam. Do-
hvati ona dva štapina. – Mislim da
nas više neće pokušati dići u zrak.

Kad je blijeda zora sivkastim
svjetlom prodrila u kuću, Sam se
iznenadio zbog kaosa kojeg je ugle-
dao oko sebe. Barikada bijaše brdo
nagomilana otpada. Iza nje nestao
je cijeli dio kuće. Ostaci srušena zi-
da u čudnim su se oblicima uzdizali
prema nebu.

Po podu Hegerove sobe ležalo je
razasuto kuhinjsko posude. Ispod
pisaćeg stola provirivale su kuhare-
ve noge. Poginuo je pri eksploziji.

Momci su ležali ili čučali po podu
kuće. Neki bijahu ozbiljno povrije-
đeni, a svi smrtno umorni. Sam ni-
kada nije vidio tako obeshrabrene
kauboje. Štednjak je još uvijek sta-
jao na svom mjestu, ali se dimnjak
urušio. Po podu su ležale prazne
kutije od metaka. U jedan su kut po-
ložili tijela dvojice ubijenih moma-
ka, prekrivši ih starim papirom.

Heger je stajao naslonjen na zid,
neobrijan i zabrinut.

– Same, nećemo uspjeti! – reče
umornim glasom. – Bill Manton
nas je izdao.

– Nismo još mrtvi! – odgovori
mu Sam. Pređe pogledom preko
umornih branitelja. – Tvoji momci
djeluju umornije od bolesnih pasa
– primijeti oprezno. – Pokreni ih,
pa ćemo ovu ruševinu pretvoriti u
mjesto u kojem se može nekako živ-
jeti. Steve, pokušaj složiti cijev od
dimnjaka a potom upali vatru. Mo-
gao bih popiti šalicu kave. – Pogle-
da u bačvu s vodom. Ležala je po

strani probušena mecima i potpuno prazna.

VIII

Dakle, ostali su i bez vode! Sam poče kleti u sebi, stoga što je upozorio ljude na to. Glasno reče –

– Iznenada više nisam žedan!

Kao što je i pretpostavljao, momci zaboraviše na svoje brige, jer su mogli nečim zaokupiti misli. Svi počеше raditi. Ponovno podigoše barikadu, ovog puta mnogo čvršću nego ranije. Ranjenike namjestiše udobnije na strunjačama, pa počеше napokon čistiti zemljani pod kuće. Nije doduše bilo vode, ali je bilo mnogo konzerva sa sokom od rajčice. Samo bi poneki pucanj, koji je dopirao izvana, opominjao da na njih još uvijek vreba opasnost.

Ali što su ljudi postajali bolje raspoređeni, to je Sam postajao zabrinutiji. Očigledno njegov plan da Turmana uhvati u klopku nije uspio. Vjerovao je da će Manton sa svojim momcima s »Užarene tave« udariti s leđa napadače, tako da će se ovi naći između dvije vatre. Ali gdje je bio Manton? Očigledno je promijenio svoju namjeru da se odupre Trojici.

Sam se nije prisjetio ni podmetanja eksploziva. Vjerovao je da će se čvrsto građena kuća moći oduprijeti puščanim mecima. A sada ju je Turman uspio napola srušiti.

Heger mu pride promatrajući zlovoljno suncem obasjanu ravnicu.

– Ne vjerujem da će se Manton pojaviti – primijeti Heger. Sam slegne ramenima. Poslao je Cherokeea da bude siguran u to da se ništa nepredviđeno neće dogoditi, ali činilo se kao da »Užarena tava« nije namjeravala izvršiti svoj dio zadatka.

Heger pokaza na srušene ostatke onoga što je bio njegov dom.

– Još jedna takva eksplozija i svima nama narast će krila.

Rančer je imao pravo, zaključio Sam trijezno. Bude li Turman i opet koristio eksploziv, ranč neće preživjeti još jednu noć. A zajedno s rančom propast će i njegove nade da uništi Trojicu i stekne ranč »Box B«. Vjerojatno će ga pobjednici objesiti. I to će biti kraj.

Približavalo se podne. Sunce je žarilo, a planine Blackwatera sjale su u daljini žučkastim sjajem. Momci su bezvoljno ležali ili hodali po ruševinama kuće. Ovu vrućinu nije prekidao čak ni poneki osamljeni pucanj.

Neka buka iz daljine privuče Samovu pažnju. Brzo pride prozoru i stade osluškivati. Buka je postajala sve jača.

– Manton! – zavikne Sam. Kao da je iznenada sav teret spao s njegovih leđa. I momci se trgnuše. Brzo se sakupiše oko nekolicine malih prozora promatrajući uzbuđeno što se zbiva.

Nisu samo oni čuli zvuk kopita koji se približavao. Pred kućom su Turmanovi ljudi izvirivali iz rupa poput divljih zečeva. Počеше se povlačiti prema svojim konjima. U daljini je oblak prašine odavao da se jahači brzo približavaju.

Gledajući kroz dalekozor, Sam zapazi da im je jedan od jahača krenuo ususret na svom konju. Bijaše to Tod Turman. On izvuče revolver, a tri pucnja odjeknuše dolinom.

Na taj znak krug ljudi oko kuće poče se razilaziti. Brzo zajahaše i krenuše za Turmanom. Okružiše ga i počеше se povlačiti prema sjeveru, u smjeru odakle je dopirala pucnjava.

– Manton dolazi! – zavikne Sam, odloživši dalekozor. – Natjerali smo Turmana u bijeg, a sad ga moramo napasti s leđa.

Sedmorica kauboja iskočiše iza njega iz ostatka kuće i potrčaše za Turmanovim ljudima.

– Dovraga, kad bismo barem imali konje! – procijeli Sam.

Nije bilo lako trčati ljudima koji bijahu obuveni u jahače čizme s visokim petama. Sam im domahne neka uspore korak. Sada su se jasno vidjeli Mantonovi momci kojima su se približavali oni Turmana.

Očigledno Turman nije bio svjestan toga da je Sam krenuo za njim. Zaustavio je svoje ljude i razmjestio ih. Samova mala četa polagano im se približavala s leđa. Vrlo brzo našli su se iza reda jahača. Sam se baci na koljeno, nacilja i pritisne obarač. Jedan od Turmanovih ljudi se trgne i spuzne sa sedla. Puške zapucaše s obje strane Sama. Još jedan jahač padne na zemlju, a za njim i treći.

Nesigurnost obuzme Turmanove ljude. Zbuniše se ne znajući što bi učinili. U to već i četvrti jahač padne s konja.

Nekoliko Turmanovih momaka iznenada skrenuše prema zapadu. Uskoro i preostali pokušашe očajnički bijeg.

Kad su se momci s »Užarene tave« našli ispred Sama, preživjeli Turmanovi ljudi već su nestajali u daljini.

– Prava ste utjeha za umorne oči – reče Sam Mantonu. Ugleda Cherokeea pa mu reče hladno: – Nas dvojica ćemo kasnije porazgovarati.

Svi krenuše prema razrušenoj Hegerovoj kući. Sam se Cherokeeu makne u stranu.

– Jeste li sjedili na repovima svojih košulja ili što se drugo, dodavola, zbilo? – zapita ga Sam.

– Naletjeli smo na kauboje s »Boxa B«. Tjerali su stado ukradeno s »Užarene tave« prema brdima – objasni Cherokee. – Manton je kre-

nuo u potjeru za njima. To nas je zadržalo.

– Još samo jedan dan – ljutito primijeti Sam – i mi bi se pozdravljali sa svetim Petrom. Turman je koristio eksploziv.

Manton je namršetno slušao ono što su mu pričali o stoci ukradenoj s »Užarene tave«, s ranča Udruženja stočara i Hegerova ranča. Čuo je i to da su to stado ponovno odveli pljačkaši.

– Pa što ćemo mi poduzeti? – zapita Manton.

– Poći ćemo po stado! – brzo odvrati Sam. – Natjerali smo te kojote u bijeg. Hajde da ih uhvatimo!

Manton se zamisli na trenutak.

– Pa što još čekamo? – zapita zatim mirno.

Sam se nasmiješi. Taj je rančer bio čovjek kakav se njemu sviđa.

* * *

Promatrajući stoku u dolini ispred mjesta na kojem je ležao, Sam zaključi da je nitko ne čuva. Turman je vjerovao da su životinje odveć iscrpljene za stampedo. Jahači s ranča »Lazy E« doveli su stado u udolinu i tamo ga ostavili.

Sunce na zalazu obasjavalo je vrhunce planina, dok su usjeci već ležali u sjeni.

– Možemo krenuti u napad – primijeti Manton, promatrajući stoku kako pase.

– Nemojte zaboraviti da Turman još uvijek ima nekoliko momaka – reče Sam, pokazavši prema ranču.

– Mislim da čovjek, ako se želi riješiti stršena, mora uništiti čitavo gnijezdo.

– Nemamo drugog izbora – izjavi Heger – jer postoji vjerojatnost da će Mark poslati pomoć Turmanu. Mislim da će prije zore ovamo stići cijela četa revolveraša.

Sam kimne.

– Nećemo imati vremena sve ih ubiti. – I sam se sjetio da moraju brzo napasti i izgubiti se, da im se ne bi dogodilo ono isto što se dogodilo Turmanu kod Hegerova ranča.

Jahači su se počeli spuštati u drugom redu u dolinu. Kad su se primakli ranču, začuli su pucanj kroz prozor. Sam se skloni iza stijene.

– Sjašite! – naredi ljudima oko sebe.

U pratnji Cherokeea počeli su se provlačiti kroz grmlje prema kući. Ispred nje se prostiralo dvorište. S jedne strane dvorišta stajao je štagalj i spremište za kola.

– Misliš li da bi se mogao primaknuti kući kad padne mrak? – upitao je Sam mješanca, dok su iza grmlja promatrali kuću.

– Moj otac mogao bi se uvući u nju i ukrasti njihove revolvare – odvрати Cherokee. – Vjerujem da sam barem upola tako spretan.

– Bit će bolje da ješi! – primjeti Sam. I Vrativši se do Hegera i Mantona, počeo im objašnjavati svoj plan.

– Imam dva štapina dinamita koje mi je poklonio Turman – objasni. – Pucat ćete iznad naših glava. Na taj ćemo način zaposliti njihovu pažnju. Cherokee i ja ćemo se došuljati do kuće i dići tu podrtnu u zrak.

– To baš nije moj način borbe – primjeti Manton – ali Turman je prvi započeo s tom igrom.

– Otjeraj ih sve u pakao – izjavi Heger. – Digni ih u zrak, kao što su to oni učinili s mojom kućom.

Kauboji se raspoređiše uokolo držeći puške u ruci. Djelovali su u sumraku poput duhova. Smjestiše se oko kuće. Uskoro su tu ostali samo Sam i Cherokee. Sam ugasi cigaretu pa izvadi iz bisaga dva štapina i gurne ih pod košulju.

Na ranču je vladala tišina. Onakva kakva se javlja svaki put prije nego izbiје oluja. Iz udoline dopiralo je mukanje stada.

Tad se ogласiše puške. Jedna za drugom, sve dok planine nisu odjekivale pucnjavom.

– Mislim da bismo trebali pokrenuti repove – reče Sam.

Cherokee krene naprijed. Počeo se spuštati padinom. Izašavši na čistinu, ugledaše kuću. Momci koji su je okružili pucali su iznad njihovih glava, a meci su svjetlili poput blijedih ruža u noći.

– Nadam se – primijeti Sam – da momci neće zaboraviti da moraju pucati u vis.

Cherokee se počeo šuljati prema štaglju, sagne se i provuče kroz žičanu ogradu. Sam krene za njim.

Kad su se provukli, Cherokee domahne Samu neka ostane na mjestu, a on sam oprezno krene dalje i brzo nestane.

Prignut uz zemlju, Sam je promatrao kako meci pršte oko njega nagonski se skupivši, kad bi neki od njih udario negdje blizu njega. Neki uzbuđeni momak očigledno je zaboravio na njegovo uputstvo.

Iznenada, tiho poput sjene, Cherokee dopuže do njega. Mahne glavom i ponovno se počeo šuljati. Sam je puzao za njim. Meci su im letjeli iznad glava. Sam krene za njim do neke velike rupe pune blata. Bila je vrlo blizu kuće.

Sam je promatrao njegove čizme ispred sebe. Kuća se poput visoke stijene uzdizala ispred njega. Nešto iznad njegove glave puške su virile kroz prozore, bljujući vatru. Sam i Cherokee približili su se kući. Sad je Sam već dobro vidio da je kuća bila podignuta na temeljima od kamena. Ugura ruku pod košulju i izvadi ona dva štapina. Pažljivo ih gurne u rupu između dva kamena, pa potraži šibice. Bio je očajan kad nije

uspio upaliti ni jednu. Šibice su se smočile dok se provlačio kroz blato. Cherokee je ležao nijemo uz Sama. Vidjevši što se događa, izvukao je bakrenu čahuru iz džepa, otvorio je zubima i izvukao pola tuceta suhih šibica. Pruži ih Samu, a ovaj odahnuvši upali jednu pa je prinese fitilju.

Brzo se okrene prema mješancu.

— Dovraga, gubi se odavde! — šapne. — Ili ćemo se pretvoriti u kajganu!

Prije nego se uspio pomaknuti, Cherokee se već izgubio.

Sam se povuče natrag u blatnu udubinu, nastojeći se odmaknuti što dalje od kuće. Iznenada spozna da se neće uspjeti dovoljno udaljiti prije eksplozije. Fitilj je bio vrlo kratak.

Brzo zaroni u smrdljivo blato. Pritisne ruke na uši, a lice gurne u ljepljivu tekućinu. Tako je čekao, nadajući se da će sve dobro završiti.

IX

Sam je uronjen u blato očekivao eksploziju. Kad se dogodila osjeti pritisak kao od udarca snažne šake. Podigne glavu, ali nije vidio ništa kroz oblak prašine. Krhotine počele padati oko njega. Kad se prašina slegla vidio je da se cijela strana kuće urušila. Plamen je liznuo, a krov je prijetio da će se svakog trenutka urušiti. Srsi mu prodoše kičmom, kad je začuo užasne jauke ljudi zarobljenih u ruševinama.

Pucanje prestade. Sam je ustao, a s njega je klizilo blato.

Plamen se sada dizao sve više prema nebu, obasjavajući crvenim svjetlom ostatke zgrade.

— Pripazi! — zavikne Sam.

Momak s »Užarene tave« koji mu je prilazio držeći revolver u ruci, pogleda njegovo lice na kojem se skorjelo blato.

— Ti si izveo taj vatromet? — zapita momak.

Sam kimne. Zajedno počele obilaziti ruševinu u plamenu. Uto se krov uruši, a tisuće varnica poletješe u vis. Iz grmlja su se izvlačili jačaci. Okružiše petoricu užasnutih kauboja s ranča »Lazy E«. Njima je uspjelo spasiti se iz kuće i sada su stajali u dvorištu, još uvijek zbunjeni zbog eksplozije.

Sam brzo ustanovi da Turman nije bio među njima. Krene prema korigu s vodom želeći sprati prljavštinu sa sebe. Zarobljenike povedoše do štaglja, a ljudi se počele razilaziti. Cherokee pride Samu.

— Pomislio sam da ćemo te morati pokupiti s lopatama — primijeti Cherokee.

Sam se nasmije.

— Samo dobri umiru mladi! — reče, mahnuvši glavom prema srušenoj kući. — Znaš li što je s Turmanom?

— Turman je krenuo na ranč tvog brata — odgovori Cherokee. — To mi je odao jedan od zarobljenika.

— Dakle, Turman je otišao! — Sam počeo cijediti mokru košulju. — Znači, očekuju nas nove neprilike.

U rane jutarnje sate umorno stado još se jednom našlo na travnjaku Hegerova ranča. Zarobljenike su zatvorili u sjenik, gdje ih je čuvao jedan od momaka. Umorni kauboји spavali su po podu kuće.

Sam se probudio, kad je sunce visoko sjalo na nebu. Ustao je i pogledao usnule ljude oko sebe. Izašavši, zapazi da se iz kuhinjskog dimnjaka diže dim. Zatekao je nekolicinu kauboja oko štednjaka. Pili su kavu. I on zahvalno isprazni vrč kave, saznajući da su Heger i Manton otišli do pašnjaka.

Zajahavši konja krene i on onamo.

Dvojica vlasnika rančeva stajali su uz žičanu ogradu korala.

Manton se obrati Samu, kad je taj dojahao.

– Brzo smo izbrojili stoku. Sto pedeset komada potječe s Hegerova ranča. Dvjestotine nose moj žig, a stotinu su odveli s ranča Udruženja stočara. Bit će najbolje da stoku podijelimo.

– Ne! – pobuni se Heger. – Učinimo to na zakonit način. Moramo krenuti u grad, tužiti te lopove i zatražiti da Turmana zatvore.

– Uzalud ćeš trošiti vrijeme! – primijeti Sam, kad je sjahao.

– Šerif će morati zatvoriti te lopove – tvrdio je Heger. – Imamo dokaze – reče, pokazujući na stoku.

– A možemo naći i svjedoke.

– Guse – počeo mu Sam strpljivo objašnjavati. – Mike O'Dell prima naloge od Trojice. Neće Turmana htjeti optužiti zbog pljačke.

– O'Dell se zakleo da će čuvati zakon – uporno je tvrdio sjedokosi rančer. – Nema drugog izbora. Mora to učiniti.

– Možda – složi se Manton. – A kako bi bilo da se dogovorimo s Trojicom i to uz pomoć šerifa. Trebali bismo okončati te neprilike. Neka Trojica ostave našu stoku na miru.

– Lud si! – opomene ga Sam. – Opasno smo ih pogodili, pa će biti najbolje to nastaviti. Langstromu treba vratiti njegovu stoku. Kladim se da će nam se pridružiti kad mu pružimo taj dokaz. Onda ćemo svim snagama navaliti na ranč »Box B«.

Heger odmahne glavom.

– Znamo da nam Langstrom neće pomoći. Bit će bolje da se dogovorimo s Trojicom, kako je Manton predložio.

– Moj je savjet da ne gubimo vrijeme i nastavimo se boriti – navaљivao je Sam.

Manton ga pogleda, a u očima mu se pojavi smiješak.

– Sam, ti si mladi gutač vatre. Ako je istina što govore o tebi, radije bi se tukao nego jeo. Meni i Hegeru dosta je borbe za cijeli život. Mislim da ćemo odjahati u grad.

Sam polize usne, spoznavši da nema smisla dalje govoriti o tome.

Nešto kasnije, oba stara rančera odjahaše u pratnji četvorice kaubojaja koji su čuvali zarobljenike.

Sam i Cherokee sjedili su na najvišoj prečki korala promatrajući njihov odlazak.

– Prokleti tvrdoglavci! – reče Sam s gađenjem u glasu. – Žele se sporazumiti! A tko se već može sporazumiti s krdom vukova? Turman će poduzeti sve da mu naplatimo udarac kojeg smo mu zadali.

– Mislim da će to oni saznati na vrlo neugodan način – složi se Cherokee sa Samovim mišljenjem.

Sam spuzne s prečke.

– Izdvojimo stoku Udruženja stočara i odvedimo je Langstromu. On je jedina karta kojom još raspolazemo. Ukoliko ne stane uz nas, gotovi smo.

Sam i četvorica preostalih kaubojaja tjerala su stoku natrag na rang Udruženja stočara. U sumrak smjestiše se uz obalu rijeke Medicine, koja se poput umorne zmije vukla dolinom. Sunce se visoko diglo kad su drugog dana ugledali pred sobom sjajno bijele zgrade ranča Udruženja stočara.

Kao i prvog puta na vratima kuće dočeka ih direktorova žena, nasmiješivši im se.

– Nije li to onaj isti momak kojem je prijala moja limunnada? – zapita veselo.

– Gospodo – nakloni se Sam – i ovaj put bih uživao u čaši limunade, ali prije moram obaviti razgovor s vašim mužem.

– Prvo čaša limunade za oznoje-
na čovjeka puna prašine – ispravi
ga ona. – A tek potom razgovor s
Leightonom.

Langstrom je izašao dok se Sam
odmarao na verandi, držeći u ruci
čašu hladne limunade. Stavi je na
stol i ustane.

– Nekoliko komada vaše stoke je
odlutalo. Pokupili smo je u planina-
ma Blackwatera.

Direktor se okrene i pogleda u
daljinu, gdje su se planinski vrhovi
dizali tamni i prijeteći.

– Nemoguće! – uzvikne. – Pa to
je iza rančeva Mantona i Hegera.

– Možda je stoka dobila krila –
ozbiljno izjavi Sam. Pođite sa mnom
i pogledajte!

Direktor se iznenađeno okrene
pa pođe po svog konja. Sam mu se
pridruži i povede ga prema pašnja-
ku uz rijeku. Stoga se razišla, skla-
njajući se pod drveće.

Langstrom poče pregledavati
umorne, prašne životinje. Bilo je tu-
žno promatrati ih zbog polomljenih
rogova i izranjavanih kopita.

– Djeluju poput preživjelih iza
neke bitke – primijeti Langstrom.

– A baš im se to i dogodilo –
odvrati Sam i ispriča mu što se po-
sljednjih dana zbilo.

– Još uvijek ne vjerujete da Tro-
jica imaju nepoštene namjere? –
zapita Sam dovršivši svoju priču.

– Nevjerojatno! – šapne direk-
tor. – Pretpostavljam da ste šerifa
obavijestili o tome?

– Manton i Heger odjahali su iz
tog razloga u grad. – Sam pripali
cigaretu. – Ali to je gubitak vreme-
na.

– Glupost! – uzvikne Lan-
gstrom. – U ovoj državi vlada za-
kon. Dokazi su neoborivi. Ni jedan
izabrani šerif ne bi mogao odustati
od toga da nešto ne poduzme.

– Vjerujete u krive karte – upo-

zori ga zabrinuto Sam – U dolini
Sweetgras ne postoji zakon, osim
zakona revolvera. Bit će bolje da
nauljite svoga, gospodine Lan-
gstrom! Bez sumnje ćete izgubiti još
mnogo stoke.

Direktor ranča Udruženja stoča-
ra nije mu odgovorio, ali se po nje-
govim čvrsto stisnutim usnama i bi-
jesnom pogledu, moglo zaključiti
da ga je dokaz o pljački vrlo uzbu-
dio.

– Pa dobro, vratili smo vam sto-
ku – nastavi Sam, prihvativši uzde.

– Mislim da ću sada otići.

– Pričekajte! – Langstrom po-
gladi brk. – Ja sam vaš dužnik. Za-
sigurno zavređujete neku nagradu.

– Jedini način kako mi možete
platiti – polagano izusti Sam –
jest da pripašete revolver i podržite
me u ostvarivanju zakona. Trojica
imaju šerifa čvrsto u svojim ruka-
ma, eto ovako! – Sam pruži desnu
ruku i stisne šaku.

– Varate se! – opirao se direk-
tor. – Sve je to i odveć nevjerojatno.

– Poče oklijevati. – U novinama
objavili su članak koji vas ne prika-
zuje u najboljem svjetlu.

– Da, to znam! – odvrati Sam. –
Ubojica i pljačkaš! Novine pripada-
ju Trojici! Saznat ćete to s vreme-
nom ali možda onda bude već pre-
kasno. – Rakavši to udalji se.

Dok su se petorica jahača vraća-
la na Hegerov ranč, Sam ispriča
Cherokeeou svoj razgovor s Lan-
gstromom.

– Langstrom ne zna čemu bi vje-
rovao i kojim bi putem krenuo –
govorio je Sam. – Vjerovao sam da
će sve shvatiti, ali ona priča novina-
ma o meni potpuno ga je zbunila.

Kad su dojahali do ranča, svi pri-
sutni bijahu zaposleni popravkom
oštećene kuće. Heger se vratio, a
Manton je otišao u pratnji momaka
s »Užarene tave«.

Heger je sjedio ispred kuće, zlovoljno promatrajući momke pri radu. Sam sjedne pokraj njega.

– Vjerojatno su pljačkaše zatvorili, a šerif je izdao potjernicu za Turmanom – reče.

Rančer nešto promrmlja.

– Potjernicu! Dovraga, šerif je postao osjetljiv poput djevojčice. Njegove je hrabrosti nestalo.

– Nemoj mi to reći! – tobože se iznenadi Sam.

Heger se zlovoljno počeo ljuljati.

– Sve smo O'Dellu točno opisali. Vrlo nas je pristojno saslušao, a onda je rekao da se radi o obračunu jednog kauboja protiv drugog. Stoga on ništa ne može poduzeti. Vratio je Turmanovim momcima njihove revolvare, a oni su odjahali smijući se poput majmuna.

– Možda si se sada napokon i sam uvjerio u istinitost mojih riječi – promrlja Sam. – Što namjeravaš poduzeti? Pokušati se sporazumjeti s Markom?

– Ne mogu učiniti ništa drugo – odvрати suho rančer. – Nisam sposoban boriti se protiv te zmije zvečarke.

Sam pomisli da se Heger kockao i izgubio. Nije imao dovoljno hrabrosti da se bori. A Manton se zacijelo neće upustiti sam u borbu protiv Trojice. Kad bi im samo Langstrom sa svojim mnogobrojnim ljudima htio pomoći! To bi pružilo podršku Hegeru i Mantonu. U tom bi se slučaju tridesetoro, a možda i više ljudi, borilo protiv Marka i njegove bande. Ako se to ne dogodi, Trojica će moći mirno izbrisati jedan ranč za drugim. Sam je opet bio dalje nego na početku. Zapravo, bio je u još gore položaju. Za njim je bila raspisana tjeralica zbog umorstva. Određena je i nagrada od tisuću dolara za njegovo hvatanje.

– Guse – reče mirno – Turman je zao. Ta ništarija će te unuštiti, a pri tome će mu i Mark pomoći. Rekao bih da režeš vlastito grlo. Pa dobro, to je tvoje grlo!

A kakav je bio položaj Sama. Njemu je grlo već bilo prerezano.

Zbog tisuću dolara raspisanih na njegovu glavu, Sam je postao vrlo oprezan kad se radilo o strancima. Među ljudima u dolini, osobito novo pridošlim revolverašima, bijaše mnogo njih koji bi čovjeka ubili već i zbog sedla. Za njih je iznos od tisuća dolara bio neopisivo privlačan.

Raspisivanje ucjene bijaše lukav potez njegova polubrata Marka. Sam jedino nije mogao shvatiti zašto šerif O'Dell nije također raspisao nagradu za njegovo hvatanje. A možda je vjerovao da je onih tisuću dolara bila dovoljno primamljiva svota za lovce na ucjene.

Kad je oblak prašine najavio dolazak jahača, Sam postade oprezan. Došljak bijaše ogroman čovjek, masan i neočešljan.

Na glavi je imao udubljeni šešir, a košulja i hlače bijahu mu prljavi. Kad je sjahao pred kućom, Sam ga bolje pogleda. Čovjek je imao široko, mesnato lice i svijetle oči. Najnapadniji bijaše njegov nos nalik krumpiru.

Sam se namršti. Tog je čovjeka već negdje vidio. Iznenada se prisjetiti. Bijaše to Veliki Nos, ranije radnik na ranču njegova oca. Bik ga je već davno otjerao, jer je loše postupao s konjem. Nakon toga motao se po dolini, radio u stajama i vozio teretne kočije. Što je tog čovjeka dovelo na Hegerov ranč?

– Tražiš nekoga? – zapita Sam.

– Da, – vas! – Čovjek gurne ruku u džep hlača i izvuče zgužvano pismo. Samovo srce počeo brže kućati, jer je prepoznao Millyn rukopis.

Otvori pismo koje je sadržavalo samo jednu rečenicu:

»Sam, moram se brzo sastati s tobom, Milly«

Sam u prvi trenutak pomisli da je to klopka, koju je Mark izmislio. Ali nije mogao zamisliti da bi se tvrdo-glava kćerka Toma Walkera upustila u to.

Sam pogleda čovjeka pred sobom.

– Kako to da si ti donio to pismo?

– Gospoda Benson mi ga je dala u hotelu – odgovori Veliki Nos.

– Ona boravi u gradu? – zapita Sam.

Veliki Nos kimne.

– A zašto si krenuo baš na ovaj ranč?

– Svi ljudi u dolini znaju da ste se povezali s Hegerom i Mantonom. Nakon što mi je gospoda Benson dala to pismo, odlučio sam se odnijeti ga Hegeru, neka vam ga on preda – objasni čovjek.

Sam još uvijek nije bio siguran. Nije mu bilo drago što je Milly odabrala tog čovjeka za glasnika. Veliki Nos bijaše posljednji kome bi on vjerovao. A što je Milly htjela od njega? Vjerojatno joj je bio nužno potreban, jer je morala znati da za čovjeka za kojim je raspisana tjeralica predstavlja veliku opasnost približiti se gradu.

– Brinem se za konja gospode Benson – počeo objašnjavati Veliki Nos. – Rekla je da će mi platiti dvadeset dolara, ako odnesem poruku. Po mom mišljenju to je lako zaraden novac.

– Pođi u kuhinju nešto popiti – dobaci mu Sam. A onda ćeš poruku odnijeti natrag gospodi Benson.

Ušavši u kuću, Sam sjedne za stol. Izvadi olovku i papir pa počeo razmišljati što bi odgovorio Mills. Sve mu to još uvijek nije bilo drago.

Odjahati u grad značilo je za njega isto što i gurnuti glavu u omaču. Iznenada se prisjeti čistine uz obalu rijeke, oko kilometar sjeverno od Buffalo Forka. Ljudi su to mjesto nazivali Indijanski logor. Ponekad bi obitelji iz grada dolazile ovamo na piknik. Tamo neće biti nikoga kad padne mrak. Ispod rečenice koju je Milla napisala, doda:

»Kad sunce zađe. Petak – Indijanski logor, kilometar sjeverno, Sam«.

Složi papir i gurne ga u novu omotnicu.

Promatrajući glasnika koji se vraćao u grad, Sam nije mogao odbaciti misao da je to ipak klopka. Ali moglo je biti da je Molly upala u neprilike. Morao se upustiti u to.

Dva dana kasnije, uzjahao je svog konja kad su se sjene počele spuštati s bregova. Krene prema istoku. Kad je stigao do rijeke Medicine počeo polagano napredovati uz njezinu obalu. Bijaše ugodno jahati, jer je večer bila mirna i tiha. Zečici su mu pretrčavali preko puta, ptice su pjevale a vjeverice skakale s grane na granu.

Vrlo uznemiren, Sam je dojahao do Indijanskog logora i izašao na čistinu. Posvuda su se vidjeli tragovi logorskih vatri. Sam sjaha, pripali cigaretu i počeo nemirno šetati po čistini. Tišina mu se pričinila prijetećom. Nije bilo razloga za to, ali on je opet uzjahao, krenuvši kroz sve gušći mrak u smjeru grada. Stigavši do nekog grmlja, sjaši i sakri se.

Na nebu se pojaviše zvijezde. Cesta se vijugala pred njim poput sive vrpce, dok se nije izgubila u mraku. Sam se ukoči začuvši konjski kas. Konj prođe mimo njega, a Sam se nasmiješi. Iako je bilo tamno, ipak je prepoznao Milly. Osjeti olakšanje, pa izvede svog konja na cestu i uzjaha ga. U isti se trenutak iznena-

da ukoči. Približavao se još jedan jahač.

Brzo se opet povuče među grmlje promatrajući jahača koji je prošao isred njega. Sam pomisli da je to mogao biti i neki kauboj koji se iz grada vraćao kući. Konjski kas počeo se gubiti u daljini. Iznenada se udaranje kopita po zemlji više nije čulo. Sam je napeto osluškivao, ali nije se čulo ništa do mrmorenja rijeke.

Nepoznati jahač kao da je nestao. Zašto?

Sam istjera konja na put. Šuljajući se krene naprijed, vodeći konja iza sebe. Iznenada ugleda nekog konja privezanog za stablo. Konj podigne glavu, a Sam zapazi bijelu mrlju na njegovom čelu. Odmah je prepoznao konja kojeg je nedavno vidio.

– Veliki Nos! – šapne. – Priljavi varalica! Namjerava me uhvatiti i pokupiti tisuću dolara.

Sam također sveže konja za stablo pa nečujno krene dalje!

Zastao je stigavši do Indijanskog logora. Do njega dopre tiho rzanje konja. Vjerojatno Millynog. Ali gdje je bio Veliki Nos?

• Nastojao je pogledom prodrijeti kroz mrak osluškujući čuje li se kakvo kretanje. Iznad njegove glave sjale su zvijezde. Travnjak pred njim bijaše pun praznih boca i odbačenih kutija od konzervi.

Iznenada začu nešto u velikoj blizini. Kao da je netko udario čizmom o konzervu. Sam tiho izvuče revolver i počeo se šuljati prema nekoj sjeni pred sobom. Prepozna lik čovjeka koji je držao pušku obim rukama nagnuvši se naprijed. Sam tiho stane iza Velikog Nosa i udari ga revolverom po glavi.

Veliki čovjek zatetura, a puška mu ispadne iz ruke. Veliki Nos se polagano uspravi, podignuvši ruke.

Sam mu naredi:

– Kreni naprijed!

Približiše se mjestu na kojem je Milly nemirno čekala kraj svog konja.

– Jesi li to ti, Sam? – zapita.

– Da, to sam ja i ušljivi lovac na ucjene – odgovori Sam.

Milly im pride pa pogleda zarobljenika.

– Veliki Nos! – krikne. – Kako je znao da...

– Zbrojio je dva i dva! – odgovori Sam. – I zbrojio do tisuću. Imaš li uže?

Milly pride svom konju i donese zamotano uže. Sam pokaza na granu iznad njih.

– Prebaci omču preko grane! – naredi joj.

Milly vješto načini omču i prebaci je preko grane, a Sam stavi omču oko vrata Velikog Nosa, maknuvši mu šešir s glave.

Veliki Nos trgne se užasnuto.

– Htio sam pripaziti da se gospođi Benson nešto ne dogodi – počeo se braniti promuklim glasom.

– Lažeš! – reče kratko Sam. Stegne uže oko debla.

– Ostavit ćemo te ovdje – odlučio. Uhvati Milly za ruku, pa je odvede nešto dalje. – A sad mi reci zašto si me zvala.

– Napustila sam Marka – odgovori mirno Milly.

– Kako to? – iznenadi se Sam.

– Turman je ustrijelio mog oca! – odgovori kratko Milly. – Hladnokrvno ga je ubio. – Iz nje potekloše riječi poput rijeke. – Otac nikada nije htio sudjelovati u onom što je Mark radio. Ali kad je spalio Turmanovu kuću, zatražili su od oca da im pomogne sa svojim momcima. Znaš i sam da je moj otac bio tvrdoglav poput mazge. Odbio je, a Turman ga je ubio. Mark je jednako toliko kriv. On je mozak svega toga, a Turman je njegovo oružje. Skupila

sam svoje stvari i odjahala u grad. Stanujem u hotelu. – Glas joj pukne. – Sam, tako sam očajna, ne znam što bih učinila.

Sam je zagrlj, a Milly se nasloni na njega gorko jecajući.

– To je užasno! – počeo je tješiti Sam. – Platit će to Turman. Vjeruj mi.

Nakon nekog vremena. Milly se odmakne od njega. Obrisa brzo oči.

– Same, ti si bjegunac. Mark se kune da ćeš visjeti. On je đavo, plašim ga se.

– Mark će dobiti svoje – počeo je uvjeravati Sam. – Što se tiče potjernice – kratko se nasmije – misliš li da bih ja ubio čovjeka na spavanju?

– Nježno položi ruku na njezino rame. – Vрати se u grad! A ja ću se pobrinuti za Velikog Nosa.

– Nećeš ga valjda objesiti? – zapita Milly.

– On bi mene ubio – kratko odgovori Sam, pa se hladno nasmije.

– Neću potrošiti na njega dobro uže!

Sam odvede Milly do njezinog konja.

Pričekao je dok se više nije čulo udaranje kopita po zemlji, pa pride Velikom Nosu, koji ga se očigledno plašio. Oslobodi kraj užeta, a zarobljenik počeo polagano udisati svježi noćni zrak.

– Imaš li što reći prije smrti? – zapita Sam.

– Nećeš me valjda objesiti – krikne zarobljenik.

Kao odgovor, Sam se cijelom težinom objesi o uže tako da je velikog čovjeka digao u zrak. Tijelo Velikog Nosa počeo se vrtjeti, mičući noge poput žabe koja udara oko sebe.

Uto Sam ispusti uže, a zarobljenik poput vreće padne na zemlju. Ležao je tako, jaučući i hvatajući zrak.

– Ustani! – naredi mu Sam i po-

novno povuče uže. Veliki Nos ustane, a noge mu bijahu kao od gume.

– Ovo je posljednja prilika! – zagrmi Sam. – Imaš li mi možda nešto reći?

– Imam – krikne Veliki Nos. – Nemoj me ubiti! Za uzvrat ću ti pomoći da dokažeš kako nisi ti ukrao očevih dvanaest tisuća dolara!

– Ponovi to! – Sam ga počeo pažljivo slušati.

– Debeljko je uzeo zlato i predao ga Turmanu.

– Jesi li se najeo ludih gljiva? – Sam uhvati uže.

– Poslušaj! – zamoli ga očajno zarobljenik. – Bio sam s Turmanom na West Forku, kad mu je Mark javio da odlaziš u grad s tim zlatom. Turman me poslao da obavijestim Deucea Durkina. Ja sam zlato odnio Turmanu.

– A on je kupio ranč »Lazy E« – promrlja Sam. – Da, tako je to moglo biti. A što si ti dobio za svoju uslugu?

– Stotinu dolara, jednako kao i Debeljko.

Na trenutak Sama obuzme luda pomisao da odvede tog čovjeka natrag u grad i da ga suoči sa šerifom, ali odmah odbaci to. Vjerojatno bi Veliki Nos zanijekao da je to ikada rekao. A Sam Benson ne bi više imao prilike da ponovno napusti šerifov ured. Kad jednom uđe u njega, izlaska više nema.

Pomirivši se s time da zasad ne može ništa učiniti, otpusti uže kojim je svezao zarobljenika.

– Ne zaustavljaj se prije nego li napustiš dolinu – upozori ga Sam.

Nećeš li mi vratiti revolver i pušku? – zapita Veliki Nos.

– Budi sretan što si živ! – podvikne mu Sam. – A sad se gubi!

Promatrao je jahača kako nestaje u daljini.

X

Heger veselo pozdravi Sama kad se vratio na ranč. Bio je vrlo dobro raspoložen.

– Nisi valjda sreo Djeda Mraza?

– zapita ga iznenađeno Sam. Kad je odjahao, Gus Heger bijaše zabrinut i tužan čovjek.

– Jesam! – nasmije se Heger. Mahne prema kući. – Odmori se, a ja ću ti sve objasniti. Manton i ja dobro smo se sjetili.

Sam je saznao da je šerif dojahao s porukom da je Mark spreman na pregovore. Predložio je da se svi sastanu u gradu i tamo se dogovore kako će onemogućiti pljačkaše, a da će pri tom srediti i sve svoje razmirice. Mark je bio voljan zadržati za sebe pašnjake južno od West Forka, a Turman će napustiti ranč „Lazy E“ i ponovno se zaposliti kao predradnik na „Boxu B“.

– Sjajna vijest, ako je istinita – primijeti Sam.

– Udarili smo snažno na Trojicu – upozori ga Heger. – Mogao bih se okladiti da je Marku svega dosta. Uz to, šerif je spomenuo i tebe. Mark je rekao da će tvoj slučaj staviti na led. Možemo povesti sa sobom sve momke s kojima raspolažemo. – Dok je govorio Heger se zadovoljno ljuljao. – Bit će divno napokon se smiriti i u miru uzgajati stoku.

Sam je žvakao svoju cigaretu, razmišljajući o onome što je čuo. Njegovo nepovjerenje što se ticalo Marka upozoravalo ga je da se radi o klopci.

– Meni se sve to ne sviđa! – primijeti.

– Dakako da ne! – složi se Heger. – Ti si pravi gutač vatre, Same. Ti i Mark ne možete se smiriti. Mi smo dobili ono što smo htjeli, a ti

nastavi s igrom, ako hoćeš. Javio sam sve to i Mantonu.

Samu bijaše jasno da bi svaka njegova riječ bila uzaludna. Rančera nije čekalo ništa do propasti, ukoliko se nastavi pljačka njegove stoke. Za njega je ta ponuda mira, bila nebeski dar. Manton će jednako tako razmišljati. Uz to, ti su pregovori ionako bili njihova zamisao, pa će sada biti neizmjereno oduševljeni time što će se to i ostvariti. Sam je mogao jedino igrati njihovu igru u očekivanju onog što će se dogoditi. Slutio je da će do neprilika doći jednako tako sigurno, kao što i svakog dana izlazi sunce. Mark je nešto pripremao.

Dva dana poslije, oba rančera i Sam krenuše u grad. Iza njih jahalo je petnaest naoružanih kauboja. Povelili su sa sobom sve koji su mogli pucati.

Buffalo Fork počivao je pod žarkim suncem. Ovdje nije bilo znaka bilo kakve opasnosti, iako je ona vjerojatno postojala po Samovu mišljenju. Kola su prolazila ulicom, žene su se okupile oko ulaza u trgovine, a muškarci u košuljama kratkih rukava žurili su nekamo.

Dok su se pridošlice okupile ispred „Usamljene zvijezde“, oba rančera i Sam krenuše do sudnice.

Kad su ušli u šerifov ured, zatekoše O'Della za pisaćim stolom. Šerif je izgledao pospanije nego ikada, pomisli Sam. Kao da ga je napustila sva životna snaga.

Okrenuo se i pozdravio ih umornim smiješkom.

– Sve je sređeno – reče rančerima, ne obraćajući pažnju na Sama. – Mark je u hotelu.

– U tom slučaju – veselo izjavi Heger – mislim da ćemo i mi krenuti onamo i sve dogovoriti.

O'Dell mu nije odgovorio, već je samo slegnuo ramenima. Kao da je

znao da ništa neće biti od dogovora. Uz to, on očigledno i nije trebao sudjelovati u tome.

Kad su njih trojica sišla niz kamene stube, Sam pažljivo osmotri ulicu osjećajući da se nešto sprema. Ispred »Usamljene zvijezde« bijahu privezani konji momaka s rančeva Hegera i Mantona. Građani su obavljali svoje poslove. Uto Sam iznenada shvati da nešto nedostaje. U gradu nije bilo ni jednog čovjeka s rančeva »Box B« i »Lazy E«. Sam pomisli da Trojica možda nisu željeli da dođe do sukoba.

Uđoše u neuredno predvorje hotela. Službenik s naočalima ih pozdravi.

– Gospodo, broj šest! – reče. – Gospodin Benson vas očekuje.

Popeše se na kat. Vrata sobe broj šest bijahu širom otvorena. Manton uđe prvi. Sam, zastavši na pragu, brzo se osvrne.

Iz sobe su maknuli krevet i ormar. Usred nje stajao je četverouglasti stol, a oko njega šest stolica. Na malom stoliću stajala je boca i nekoliko čaša. Za stolom sjedjeli su Mark i odvjetnik Snodgrass.

Sam zaustavi pogled na svom polubratu. Po prvi put je sreo Marka nakon pet godina. Mark se nije mnogo izmijenio, osim što su mu crte lica postale oštrije, više nalik vuku, a pogled hladnih plavih očiju bio je sada još nadmeniji. Mark se počeo napadno odijevati. Svileni marama oko vrata nadomjestila je raniju kravatu. Na pažljivo uređenim rukama, blistao je dijamantni prsten. Uz njega je sjedio debeli Snodgrass u širokom crnom kaputu. Svojim vodenim očima i okruglim tijelom podsjećao je Sama na ispunjenu žabu.

Zatim Sam pogleda visokog, koščatog čovjeka koji je stajao uz prozor. Sretne izazovan Turmanov po-

gled. Ocijeni da se predradnik uopće nije izmijenio.

– Zdravo, Tode! – pozdravi ga Sam ljubazno. – Imaš li možda na raspolaganju još nekoliko štapina?

– Ne, ali imam puža žigosana tvojim žigom – promrmlja Turman.

Mark podigne bijelu ruku.

– Gospodo! – upozori ih. Ne obraćajući pažnju na Sama, mahne prema mjestima za stolom.

Začu se pomicanje stolica i svi se smjeste.

Mark sklopi ruke, pogledavši prema stropu.

– Heger i Tom Manton predložili su ovaj sastanak – naglasi. – Njegov je cilj da dodemo do sporazuma u raspodjeli pašnjaka i o pljački stoke. Tod Turman će preseliti svoju stoku južno od West Forka...

– Otkad Tod zakonito posjeduje stoku? – umiješa se Sam.

Mark nestrpljivo namršti čelo i nastavi:

– Granica mog ranča »Box B« bit će West Fork. Manton i Heger moći će nesmetano koristiti svu zemlju prema sjeveru.

– A što će spriječiti Turmana i njegove otimače da ne posjete West Fork? – zapita Sam.

– Hoće li taj prokleti ubica već jednom ušutjeti! – naljuti se vlasnik ranča »Lazy E«.

Snodgrass podigne upozoravajući ruke.

– Došli smo ovamo da se sporazumimo – primijeti – a ne zbog nepotrebnog vrijeđanja.

Po prvi put Mark pogleda hladno svog polubrata.

– Zašto te sve to zapravo zanima? – zapita ga ledenim glasom.

– Zbog »Boxa B«, ti prljava varalico!

Mark se mirno obrati Hegeru.

– Ukoliko ne uklonite tog revolve-raša – primijeti – okončat ćemo sastanak.

Hegeru bijaše očigledno neugodno. Sam odgurne stolicu.

– Ovdje je proketo zagušljivo – izjavi. – Pozlit će mi od smrada. – Rekavši to napusti sobu.

Vani je neodlučno zastao, žaleći stoga što se nije uspio svladati. Potom, slegnuvši ramenima, krene do saluna »Usamljena zvijezda«.

Prije nego li je ušao do njega dopre zvuk pijanih glasova. Sam se počeo ogledavati po salunu. Za stolovima sjedili su momci koji su s njim dojahali u grad, a pred njima su stajale prazne boce. Pjevali su i vikali. Svi bijahu beznadno pijani!

Sam ugleda cherokeea koji je sjedio sam za stolom promatrajući podrugljivim pogledom što se događa oko njega. Progura se do njega kroz pijane ljude.

– Hvala nebesima da si trijezan! – reče Sam, mahnuvši prema pijanoj gomili. – Što se dogodilo s njima?

– Deuce je naredio da im besplatno toče toliko pića koliko žele – objasni mu Cherokee.

Okrugli lik vlasnika saluna pojavio se iza šanka. Držeći bocu viskija u ruci počeo prolaziti salunom ljubazno nudajući pijance. Stigavši do njih, postavi bocu na stol.

– To je na račun kuće – objasni. Ljubazan smiješak prođe njegovim mesnatim licem. – Pijte, momci!

– Zašto častiš? – zapita Sam.

– Jer je došao kraj bezakonju u dolini – odvrati veselo Deuce!

Sam naglom kretnjom baci bocu viskija sa stola. Ona udari o pod i prevrne se. Cherokee se brzo sagne pa je dohvati.

Smiješak nestade s Deuceova lica. Oči mu ljutito zasjaše, ali uspio se suzdržati.

– Same, prestani se neprijateljski ponašati – zamoli. – Neka ono što je prošlo ostane prošlost.

– Neće, dok te ne vidim kako višiš – procijedi Sam kroz zube. – Veliki Nos ispričao mi je što se zaista dogodilo. Trebao bih te ubiti ovog trenutka.

Neki pijani kauboj zagrlji tog trenutka Deucea nespretno poput medvjeda odmaknuvši ga od stola.

– Znam kakvi su to lopovi – promrlja Cherokee. – Ali to još ne znači da ne mogu ispiti dobar viski. – Prinese bocu usnama i dobrano potegne iz nje.

– Zašto je Deuce opio momke? – namršti se Sam.

– Moramo li biti zabrinuti zbog toga? – zapita Cherokee; ponovno prinesavši bocu ustima.

Nešto se spremalo. Sam je to osjećao, ali zasad nije znao što. Pride šanku, naruči pivo i vrati se za stol.

Sjenke su se spuštale na Glavnu ulicu kad je ustao umoran od čekanja. Cherokee pospano kimne. Tri četvrtine kauboja ležahu pijani na stolovima, dok su se neki ispružili na podu. Svi su bile beznadno pijani.

Predvorje hotela bijaše prazno. Osim onog službenika s naočalama. Sam se baci u kožnati naslonjač i pripali cigaretu. Neka se suknja pojavi na stubištu, a Sam brzo ustane, dok se Milly Benson spuštala u predvorje.

– Gdje si se dosad skrivala? – zapita je Sam.

– U svojoj sobi! – Millyna smiješka nestade. – Nisam vjerovala da ću se ikada skrivati pred nekim muškarcem. Što je Marka dovelo ovamo?

Sam joj ispriča sve o pregovorima.

– To je još jedan od njegovih trikova – reče odlučno Milly.

Oboje se okrenuše kad je netko otvorio vrata hotela. Pojavi se glava nekog čovjeka.

– Deuce poručuje neka gospodinu Bensonu javiš da je sve u redu – dovikne službeniku i ponovno se povuče.

Taj je čovjek bio barman iz »Usamljene zvijezde«. Sam ga je odmah prepoznao.

– Moram otići! – reče uzbuđeno Milly. – Mark bi mogao sići.

Sam kimne odsutan duhom, dok je Milly odlazila. Poče razmišljati o tome što je barmen javio. Molly je pogodila. Mark je nešto spremao. Častio je momke sve dok se nisu ponapijali. A tako je dugo zadržao i vlasnike rančeva na pregovorima. Zašto?

Začuše se koraci po stubištu. Sam ih je promatrao dok su silazili. Mark u pratnji Turmana i odvjetnika, požuri kroz predvorje i brzo izađe. Heger i Manton polagano su se približavali Samu. Obojica su djelovala umorno i nezadovoljno. Sam je to zapazio istog trenutka.

– Što je? – zapita ih.

– Ništa nismo postigli – brzo odgovori Manton. – Sutra ćemo se opet ponovno sastati.

– Taj je odvjetnik kriv za sve – nadoveže se Heger – Neprekidno je prevrtao papire, a to nas nije odvelo nikamo.

– Činili su to namjerno – primijeti Sam. – Prokleti lopovi!

– Bit će najpametnije da iznajmimo sobe – tužno ustanovi Manton.

– Drugo vam i ne preostaje – promrlja Sam. – Nitko od momaka ne može se popeti u sedlo. Svi do jednog su mrtvi pijani.

Rekavši to, Sam krene prema vratima.

– Vrtjet ću se po gradu – dovik-

ne prijateljima. – Ne sviđa mi se to što se ovdje događa.

Izašao je na Glavnu ulicu. Djelovala je poput tamnog usjeka kroz koji je dopirala buka iz »Usamljene zvijezde«.

Neki mu se jahač približavao. Kad je prošao kraj prozora saluna, kroz kojeg je prodirala žuta svjetlost, Sam zapazi da mu je jedna ruka visjela, i da je jahao bez sedla.

Jahač zastane i počne se ogledavati, kao da traži nekoga. Sam izađe iz mraka i stane mu na put, jer ga je prepoznao. Bijaše to jedan od kauboja s Hegerova ranča. Za vrijeme prepada bio je ranjen u ruku. Kako nije mogao koristiti desnu ruku ostavili su ga na ranču.

– Tražiš nekoga? – zapita ga Sam.

– Jest, tražim gazdu! – Čovjekov je glas odavao užasno uzbuđenje. Zavikne: – U dolini je nastao pravi pakao!

– Što se dogodilo – iznenadi se Sam.

– Poslijepodne su ranč napali pljačkaši. Zapalili su sve zgrade i uništili vjetrenjaču. – Čovjek počne loviti dah. – Rastjerali su i naše konje. Povelili su me sa sobom. Krenuli smo prema »Boxu B«. Kad je pao mrak, oteo sam svog konja i došao u grad. Po onom što sam čuo od njih, isto se dogodilo i s »Užarenom tavom«.

Sam je napokon sve shvatio. Mark je sazvao sastanak kako bi dovukao u grad rančere i njihove kauboje. Dok ih je zadržavao u hotelu, a Deuce opijao njihove ljude, revolveraši s »Boxa B« pljačkali su neobranjenu dolinu. Njegov polubrat uništio je svoje suparnike jednim jedinim udarcem.

XI

Osjećajući se užasno bespomoćno, Sam odvede čovjeka do hotela.

Oba vlasnika rančeva udobno su sjedili u stolicama za njihanje i razgovarali. Sam je nijemo stajao kraj Tumbleweeda, kako se kauboj zvao, slušajući što priča gazdi.

– Prokleti, varljivi kojoti! – prase Manton. Herger nije ništa rekao. Po izrazu njegova lica bijaše vidljivo da ga je ta novost teško pogodila.

Manton ustane.

– Kamo si krenuo? – zapita ga Sam.

– Namjeravam skupiti momke i krenuti u potjeru za tim zmijama zvečarkama – odgovori Manton.

– Sjedni! – reče mu Sam kame-na lica. – Ni jedan momak s »Užarene tave« nije sposoban zajahati konja. A vjerojatno su Markovi momci već krenuli prema gradu. Upali smo u klopku, a vjerujem da će ovdje uskoro zavladati pakao.

Odgovarajući na pitanje u njihovim očima, Sam nastavi:

– Mark neće biti pravi vladar doline dok ne uništi sve svoje protivnike. A njegovi protivnici leže ovog trenutka mrtvo pijani u »Usamljenoj zvijezdi«. Posve sam siguran, a mogao bih se okladiti u svoje sedlo, da će Markovi momci prije zore upasti u salun. Mark namjerava uništiti sve što mu smeta.

U Mantonovim očima vidjelo se da ne vjeruje potpuno Samovim riječima, ali Heger kimne s razumijevanjem.

– Ubit će sve momke? – Zapita Tumbleweed, kao da nije mogao povjerovati u to.

– A zašto ne bi? – dobaci mu Sam. – Šerif jede Marku iz ruke. – Okrene se prema vratima kad je to izrekao.

– Nećeš nas valjda sada ostaviti? – vikne Manton za njim.

– Ne, ali ću podignuti uzbunu –

kratko odvrati Sam. – A vi se pozabavite time da pokušate rastrijezniti svoje momke.

Sam požuri na ulicu pa odveže svog konja koji je stajao ispred »Usamljene zvijezde«. Zajaha ga i krene u ulicu koja je tekla vodoravno s Glavnom. Bijaše to otmjena četvrt grada.

S obje strane ulice nizale su se kuće u kojima je sada vladao mrak. Mačka skoči preko ograde i prede preko ulice. Začu se plač djeteta. Pucanje i ubijanje bijaše kilometrima daleko.

Sam se zaustavi ispred neke kuće, ograđene ogradom šiljastih vršaka. Prešavši pošljunčanom stazom, Sam počeo snažno kucati na ulazna vrata. Nakon nekog vremena vrata se otvoriše, a na njima se pojavi Julius Kaufman, držeći svijeću u ruci. Bijaše odjeven u dugu noćnu košulju. U ruci je držao noćnu kapicu.

– Sprema se neprilika i to vrlo velika – kratko ga upozori Sam.

– Uđi! – mirno ga pozove Kaufman, kao da su noćni posjeti bili nešto uobičajeno za njega.

Sam krene za njim u bogato namještenu sobu za dnevni boravak. Čizme su uranjale u debeli sag. Svjetlo svijeće obasjavalo je sjajnu površinu namještaja. Na zidovima visjele su slike u pozlaćenim okvirima.

Kaufman odvede Sama do stolice, stavi svijeću na stol i sam sjedne.

– Dakle, o čemu se radi?

Sam mu ukratko ispriča u kakvu su klopku upali rančeri i da su njihovi rančevi opljačkani. Ispriča mu i to kako ih je Mark zadržavao u hotelu, dok je Durkin opijao ljude.

– Upravo sada – nastavi Sam – rekao bih da Markovi momci hitaju prema gradu kako bi dovršili taj posao i poubijali pijane kauboje. To

znači da će izbiti najgora pucnjava koju je ovaj grad ikada doživio. Vjerojatno će dok sve to završi, Glavna ulica postati klaonica. Mnoge žene i djeca biti će mrtvi. Moramo nešto poduzeti i to brzo.

Trgovac ga je ozbiljno i pažljivo slušao, ne napuštajući svojim mirnim pogledom ni trenutak Samovo lice.

– Pa što predlažeš? – zapita.

– Treba ohrabriti O'Della! Ovo je iznad svake politike. – Samov glas postade još uvjerljiviji. – Neka Mike oboruža stanovnike i proglasi ih sve svojim pomoćnicima. Vjerojatno u gradu ima barem stotinu ljudi koji znaju rukovati oružjem. Treba ih samo sakupiti. Ali moramo brzo raditi. Markovi momci mogu svakog trenutka stići u grad.

– Dakle, stigli smo do kraja – primijeti Kaufman sa srdžbom u glasu. – Glupan opijen slavom, kukavički šerif, nebriga poštenih građana. A sad nas čeka klaonica. – Kaufman se uspravi. – Odjenut ću se i probuditi nekoliko ljudi na koje se mogu osloniti. Otići ćemo do šerifa i zatražiti da nešto poduzme. Ukoliko to O'Dell odbije, sami ćemo nešto učiniti. Dovoljno su dugo mučili ovaj grad.

U Samu se ponovno rodi nada. Trgovac bijaše miroljubiv čovjek, ali je dokazao da u slučaju potrebe može biti tvrd poput stijene. Ukoliko je netko mogao podići stanovnike grada i objasniti im posljedice bitke u Glavnoj ulici, onda to bijaše upravo taj trgovac. A Sam je vjerovao da će, ako udari, Kaufman snažno udariti.

Vrativši se u Glavnu ulicu, ugledao je kraj Mantona kauboje krme-ljivih očiju. Bilo ih je manje od dvanaest.

– To su svi koji mogu stati na noge – objasni Manton, promatrajući s gađenjem ljude oko sebe. – Toli-

ko su slabi da vjerojatno ne mogu povući obarač. – Kimne glavom prema osvjetljenim prozorima restorana »New York«. – Digao sam Aha Winga iz kreveta. Kinez upravo kuha kavu.

Odvedoše kauboje na klimavim nogama do restorana. Tu im Ah Wing donese vruću kavu u velikim vrčevima.

– Ne vidim Hegera – primijeti Sam.

– Kao da je poludio – odvrati Manton, kao da se ispričava. – Odjurio je u potragu za Markom. Sam se iznenadi.

– Što namjerava postići kod Marka?

– Čovjek koji se utapa, hvata se za slamku. A Heger je očajan. Uskoro mora banci vratiti visok zajam. Trojica su ga iscijedila. Sada, kad su mu oteli stoku, nije mu ostalo nita osim dugova.

– I stoga je otišao?

Manton slegne ramenima.

Sam uto zapazi kretanje na ulici ispred restorana. Začuse se koraci u čizmama i zveckanje oružja. Cijeli se grad uzbudio poput košnice.

Zora je zatekla Hegerove i Mantonove momke barem malko trijeznije. Ipak, kao da su im glave bile pune olova. Smjestili su se ispred hotela, podsjećajući Sama na kokoši koje liježu:

Oboružani građani smjestili su se uzduž Glavne ulice. Bijahu to muškarci svih godina, oboružani najrazličitijim oružjem, od lovačkih pušaka do onih sportskih. Bijahu neobrijani, odjeveni na brzinu i vrlo uzbuđeni.

Mike O'Dell dolazio je sredinom ulice u pratnji Juliusa Kaufmana. Pregledavao je svoje na brzinu unovčene pomoćnike. Ovaj O'Dell nalikovao je onom ranijem, zaključivši Sam. Šerif, kao da se pomladio de-

setak godina. Hodao je uspravno učicom, a glas mu je zadobio raniju punoću.

Tišina je vladala Glavnom ulicom. Stizali su Markovi plaćenici. Ujahaše u grad sa sjeverne strane, a vodio ih je Turman. Sam izbroji trideset i osmoricu jahača. Bijaše to vrlo velika konjica. Sve sami smjeli revolveraši kojima nije značilo mnogo da se maše oružja. Nisu pokazivali iznenađenje što su ih u gradu dočekali oboružani ljudi smješteni uzduž Glavne ulice. Ne zadržavajući se projahaše mimo njih. Na kraju ulice zaustaviše se.

Zavlada ogromna napetost. Obje su strane očekivale da ona druga krene prva. Sunce je obasjavalo široku ulicu. Prijeteći skup jahača još je uvijek stajao u tišini na južnom kraju ulice.

Sam osjeti da su mu živci napeti poput struna violine. Lica ljudi oko njega svjedočila su da u tome nije osamljen. Bijaše neizbježno da se ta napetost završi akcijom. Jedan pucanj, pomisli Sam, a Glavna ulica pretvorit će se u pakao.

O'Dell je ponovno počeo raspoređivati ljude. Sam bi se mogao zakleti da je šerif bio sretan. Kao da je zabacio težak teret sa sebe.

Uto se začu pucanj iz lovačke puške. Pucao je neki uzbuđeni ili odveć ratoborni građanin. Istog trenutka odgovori mu žestoka pucnjava pretvorivši se u snažan kor vinčesterki, lovačkih pušaka i drugog oružja. Meci poletješe prema jahačima na drugom kraju ulice, ali mnogi ne dopriješe donde.

Sam je vidio kako se konji vrte usred oblaka prašine. Jedan od jahača padne na zemlju. Konjanici se raširiše i u divljem trku pojuriše niz ulicu. U divljem stampedu prolazili su mimo zatvorenih trgovina. Sam se baci na zemlju. Zapuca, dok su

jahači prolazili ispred njega kroz gustu zavjesu od prašine. Oko njega zavlada užasna zbrka. Jauci ranjenika, zvuk raspršena stakla i pucanje. Neki od građana, natjerani strahom, potrčase prema skloništima u okolnim uličicama. Drugi ostadoše stajati i pucati. Momci s rančeva Hegera i Mantona zauzeli su svoja mjesta uz ulicu žestoko pucajući.

Kad su se konjanici izgubili iz vida zavlada tišina. Sam se podigne pa pogleda kroz maglu od prašine, zastojeći ustanoviti što se dogodilo s napadačima. Potom, uz glasno bubnjanje kopitima, oni ponovno projuriše, a krici se pomiješase s žestokom pucnjavom. Ovog je puta njihov prolaz bio smrtonosniji. Ubijali su, razbijali izloge trgovina, pretraživali uličice!

I opet nastane tišina, a Sam ustane. Prašina se počela slijegati. Sam zapazi jahače koji su se počeli skupljati na drugom kraju ulice. Oko njega vladala je neopisiva zbrka. Ulica bijaše puna ranjenika i staklovinja. Zbunjeni građani povezi-
vali su rane jedan drugome. Blijedi trgovac prijetio je stisnutom šakom jahačima, glasno ih proklinjući. Neka se žena jecajući bacila na neko okrvavljeno tijelo. Dva su građana poginula!

Još jedan takav napad, pomisli Sam, i Turmanovi razbijači očistit će Glavnu ulicu. Ovi prestrašeni ljudi nisu bili dostojni suparnici tim opasnim pljačkašima. Sam ugleda Juliusa Kaufmana. Stajao je ispred svoje trgovine, držeći pušku u ruci. Promatrao je zbrku oko sebe. Sam krene prema njemu.

— Nećemo ih uspjeti zaustaviti — reče Kaufmanu.

Ovaj kimne blijed od bijesa.

— Mark je poludio — izjavi. — Ci-

jela će država biti užasnuta zbog tog besmislenog krvoprolića.

— Mogao bih se okladiti da je Mark kilometrima daleko na svom ranču — odvratila Sam. — Nikada nije ponosio miris baruta. Ovu predstavu vodi Turman. A on je gori od bijesna psa kad jednom osjeti opasnost. Taj ludak bi mogao uništiti cijeli grad, ukoliko ga ne zaustavimo.

— Nemoguće ga je zaustaviti! — Kaufman beznadno mahne rukom prema ulici punoj mrtvih i ranjenih ljudi.

— Pokušat ću nešto! — Sam pogleda jahače na kraju ulice. — Potrebni su mi štapini eksplozivom i željezna poluga. I to brzo, prije nego ponovno napadnu.

Trgovac se okrene, a Sam pođe za njim u stražnji dio trgovine. Tamo je pričekao dok je Kaufman našao ono što je zahtijevao od njega. Trgovac se ubrzo vratio noseći u jednoj ruci štapine dinamita, a u drugoj željeznu polugu.

Sam gurne štapine u džep hlača i zgrabi polugu pa požuri kroz izlaz sa stražnje strane trgovine. Zapazio je da su se Turmanovi revolveraši sakupili ispred Garthove trgovine sedlima. Dok se probijao između odbačenih sanduka i bačava, Sam zapazi da su se građani počeli povlačiti u okolne uličice. Nestalo je njihove volje za otporom.

XII

Ostavljajući za sobom središte grada, Sam se vrlo oprezno probijao od jedne gomile otpada do druge, šuljajući se prema trgovini sedlima. Napokon se našao na stražnjoj strani trgovine. Kao što je očekivao, stražnja su vrata bila zatvorena lokotom. Brzo željeznom šipkom odvali taj lokot i ušulja se u kuću. Pred sobom ugleda drvene stube,

pa se pope i ubrzo nađe na krovu kuće.

Sagnuvši se počeo se šuljati prema prednjoj strani zgrade. Od pogleda s ulice skrivala ga je drvena ograda na krovu koja mu je dopirala do struka. Pogleda što se događa pod njim. Tu su stajali okupljeni Turmanovi revolveraši. U usporedbi s prizorom kojeg je napustio malko ranije, ovdje bijaše dosta mirno. Za ove unajmljene revolveraše sve je ovo bio najobičniji posao. Neki su pušili, dok su se drugi živahno razgovarali. Turman se nešto udaljio, promatrajući što se događa pred njim.

Sam se sagne i posveti poslu koji ga je doveo ovamo. Pažljivo položi obje štapine na krov, iza drvene ograde. Pripalivši šibicu, prinese je fitilju. Ovo je bio opasan posao, pomisli. Ukoliko prerano baci štapinu, jahači će se raspršiti, a njemu se neće pružiti druga prilika. Ukoliko pak bude predugo oklijevao sâm će odletjeti u zrak.

Promatrajući brzinu kojom je fitilj gorio pričekao trenutak, a potom zamahne desnom rukom i baci štapinu. Tek što je uspio legnuti, začu eksploziju zbog koje umalo što mu nisu pukli bubnjići. Kuća pod njim se zatrese. Sa ulice dopirali su do njega krici ljudi, njištanje ranjenih konja i zvuk kopita. Sam klekne, dohvati drugu štapinu i uspravi se. Kroz sivu maglu ugleda pod sobom krvava raskomadana tijela, leševe konja i ranjene jahače. Očajnički su pokušavali maknuti se s tog mjesta.

Za sekundu ulica se isprazni, osim mučnih ostataka razasutih po njoj. Sam gurne drugu štapinu u džep i polagano se počeo vraćati preko krova.

Spusti se bez žurbe niz stube i krene natrag stražnjom stranom kuće. Zasad više nije postojala opa-

snost od Turmanovih ljudi. Barem ne neko vrijeme. Smučilo mu se od onoga što je vidio ispred trgovine sedlima. Podnosio je bitke oružjem, ali ne takvo ubijanje i mrcvarenje.

Kaufman ga je čekao. Pažljivo pogleda natmurena Sama.

– To si dobro obavio – reče mu mirno. – Znam da je bilo strašno, ali spasio si grad.

Sam mu vrati drugu štapinu.

– Nikada više! – izjavi. – Čak niti, ako bi mi to spasilo život.

Gradani počеше izlaziti na Glavnu ulicu, odnoseći mrtve i ranjene. Nisu se radovali pobjedi nad Turmanom. Radili su u tišini, užasnuti onim što se zbilo. Kao da još uvijek nisu mogli povjerovati da je grad bio napadnut i da su jahači jurili Glavnom ulicom poput osvetničkih koljača pucajući i ubijajući.

Sam se pridruži Mantonu koji je sjedio na klupi ispred hotela.

– Mislim da je to kraj Trojice – primijeti rančer.

– Ne misliš dobro! – opomene ga Sam. – Mark je živ. Turman također. Još uvijek imaju dosta poma-gača.

Pogleda slomljena stakla izloga trgovina i uginula konja koji je le-žao posred ulice.

– Ne bih rekao da će Trojica odustati – primijeti Sam.

– Zakon... – započe Manton.

– Zakon! – naruga se Sam. – Zakon revolveraša! Kralj Kolt još uvijek vlada dolinom Sweetgrassa.

Manton se ukoči pogledavši niz ulicu.

– Nebesa! – krikne. – Vraćaju se!

Na ulici kao da se život prekinuo. Sve su oči bile uperene u dvadesetak konjanika koji su se približavali gradu. Ljudi, obuzeti užasnim strahom, stajali su i čekali.

Uto Sam prepozna Langstroma

koji je predvodio jahače. Englez je jahao ponosno kao da zapovijeda vojskom.

– To su ljudi s ranča Udruženja stočara! – zavikne Sam. – Što ih dovodi u grad?

Sam stane nasred ulice pa uzdigne obje ruke. Langstrom se zaustavi ispred njega, iznenađeno se ogledavajući.

– Tornado? – zapita Langstrom.

– Jest tornado olova – odvrati ljutito Sam. – Trojica! Napali su grad! Još se uvijek ne namjeravate umiješati?

– Da se ne umiješam? – naluti se Englez. – Vidio sam što se događa u dolini. Zna li da su odmetnici uništili Heregov ranč, a i »Užarenu tavu«? Pljačkaju nesmijelo! Ranili su i dvojicu mojih ljudi. Jedan možda neće preživjeti. Došao sam tražiti pravdu, ili, ako to bude potrebno, prisiliti šerifa da izvrši ono što mu zakon nalaže.

Nova se nada rodi u Samu. Eto saveznika koji im je bio toliko potreban.

– Nemojte očekivati pomoć od zakona – primijeti. – Mogu skupiti dvanaestak pušaka. Uz one kojima vi raspolazete, zakon nam nije potreban.

– Radije bih sve obavio zakoni-tim putem – odgovori tvrdoglavi Englez. – Nudim svoju pomoć šerifu, ako mu bude potrebna.

Sam slegne ramenima.

– Od njega možete očekivati samo izgovore. – Vрати se i sjedne kraj Mantona. – Taj Englez je budala – reče mu i doda: – Još se uvijek želi držati zakona.

Promatrao je kako Langstromovi ljudi ulaze u salun. Langstrom pak, krene do šerifova ureda.

Ubrzo potom šerif i Englez izadoše. Sam zapazi da su krenuli prema njemu i Mantonu.

– Mantone – zapita šerif – koliko ljudi imate u gradu?

– Možda šest – odgovori rančer.

– S Hegerova ranča vjerojatno su ovdje još šestorica – doda Sam.

– A i ja imam četvoricu.

– Znači, raspoložemo s četrdeset ljudi – brojio je O'Dell. – Pa dobro, momci, svi ste vi sada moji pomoćnici.

– Što želite od nas? – raspitivao se Sam.

Odjahat ću do »Boxa B« i uhapsiti Toda Turmana i njegove ljude po optužbom ubojstva – odvratila šerif.

– Očekujem da će se braniti, pa mi je potrebna vaša pomoć.

– Namjeravaš uhapsiti Turmana? – iznenadi se Sam.

– Jest, zar to nisam rekao? – naljuti se šerif. – Od sada je zakon u mojim rukama u dolini Sweetgrass, a ne u rukama tih revolveraša.

Sam je zurio u njega, nijem od čuđenja.

* * *

Jahači su prolazili dolinom, krenuvši prema ranču »Box B«. Uz momke s tri ranča, još je nekoliko građana sudjelovalo u potjeri. Bija-hu to stariji ljudi kojima puščani prah nije bio nepoznat. Sam je prosudio da ih je moralo biti sve u svemu najmanje pedeset. Jučer je sve izgledalo beznadno. Sada, kad se šerif napokon ohrabrio a Langstrom im pritekao u pomoć, sve se na čudesan način izmijenilo.

Sjećanja mu se počese vrzmati po glavi kad se pred njima pojavio ranč njegova oca, pružajući se uzduž zelenih obala rijeke Medicine. Pogleda čvrsto građenu kuću, staje štaglje i kovačnicu. Sve je bilo onako kako se sjećao od ranije. Od prije pet godina.

– Ovdje su! – primjeti Sam, pokazujući na velik broj konja koji su pasli na pašnjaku. – Neće biti lako uhvatiti Turmana.

– To prepusti meni! – reče šerif. Njegov je glas zvučio vrlo odlučno, onako kako već dugo nije. Trojica su odveć dugo iskorištavala šerifa, zaključila Sam. Sad je zagrizao u zalogaj i ništa ga više neće moći zadržati. Prepad na njegov grad bijaše posljednja slamka.

O'Dell zaustavi svoje ljude nešto podalje od kuće u kojoj kao da su svi spavali. Nigdje nije bilo žive duše ali i ta je tišina bila puna prijetnji.

Mogu li predložiti da otjeramo konje i tako im onemogućimo bijeg? – započe Langstrom. Potom bismo mogli okružiti kuću. U tom slučaju bi predaja bila samo pitanje vremena.

Šerif kimne.

– Učinite to! A mi ćemo početi sa zaokružavanjem. Ali prvo ću Marku Bensonu dati priliku da preda te ljude.

– Ukoliko ujašeš u dvorište – upozori ga Sam – oni će te napuniti olovom tako da bi potonu čak i u Mrtvom moru! O'Dell nije obraćao pažnju na njegove riječi.

– Krenimo! – naredi.

Jahači se razidoše s obje strane, okružujući kuću. Dvojica odjahaše na pašnjak. Još uvijek nije bilo traga njihovim protivnicima.

Konje su otjerali ubrzo s pašnjaka, a ljudi se polijegaše u zaklonima oko kuće. Sam, skriven iza kola, promatrao je kako se šerif približava kući, i to posve sam. O'Dell je poludio, pomisli Sam. Svakog trenutka mogla je pravoliti rijeka olova i zbaciti ga sa sedla.

Zaustavivši se ispred kuće, šerif zavikne usred duboke tišine:

– Hej vi u kući!

– Hej, ti! – Bijaše to prvi znak života na ranču.

– Imam nalog za hapšenje Toda Turmana i svih onih koji su jutros napali grad.

– Namjeravaš me uhapstiti? – začu Sam podrugljiv Turmanov glas.

– Dakako da namjeravam! – hladno odgovori šerif.

– Gubi se, ili ćemo te napuniti olovom! – zavikne Turman.

Šerif se polagano okrene i napusti dvorište. Sam odahne kad se šerif našao izvan domašaja metaka.

Prije zalaska sunca napadači su okružili sve zgrade oko kuće. Pucnjava se neprekidno čula, sad laganija sad žešća.

Sam je stajao u štaglju očekujući dugu i dosadnu opsadu.

Pito se kako će se Mark izvući iz toga. Nije vjerovao da je njegov polubrat čovjek koji bi se dragovoljno upustio u borbu. Vjerojatno bi se radije sporazumio, a sve dalje prepustio svojoj bistroj pameti. Možda više nije mogao vladati Turmanom i ovaj je sve preuzeo u svoje ruke.

Pucnjava se nastavi i kroz noć. Sam je, udaljen od kuće samo uskim pojasom zemlje, dobro vidio što se tamo događa.

U zoru pojaviše se Langstrom i šerif.

– Čeka nas duga opsada – primijeti Sam.

O'Dell kimne.

– Mislim da nam ti crvi mogu pljuvati u oči, tako dugo dok budu imali metaka.

– Postoji još nešto – upozori ih Langstrom. Dinamit! Čuo sam da ste ga već koristili... za vrijeme borbe.

Sam se prisjeti rastrganih tijela na Glavnoj ulici. Još sada mu se smučilo kad bi pomislio na to.

– To ne! – pobuni se.

Šerif nije ništa rekao, samo se namrštio i pogladio neobrijan obraz.

– Ne vidim druge mogućnosti – primijeti Englez.

– Rekao bih da bi se ti ljudi predali, ako bismo uspjeli izvući Turmana – zamišljeno reče Sam. – Oni su revolveraši koji znaju kad nemaju prilike da se izvuku. Mark mrzi miris baruta. Turman je onaj koji ih sprečava u tome da se predaju.

– A kako bismo mogli izvući tog vašeg prijatelja Turmana? Što predlažete? – zapita Langstrom.

– Pokušat ću djelovati na njegov, mržnjom opijeni mozak – izjavi odlučno Sam.

* * *

Sam se primakne prozoru, zapaživši dva kauboja koji su pucala kroz prozor gospodarske zgrade nasuprot štaglju u kojem se on skrivao.

– Prestanite! – dovikne im Sam, a kauboji ga iznenađeno pogledaše:

Morao je zaviknuti tri puta prije nego li su prestali pucati.

Sam poče dozivati prema glavnoj zgradi.

– Javite Turmanu, toj zmiji, da nema dovoljno hrabrosti suočiti se s mojim revolverom. Recite mu da to poručuje Sam Benson.

Na trenutak zavlada potpuna tišina. Tad promukli glas vikne preko dvorišta.

– Tod javlja da dolazi. I to pušeci cigaretu.

Sam se okrene prema šerifu i Langstromu.

– Javite svim momcima neka prestanu pucati. Izaći ću! – naredi kratko.

– Izaći? – Englez pokaza prema dvorištu. – To je samoubojstvo! Zbrisat će vas s lica zemlje.

– Vidjet ćeš, Englezu! – odvrati Sam.

Šerif, koga je slijedilo nekoliko kauboja, izvukao se iz štaglja. Pucnjava se smiri. Sam zapazi da su se teška drvena vrata kuće počela po-

lagano otvarati. Na njima se pojavi koščati Turmanov lik. Na jakom svjetlu svaka crta njegova lica bijaše jasno vidljiva. Zastane na pragu, brzo se ogleda pa izađe u dvorište.

Sam polagano pride vratima. Napusti štagalj i zaobide zgradu.

Turman je stajao manje od šezdeset koraka udaljen od njega. Sama obuzme užasno uzbuđenje. Otkako se mogao sjećati, taj pokvareni čovjek mučio ga je na najokrutniji način. Turman je bio kriv za sve njegove nevolje i za to što je morao napustiti dolinu. Među njima nikada nije postojalo ništa drugo do strastvene mržnje. Sad je napokon stigao trenutak obračuna.

Polagano krenuše jedan prema drugome. Sam je pažljivo promatrao Turmanovu desnicu. Prste je zgrčio kao da su kandže, a ruku je napola savinuo. Sam dodirne revolver. Turman bi mogao zapucati svakog trenutka.

U to predradnik spusti ruku. Izvukao je revolver brže no što je zmija mogla ugristi. Sam začu pucanj iz svog revolvera. Obak baruta obavije obojicu.

Kroz dim Sam zapazi da je njegov protivnik zateturao. Činilo se kao da će pasti, ali se opet uspio uspraviti. Sam je iz običaja brojio svoje pucnjeve. Znao je da ima još jedan – peti metak. Lijevom rukom podupre desnu i povuče obrača. Turman poskoči, a revolver mu ispadne iz ruke. Koščati čovjek ispruži se pokraj njega na zemlju. Još jednom drhtaj prođe njegovim tijelom, a tad se smiri.

Sam baci revolver, pa pride bliže kući, dignuvši ruke.

– Poslušajte! – zavikne. Imamo sve karte u svojim rukama. Imamo i dinamit. Kad padne noć, dići ćemo kuću u zrak. Bit će bolje da se pre-

date prije nego li krenete na groblje.

– Samo stoga da bismo plesali na vješalima! – dovikne mu jedan od ljudi iz kuće.

– Nitko neće visjeti! – odvrati Sam. – Razmislite o svemu! – Okrene se i vrati se u štagalj.

Pucanja više nije bilo. Nakon desetak minuta ljudi počеше polagano izlaziti iz kuće u dvorište. Sam ih je promatrao kroz prozor. Deset, jedanaest, dvanaest ljudi, ali ni traga Marku. Uzdignutih ruku, ljudi se sakupiše u dvorištu, vrteći se s osjećajem nelagodnosti. Napuštajući svoje zaklone, kauboji i građani im se pridružiše.

Sam potrči u kuću, prolazeći iz sobe u sobu. U jednoj su ležala trojica ranjenika, ali nije bilo ni traga njegovom polubratu. Sam brzo izađe probivši se kroz gomilu kauboja, pride zarobljenicima i zapita:

– Zna li itko od vas gdje je Mark Benson?

Neki umoran čovjek mu se obrati.

– Mislim da ga možeš pronaći u paklu.

– Onaj vlasnik ranča, Heger, upucao je Bensona – objašnjavao je drugi. – Dojahao je, pitao gdje je gazda, izvukao revolver i udesio ga. Zakopali smo ih u istu jamu.

Probljeditivši Sam je slušao što pričaju. Dakle, Heger je to namjeravao obaviti. Ubiti čovjeka koji ga je uništio, znajući da će pri tom i sam stradati. Ono čega se Mark najviše plašio, odvelo ga je u grob.

O'Dell krene natrag u grad vodeći zarobljenike sa sobom. Kauboji se također počеше vraćati. Sam je jahao uz Cherokeea.

– Doista imam sreću – primijeti Cherokee. – Dobro je što nisam prihvatio tu okladu.

Sam se trgne iz misli. Iznenada

se riješio svog najvećeg neprijatelja, ali i polubrata koji je cijelog života nastojao da mu prereže vrat.

– Oklada! – reče odsutan duhom.

– Htio si se kladiti u tisuću dolara da ćeš postati gospodar ranča »Box B« prije nego snijeg padne u planinama. Sjećaš li se, to je bilo u brdima Blackwater. Sad bih ti morao platiti.

– Varaš se! – nasmije se Sam. – Mark je bio oženjen, ne sjećaš li se? Njegova udovica dobit će ranč. Zavrijedila je to. Nadam se da će vas sve zaposliti.

– Mene neće! – promrmlja Cherokee. – Nikada mi žena nije zapovijedala, a neće ni sada.

Kad su stigli do grada, njih dvojica odoše do »Usamljene zvijezde«. Prozori saluna bijahu razbijeni, ali u salunu su mnogobrojni kauboji ispirali prašinu iz grla. Ogledalo iza šanka razbio je metak. Na tom mjestu visio je novi natpis:

PREDAJTE SVOJE ORUŽJE. ŠERIF O'DELL

Sam se počeo ogledavati. Doista nigdje nije bilo traga ikakvom oružju.

– Nastupila su nova vremena – primijeti Cherokee.

– To se trebalo dogoditi već davno – reče Sam i gurne opasač preko šanka.

Prisjećajući se da je za njim još uvijek raspisana potjernica, Sam brzo ispije vrč piva pa krene u šerifov ured. Šerif je opet bio onaj stari. Sjedio je za pisaćim stolom.

Sam sjedne nasuprot njemu.

– Mislim da je za mnom još uvijek raspisana potjernica zbog ubojstva Debeljka. Sjećaš li se tog smrdljivca? Prije nego nešto poduzmeš u vezi toga, moram ti nešto objasniti.

Ispriča šerifu ono što se dogodilo kad se sreo s Milly Benson. Bijaše to one noći, kad je uhvatio lovca na ucjene zvanog Veliki Nos. Taj mu je sve priznao.

O'Dell pripali cigaru.

– Ovo priznanje – izjavi šerif – ništa ne vrijedi i ti to dobro znaš. Prvo, bilo je usmeno a ne postoje svjedoci. Drugo, čovjek je priznao pod prisilom.

Sam se pomiri s time pa slegne ramenima.

– Mislio sam da ćeš tako gledati na to. Mogu ti dati jedino svoju riječ da je to istina.

– Same, ona mi nije potrebna – nasmije se O'Dell, uživajući u svojim riječima. – Znao sam tko je ubojica istog jutra kad smo pronašli Debeljkovo tijelo. Chuck Harder odveo te do Debeljkove kolibe. Sjećaš li se onog starog jarca? Dakle, kad si ti otišao, on se zadržao tamo, jer ga je zanimalo što se događa. Debeljko se ušuljao natrag u kolibu, a pratio ga je Deuce Durkin. Chuck je čuo pucanja i vidio Deucea kako bježi. Uhapsio sam jučer Deucea, kad smo se vratili s ranča. Visjet će!

– Ali kako... – započne Sam.

O'Dell podigne ruku:

– Same, Trojica su mi davala naloge. Pristajao sam na to, jer se nisam mogao izvući. Ali kad je Turman pustio svoje vukove u grad, prestao sam igrati njihovu igru.

– Sad će u dolini ponovo zavladati mir i red – reče Sam.

– Jest, to je istina! – kimne šerif.

– Neću dopustiti više ni jednom prokletniku da upravlja sa mnom.

Izašavši, Sam se prisjeti da bi se trebao pobrinuti za Markovu udovicu i spomenuti joj momke koji su dosad surađivali s njim. Grad je opet utonuo u raniji miran život. Ulicom su prolazili ljudi u košuljama kratkih rukava, trgovci su priba-

jali daske na polomljene izloge, a starci su se sklonili u sjenu.

Sam je zatekao Milly Benson u predvorju hotela. I on je, poput šerifa, opet bila puna života.

– Prava je sreća što si očistio dolinu od tih lupeža – dočekala ga je.

– Napokon će to opet postati mjesto gdje će se moći mirno živjeti.

Sam sjedne u naslonjač kraj nje.

– Vjerujem da si čula za Marka.

– Nisam prolila za njim ni jednu jedinu suzu – odvрати Milly. –

Udala sam se za čovjeka koji je bio prava svinja. I sâm je to znao! Znao je i to da sam ga neizmjereno mrzila.

– Boja njezina glasa se izmijenila.

– Kad ćeš preuzeti ranč?

– Milly – odlučno izjavi Sam. – Ranč je tvoj.

– Ali ranču je potreban muškarac.

– Djevojka poput tebe lako će ga naći.

– Ali ne onog kojeg želim! – Milly mu pogleda u oči. – Same Bensone, jednom si me već napustio, ali drugi put ti to neće uspjeti. Hoćeš li se oženiti sa mnom?

Oboje ustadoše i primaknuše se jedno drugome.

– Same – nastavi ozbiljno Milly.

– Nisam baš tako hrabra. Ti si mi uvijek bio potreban.

– Zar misliš da ti nisi potrebna meni? – nasmije se Sam i čvrsto je zagrli.

K r a j

U pripremi:

Spencer Knight:
Osveta

PRETPLATA U SFRJ: Sve informacije o pretplati u tu-
zemstvu na telefon 041/341-277

Uplate se šalju na žiro račun NIŠPRO VJESNIK ZA-
GREB, 30101-833-2052 sa naznakom »za pretplatu na list
LASO«. U slučaju poskupljenja lista u toku pretplatnog
perioda pretplatniku se priznaje stara cijena do isteka
pretplate:

Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DEM 33,00,
ATS 234,00, SHF 27,00, HLG 37,00, SEK 116,00, FRF 109,00,
USD 17,00, (avionom USD 20,20), CAD 24,00 (avionom
CAD 28,30), Australia AUD 12,00, (avionom AUD 15,00).
Uplata na devizni račun 30101-620-16-25731-3296911 kod
Udružene banke Hrvatske, Zagrebačka banka, Zagreb
(za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marke-
ting, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 1/1 4,000.000 d, c/b stranica 1/1
3,000.000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Re-
publičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku
kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 16. XI. 1973.

Rukopisi se ne vraćaju.

LASO idućeg petka

